

PLAN URZĄDZENIA LASU

sporządzony na lata 2006 do 2015

dla Nadleśnictwa Siedlce

**w Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Warszawie
na podstawie stanu lasu w dniu 1 stycznia 2006 r.**

**Opis ogólny lasów nadleśnictwa
(program ochrony przyrody)**

Wykonawca planu:

BIURO URZĄDZANIA LASU I GEODEZJI LEŚNEJ ODDZIAŁ W WARSZAWIE

WYDZIAŁ PRODUKCYJNY W SIEDLCACH

Spis treści

1. Wstęp	11
I. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA NADLEŚNICTWA	13
1. Położenie	15
1.1. Położenie administracyjne	15
2. Nadleśnictwo Siedlce na tle podziałów	18
2.1. Położenie geograficzne	18
2.2. Podział przyrodniczo leśny	19
2.3. Podział na regiony fizyczno-geograficzne	20
2.4. Podział geobotaniczny	20
2.5. Podział klimatyczny	22
2.6. Podział geologiczny	24
2.7. Podział na makroregiony nasienne	25
3. Historia lasów i gospodarki leśnej	26
3.1. Historia ochrony przyrody na terenie Nadleśnictwa Siedlce	29
4. Miejsce i rola nadleśnictwa w przestrzeni przyrodniczo - leśnej regionu	30
4.1. ECONET POLSKA	30
4.2. CORINE	31
4.3. NATURA 2000	32
5. Struktura użytkowania ziemi	33
6. Dominujące funkcje lasu	41
II. FORMY OCHRONY PRZYRODY	43
1. Rezerваты przyrody	43
1.1. Rezerваты istniejące	43
1.2. Rezerваты projektowane	54
2. Parki Krajobrazowe	54
3. Obszary Natura 2000	54
4. Obszary Chronionego Krajobrazu	56
4.1. Siedlecko-Węgrowski Obszar Chronionego Krajobrazu	56
4.2. Łukowski Obszar Chronionego Krajobrazu	57
4.3. Miński Obszar Chronionego Krajobrazu	57
5. Pomniki przyrody	58
5.1. Pomniki przyrody istniejące	58
5.2. Stanowiska roślin stanowiące pomnik przyrody	66
5.3. Pomniki przyrody nieożywionej	66

6.	Użytki ekologiczne	68
7.	Gatunki chronione	68
7.1.	Strefy ochronne wokół gniazd ptaków chronionych.....	69
III.	WALORY PRZYRODNICZO – LEŚNE.....	70
1.	Geomorfologia.....	70
1.1.	Morfologia i typy gleb.....	70
2.	Wody.....	73
2.1.	Wody powierzchniowe.....	73
2.2.	Wody gruntowe.....	73
2.3.	Wody podziemne	76
3.	Zespoły roślinne	78
4.	Drzewostany.....	84
4.1.	Bogactwo gatunkowe	84
4.2.	Budowa pionowa	86
4.3.	Pochodzenie	87
4.4.	Ukierunkowane zmiany ekosystemów leśnych.....	87
5.	Parki wiejskie i miejskie	89
5.1.	Parki w zarządzie Nadleśnictwa Siedlce.....	89
5.2.	Parki w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Siedlce	89
6.	Zabytki architektury i budownictwa opublikowane przez Ośrodek Dokumentacji Zabytków....	92
7.	Stanowiska dokumentacyjne na obszarze działania Nadleśnictwa Siedlce	102
8.	Fauna.....	104
9.	Zadrzewienia	104
10.	Miejsca martyrologii, historyczne i inne.....	104
IV.	ZAGROŻENIA	105
1.	Zagrożenia antropogeniczne	106
1.1.	Poziom uszkodzenia drzewostanów w oparciu o monitoring biologiczny.	106
1.2.	Zakłady uciążliwe dla środowiska.....	106
1.3.	Skażenie środowiska odpadami.....	109
2.	Zagrożenia zanieczyszczenia wód i zmian stosunków wodnych.....	109
3.	Zagrożenia biotyczne.....	111
4.	Zagrożenia od zwierzyny	112
5.	Zagrożenia abiotyczne	112
6.	Bezpośrednie negatywne oddziaływanie człowieka.....	114
V.	PLAN DZIAŁAŃ Z ZAKRESU OCHRONY PRZYRODY	115
1.	Kształtowanie stosunków wodnych.....	115

2.	Kształtowanie granicy polno-leśnej.....	115
3.	Kształtowanie strefy ekotonowej.....	116
4.	Ochrona różnorodności biologicznej.....	116
5.	Zadania dotyczące szczególnych form ochrony przyrody.....	117
6.	Rekreacja i turystyka	117
7.	Promocja	119
8.	Inne zadania z zakresu programu ochrony przyrody	120
9.	Plan działań z zakresu ochrony przyrody	120
VI.	EDUKACYJNA ROLA PROGRAMU OCHRONY PRZYRODY	121
VII.	MAPY.....	121
VIII.	LITERATURA.....	123
IX.	KRONIKA	127
X.	DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA	128

Spis tabel

Tabela nr 1.	Zestawienie powierzchni nadleśnictwa	13
Tabela nr 2.	Podział na leśnictwa	14
Tabela nr 3.	Zestawienie powierzchni gruntów znajdujących się w terytorialnym zasięgu Nadleśnictwa Siedlce	17
Tabela nr 4.	Wyniki spostrzeżeń meteorologicznych za okres 10 - lecia 1994-2003 r. dla stacji Siedlce	22
Tabela nr 5.	Struktura użytkowania gruntów Nadleśnictwa Siedlce	34
Tabela nr 6.	Zestawienie powierzchni gruntów nadleśnictwa wg funkcji lasu	35
Tabela nr 7.	Liczba i wielkość kompleksów	36
Tabela nr 8.	Ogólne dane dotyczące gmin w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Siedlce oraz ilości i wielkości kompleksów leśnych	39
Tabela nr 9.	Ogólne dane dotyczące gmin w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Siedlce	40
Tabela nr 10.	Podział lasów wg grup i funkcji lasów	41
Tabela nr 11.	(Wzór nr 1b) Porównanie wybranych cech taksacyjnych w ramach grup funkcji lasu.	41
Tabela nr 12.	Lokalizacja i powierzchnia lasów według kategorii ochronnych	42
Tabela nr 13.	Zestawienie powierzchni rezerwatów częściowych na gruntach nadleśnictwa	50
Tabela nr 14.	Tabela nr 12. Zestawienie powierzchni leśnej rezerwatów częściowych wg typów siedliskowych lasu na gruntach nadleśnictwa	51
Tabela nr 15.	Zestawienie powierzchni leśnej rezerwatów częściowych wg panujących gatunków drzew (w zarządzie Nadleśnictwa Siedlce)	51
Tabela nr 16.	(Wzór nr 3) Ogólna charakterystyka rezerwatów	52
Tabela nr 17.	(Wzór nr 4) Możliwości realizacji celów ochrony w rezerwach częściowych	53
Tabela nr 18.	(Wzór nr 5a) Pomniki przyrody występujące na gruntach Nadleśnictwa Siedlce	59
Tabela nr 19.	Pozostałe pomniki przyrody znajdujące się w granicach terytorialnego zasięgu Nadleśnictwa Siedlce	60
Tabela nr 20.	Stanowiska roślin – pomniki przyrody w zasięgu działania Nadleśnictwa Siedlce	66
Tabela nr 21.	Pomniki przyrody nieożywionej w zasięgu działania Nadleśnictwa Siedlce	67
Tabela nr 22.	Wykaz chronionych i rzadkich gatunków roślin naczyniowych	69
Tabela nr 23.	Zestawienie powierzchni gleb wg planu urządzenia lasu	71
Tabela nr 24.	Stan powierzchniowy wód na gruntach nadleśnictwa.	74
Tabela nr 25.	Wykaz bagien na gruntach Nadleśnictwa Siedlce	74
Tabela nr 26.	Wykaz bagien na gruntach Nadleśnictwa Siedlce pod okapem drzewostanu	75

Tabela nr 27.	Zestawienie charakterystycznych zespołów roślinnych dla Nadleśnictwa Siedlce	
	82	
Tabela nr 28.	Procentowy udział typów siedliskowych lasu	83
Tabela nr 29.	(Wzór nr 13) Bogactwo gatunkowe drzewostanów	84
Tabela nr 30.	(Wzór nr 14) Budowa pionowa drzewostanów	86
Tabela nr 31.	(Wzór nr 15). Zestawienie powierzchni i miąższości wg rodzajów i pochodzenia drzewostanów oraz grup wiekowych	87
Tabela nr 32.	(Wzór nr 22) Zestawienie powierzchni wg stopni borowacenia	88
Tabela nr 33.	(Wzór nr 15) Zestawienie powierzchni drzewostanów z panującym gatunkiem obcym	89
Tabela nr 34.	Parki wiejskie wpisane do rejestru zabytków i objęte ochroną konserwatorską	90
Tabela nr 35.	Parki i zespoły dworskie oraz ich pozostałości nie wpisane do rejestru zabytków, a objęte ochroną konserwatora	92
Tabela nr 36.	Pozostałe zabytki architektury i budownictwa opublikowane przez Ośrodek dokumentacji Zabytków	93
Tabela nr 37.	Wykaz stanowisk archeologicznych na terenie działania Nadleśnictwa Siedlce	103
Tabela nr 38.	Miejsca pamięci , historyczne i inne na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Siedlce	104
Tabela nr 39.	Miejsca pamięci, historyczne i inne na gruntach nadzorowanych przez Nadleśnictwo Siedlce	105
Tabela nr 40.	Średnia emisja zanieczyszczeń	107
Tabela nr 41.	Lokalizacja punktów pomiaru zanieczyszczeń powietrza z pobliskich stacji	108
Tabela nr 42.	Stan czystości rzek w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Siedlce	110
Tabela nr 43.	Charakterystyka otworów obserwacyjno – pomiarowych sieci krajowej monitoringu zwykłych wód podziemnych na terenie Nadleśnictwa Siedlce.	111
Tabela nr 44.	Wykaz drzewostanów uszkodzonych przez hubę korzeniową z sosną jako gatunkiem panującym	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Tabela nr 45.	Plan działań z zakresu ochrony przyrody na okres 2006-2015	120

Rycina nr 1.	Usytuowanie Nadleśnictwa Siedlce w podziale administracyjnym woj. mazowieckiego..	16
Rycina nr 2.	Usytuowanie obszaru Nadleśnictwa Siedlce w podziale na krainy i dzielnice przyrodniczo-leśne ..	19
Rycina nr 3.	Usytuowanie obszaru Nadleśnictwa Siedlce w podziale przyrodniczo-leśnym ..	19
Rycina nr 4.	Usytuowanie Nadleśnictwa Siedlce w podziale na regiony fizyczno geograficzne	20
Rycina nr 5.	Usytuowanie Nadleśnictwa Siedlce w podziale geobotanicznym	21
Rycina nr 6.	Usytuowanie Nadleśnictwa Siedlce w podziale na strefy geobotaniczne wg J.M. Matuszkiewicza.....	21
Rycina nr 7.	Usytuowanie obszaru nadleśnictwa w podziale na regiony klimatyczne.....	22
Rycina nr 8.	Średnie miesięczne temperatury w okresie dziesięciolecia 1994-2003 dla stacji Siedlce ..	23
Rycina nr 9.	Średnie sumy miesięcznych opadów w okresie dziesięciolecia 1994-2003 dla stacji Siedlce ..	23
Rycina nr 10.	Procentowy udział wiatrów wiejących z poszczególnych kierunków w okresie dziesięciolecia 1994 - 2003 na stacji Siedlce.....	24
Rycina nr 11.	Usytuowanie obszaru nadleśnictwa w powierzchniowych utworach geologicznych.	25
Rycina nr 12.	Usytuowanie Nadleśnictwa Siedlce w podziale na Makroregiony i Mikroregiony nasienne	26
Rycina nr 13.	Usytuowanie obszaru Nadleśnictwa Siedlce na mapie EKONET w RDLP Warszawa..	31
Rycina nr 14.	Struktura użytkowania gruntów Nadleśnictwa Siedlce	34
Rycina nr 15.	Grunty nadleśnictwa wg pełnionych funkcji	36
Rycina nr 16.	Usytuowanie kompleksów	37
Rycina nr 17.	Usytuowanie rezerwatu „Gołobórz” na gruntach nadleśnictwa	44
Rycina nr 18.	Usytuowanie rezerwatu „Kulak” na gruntach nadleśnictwa.....	46
Rycina nr 19.	Usytuowanie rezerwatu „Dąbrowy Seroczyńskie”	48
Rycina nr 20.	Usytuowanie rezerwatu „Stawy Broszkowskie”	50
Rycina nr 21.	Usytuowanie obszaru nadleśnictwa w Obszarze Specjalnej Ochrony Ptaków Dolina Liwca	55
Rycina nr 22.	Usytuowanie obszaru nadleśnictwa w Specjalnym Obszarze Ochrony Dąbrowy Seroczyńskie	56
Rycina nr 23.	Rozmieszczenie głównych zbiorników wód podziemnych.....	77

Rycina nr 24.	Usytuowanie obszaru Nadleśnictwa Siedlce na wycinku mapy potencjalnej roślinności naturalnej Polski wg opracowania pod kierownictwem i redakcją naukową Władysława Matuszkiewicza	79
Rycina nr 25.	Procentowy udział typów siedliskowych.....	83
Rycina nr 26.	Procentowy udział powierzchni siedliskowych typów lasu w nadleśnictwie.....	84
Rycina nr 27.	Bogactwo gatunkowe drzewostanów	85
Rycina nr 28.	Bogactwo gatunkowe drzewostanów	85
Rycina nr 29.	Budowa pionowa drzewostanów.....	86
Rycina nr 30.	Udział powierzchni wg stopni borowacenia	88

WPROWADZENIE

Wysoki stopień świadomości społecznej o znaczeniu środowiska przyrodniczego jako regulatora życia społecznego i gospodarczego znalazł odzwierciedlenie w:

- Art. 5 Konstytucji stwierdzającym, że „Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”,
- Ustawie o lasach z dnia 28 września 1991 roku,
- Ustawie o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 roku,
- Rozporządzeniach Ministra Środowiska:
 - z 28.09.2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną (Dz. U. Nr 220, poz. 2237)
 - z 09.07.2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną (Dz. U. Nr 168, poz. 1764);
 - z 09.07.2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną (Dz. U. Nr 168, poz. 1765).
 - z dnia 14 sierpnia 2001 r., w sprawie określenia rodzajów siedlisk przyrodniczych podlegających ochronie;
 - z dnia 21 lipca 2004 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000.
- Ratyfikowanych przez nasz kraj konwencjach z zakresu ochrony środowiska przyrodniczego:
 - Konwencja o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem (Konwencja Waszyngtońska – CITES) ratyfikowana przez Polskę w 1989 r.
 - Konwencja o różnorodności biologicznej (Konwencja z Rio de Janeiro) ratyfikowana przez Polskę w 1995 roku, która wnosi nowe elementy do dotychczasowej filozofii i praktyki ochrony środowiska przyrodniczego m.in.: określa poziomy organizacji ochrony przyrody (genetyczny, gatunkowy, krajobrazowy), na których różnorodność tzw. ochrona in situ, nie tylko na obszarach chronionych, ale również poza nimi, tj. na terenach użytkowanych gospodarczo tzw. ochrona ex situ; zobowiązuje do przeznaczenia zasobów biologicznych w sposób umiarkowany zgodnie z potrzebami zrównoważonego rozwoju;
 - Konwencja o obszarach wodno-błotnych (Konwencja Ramsarska) ratyfikowana przez Polskę w 1977 r.; zobowiązuje ona do ochrony obszarów podmokłych oraz tworzenia międzynarodowej sieci takich obszarów;
 - Konwencja o ochronie gatunków europejskich dzikich zwierząt i roślin oraz siedlisk naturalnych (Konwencja Berneńska) ratyfikowana przez Polskę w 1995 roku;

zobowiązuje ona do ochrony dzikiej fauny i flory oraz obszarów ważnych dla określonych gatunków wędrownych;

- Konwencja o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt (Konwencja Bońska) ratyfikowana przez Polskę w 1995 r.; na podstawie tej konwencji podjęto m.in. porozumienie o ochronie nietoperzy w Europie;
- Konwencja o ochronie światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego (Konwencja Paryska);
- Konwencja o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego (Konwencja Helsińska).

W poszukiwaniu nowego modelu leśnictwa polskiego podejmuje się wiele działań dotyczących gospodarki leśnej, jej rozwoju i ochrony, również w zakresie strategii. Spośród tych aktów strategicznych należy wymienić m.in.:

- „Polityka ekologiczna Państwa” przyjęta przez Radę Ministrów w 1990 roku,
- „Polityka leśna Państwa” przyjęta przez Radę Ministrów 22 kwietnia 1997 roku.

Proekologiczny kierunek gospodarki leśnej znalazł odbicie m.in. w Zarządzeniu nr 30 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 19 grudnia 1994 r. w sprawie Leśnych Kompleksów Promocyjnych. Wytyczne tych zarządzeń ustalają podstawowe zasady uznane za najważniejsze w polskim prawie leśnym, tj. trwałość lasów i ciągłość wykorzystania ich wielostronnych funkcji, powiększanie zasobów leśnych i wzmacnianie ich korzystnego wpływu na warunki życia człowieka i funkcjonowanie całości przyrody, powszechną ochronę lasów.

Konkretnym przykładem realizacji wymienionych aktów prawnych jest wdrożenie do praktyki leśnej „Programów ochrony przyrody” na podstawie §110 Instrukcji urządzania lasu oraz „Instrukcji sporządzania programu ochrony przyrody” (MOŚZNiL, Departament Leśnictwa, Warszawa 1996).

1. Wstęp

Program ochrony przyrody dla Nadleśnictwa Siedlce jest integralną częścią „Planu Urządzenia Lasu Nadleśnictwa Siedlce”, sporządzonego na okres od 1.01.2006 r. do 31.12.2015 r. przez BULiGL Oddział w Warszawie i jest aktualizacją Programu sporządzonego na lata 2001-2005.

Program ochrony przyrody Nadleśnictwa Siedlce został sporządzony w celu:

- zinwentaryzowania i zobrazowania bogactwa przyrodniczego lasów Nadleśnictwa Siedlce,

- przedstawienia istniejących i potencjalnych zagrożeń lasów oraz środowiska przyrodniczego,
- ułatwienia prowadzenia gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych i w zgodzie z nowymi potrzebami społecznymi,
- ulepszania i rozwijania metod ochrony przyrody,
- umożliwiania w przyszłości porównań i analiz zmian zachodzących w środowisku przyrodniczym na omawianym terenie.

Program Ochrony Przyrody dla Nadleśnictwa Siedlce wykonano na podstawie wytycznych „Instrukcji sporządzania programu ochrony przyrody w nadleśnictwie” MOŚZNiL (1996), oraz Instrukcji Urządzania Lasu z 2003 r., zgodnie z ustaleniami I i II Komisji Techniczno-Gospodarczej przy wykorzystaniu następujących materiałów:

- ⇒ danych zebranych w trakcie prac terenowych urządzania lasu, wykonanych przez BULiGL Oddział w Warszawie,
- ⇒ danych udostępnionych przez Starostwo i urzędy gmin,
- ⇒ informacji udostępnionych przez Nadleśnictwo Siedlce,
- ⇒ informacji udostępnionych przez Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody i Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Warszawie,
- ⇒ informacji udostępnionych przez Mazowieckie Towarzystwo Ochrony Fauny, Towarzystwo Przyrodnicze „Bocian”,
- ⇒ informacji udostępnionych przez Dyрекcję Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego,
- ⇒ innych informacji zebranych przez BULiGL Oddział Warszawa na potrzeby opracowania programu.

I. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA NADLEŚNICTWA

Nadleśnictwo Siedlce jest jednym z 14 nadleśnictw Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Warszawie. Posiada certyfikat FSC dobrej gospodarki leśnej i kontroli pochodzenia produktu nr FSC SGS-FM/COC-1357. Sąsiaduje z nadleśnictwami z RDLP Warszawa: Łochów, Sokołów, Łuków, Mińsk, Garwolin oraz nadleśnictwami z RDLP Lublin: Sarnaki i Międzyrzec.

Nadleśnictwo Siedlce jest nadleśnictwem jednoobróbowym.

Leży w środkowo-wschodniej części Polski, na Nizinie Mazowiecko-Podlaskiej. Jest to obszar typowo rolniczy. Nie występują tu większe zakłady przemysłowe, ani aglomeracje miejskie. Lasy nie są więc zagrożone ze strony szkód przemysłowych. Lasy państwowe są rozproszone i położone wśród prywatnych, co nie pozostaje bez wpływu na prace hodowlane i ochroniarskie.

Nadleśnictwo zasięgiem swych granic obejmuje powierzchnię około 1700 km², a tereny leśne zajmują ok. 30 tys. ha, z tego w zarządzie lasów państwowych jest tylko 7 tys. ha.

Nadleśnictwo Siedlce podzielone jest na 8 leśnictw: Grębków, Kotuń, Mordy, Siedlce, Stok Wiśniewski, Suchożebry, Wodynie, Zbuczyn.

Lesistość, czyli stosunek powierzchni ogólnej terenu działania nadleśnictwa do powierzchni zajmowanej przez lasy jest niska i wynosi ok. 17%. Lesistość jest zróżnicowana w gminach, od 12,6% w gminie Suchożebry do 26,5% w gminie Wodynie.

Wielkość kompleksów jest bardzo zróżnicowana. Od kilkunastoarowych działek do kompleksów kilkunastohektarowych, z których największy ma powierzchnię ok. 1200 ha.

Tabela nr 1. Zestawienie powierzchni nadleśnictwa

Wyszczególnienie	Nadleśnictwo
	Powierzchnia w ha
1	2
Powierzchnia ogółem	7097,65
w tym:	
grunty zalesione	6486,25
grunty nie zalesione	149,55
grunty związane z gospodarką leśną	149,89
grunty nieleśne	311,96

Tabela nr 2. Podział na leśnictwa

Obręb	Leśnictwo		Oddziały	Powierzchnia – ha			
	Nr	Nazwa		Grunty zalesione i niezalesione	Grunty związane z gospodarką leśną	Grunty nieleśne	Razem
Siedlce	01	Grębków	86-89, 89A, 99-101, 267-268, 268A, B, 269-271, 271A, B, C, D, E, F, G, H, J, 272, 272A, B, C, 273, 273A, 274, 274A, B, C, D, 275, 275A, B, C, D, 276, 276A, B, C, D, E, F, 277-278, 278A, 279-280, 280A, 281, 281A, B, C, D, E, F, 282, 282A, B, C, D, E, F, G, 283-301, 301A, B, C, 302, 302A, 303, 303A, B, 304-309	975,87	17,45	8,79	1002,11
	02	Kotuń	64, 64A, B, C, 65-83, 83A, 90-96, 96A, B, C, 97-98, 98A, 191, 191A, B, C, D, F, 192, 192A, B, C, D, 193, 194, 194A, 195G, 288, 312B, 322-333	804,37	25,81	139,05	969,23
	03	Mordy	1, 1A, B, C, D, E, F, 2, 2A, B, C, 3-15, 15A, 16-30, 30A, 31-32, 32A, 33-34, 312, 312A, B, C	629,24	16,60	11,22	657,06
	04	Siedlce	35, 35A, B, C, 36-42, 42A, 43-44, 44A, 49-52, 63A, 138-144, 150-151, 195, 195A, B, C, D, E, F, 196, 196A, B, C, D, 197-199, 199A, B, 200, 310-311, 313-315, 315A, 316	626,74	17,17	17,39	661,30
	05	Stok Wiśniewski	83A, 145-149, 152, 152A, B, C, 153-190, 318, 318A, 319, 319A, B, 320	899,86	28,16	72,60	1000,62
	06	Suchożebry	1G, H, I, J, 45, 45A, B, C, 46, 46A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, 47, 47A, B, C, D, E, 48, 48A, B, C, D, 52A, 53, 53A, 54-63, 84, 84A, 85	381,42	5,26	3,69	390,37
	07	Wodynie	201-202, 202A, B, C, D, 203, 203A, B, C, D, E, 204-205, 205A, B, 206, 206B, 207, 208, 208A, B, C, D, F, G, H, 209, 209A, B, C, D, E, 210, 210A, B, C, 211, 211A, 212-213, 213A, B, 214-217, 217A, 218, 218A, 219-223, 223A, B, 224-228, 228A, B, C, 229, 229A, B, C, D, F, 230-231, 231B, 232-234, 234A, B, C, D, E, F, 235-252, 252A, 253-262, 304, 317, 317A, B, C, 321	1507,44	26,96	39,36	1573,76
	08	Zbuczyn	32B, 34A, B, C, 102-104, 104A, 105-107, 107A, 108, 108A, 109-119, 119A, 120, 120A, B, C, 121-137, 210D, 211A, 263, 263A, B, C, D, 264, 264A, B, 265-266, 266A, B, C	810,86	12,48	19,86	843,20
Nadleśnictwo razem				6635,80	149,89	311,96	7097,65

1. Położenie

1.1. Położenie administracyjne

Obszar Nadleśnictwa Siedlce położony jest na terenie województwa mazowieckiego, w trzech powiatach:

- siedleckim w gminach: miasto Siedlce, miasto Mordy, Domanice cz., Kotuń, Mokobody, Mordy cz., Paprotnia, Siedlce, Skórzec, Suchożebry, Wiśniew, Wodynie, Zbuczyn Poduchowny;
- mińskim w gminach: Dobre cz. (w zasięgu działania Nadleśnictwa Mińsk), Wierzbno;
- węgrowskim w gminie Grębków.

Siedziba Nadleśnictwa Siedlce

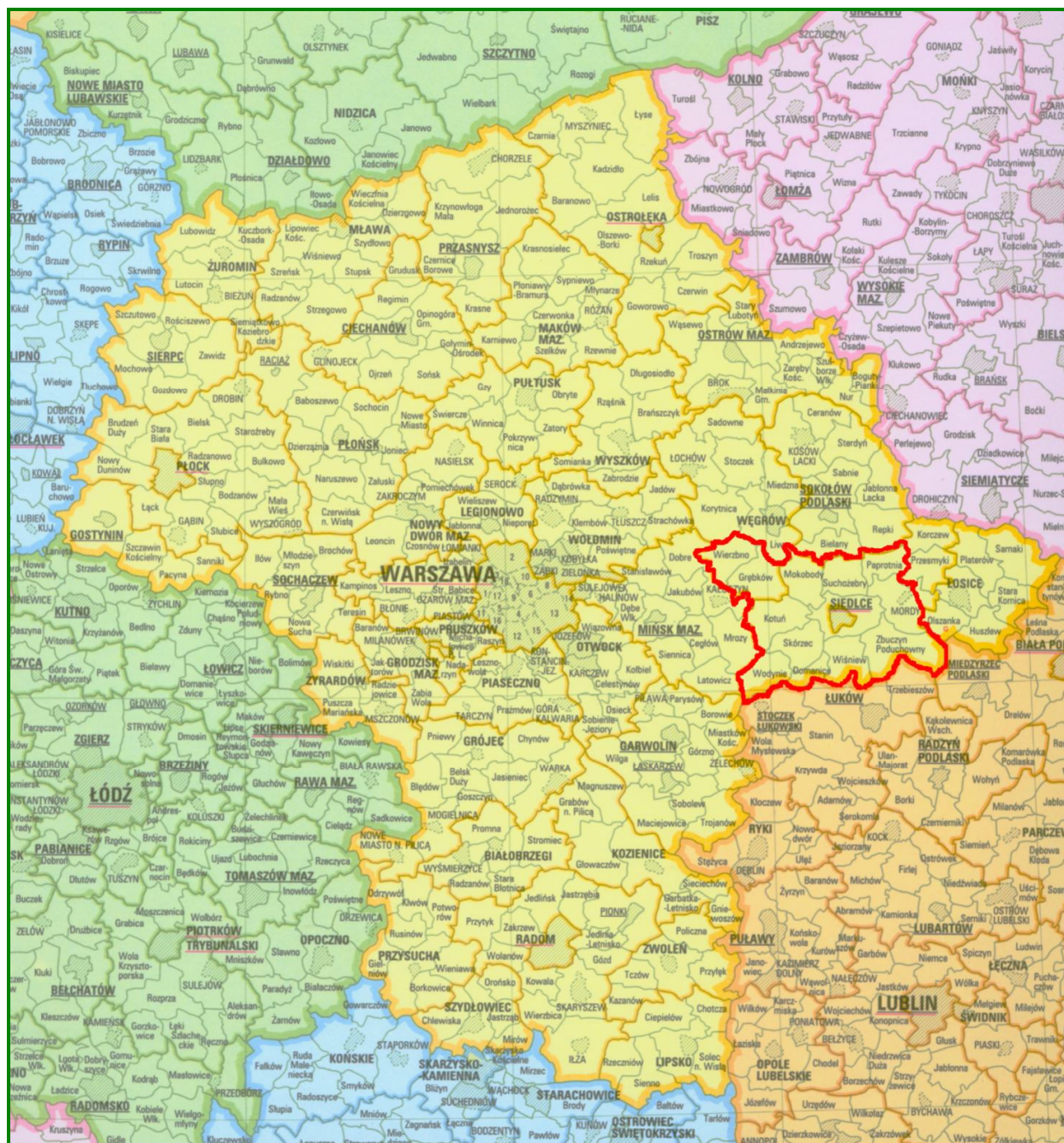
Siedziba nadleśnictwa znajduje się w Siedlcach, (w oddz. 310a) przy ul. Kazimierzowskiej 9, 08-110 Siedlce.

tel. 632-49-60; tel. 632-84-31; 632-41-01; 632-62-96;

fax. 632-59-57;

email: nadlesnictwo.siedlce@lasypanstwowe.gov.pl

Biuro Nadleśnictwa czynne jest w godzinach 7¹⁵ - 15¹⁵.

Rycina nr 1. Usytuowanie Nadleśnictwa Siedlce w podziale administracyjnym woj. mazowieckiego

Tabela nr 3. Zestawienie powierzchni gruntów znajdujących się w terytorialnym zasięgu Nadleśnictwa Siedlce

Gmina (część gminy- cz.)	Powierzchnia gminy		Lasy stanowiące własność Skarbu Państwa w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa					Lasy nie stanowiące własności Skarbu Państwa w gminie Lasy prywatne	Lasy współwłas- ności Skarbu Państwa i osób fizycznych	Lasy ogółem w gminie	Lasy nadzorowane przez nadleśnictwo	Lesistość w gminie %
	ogółem	w tym w zasięgu działania	w zarządzie LP		pozostałe		Razem					
			Nadleśnictwo Siedlce	Inne n- ctwa	Parki narodowe	Inne						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
m. Siedlce	32	32	161,62			17,4	179,02	28		215,6	0	5,5
Domanice cz.	47	33	33,68			9,6	43,28	630		759,1	618	16,2
Kotuń	150	150	969,23			73,0	1042,23	2263		3096,7	2250	19,5
Mokobody	119	119	255,38			4,2	259,58	1657		1901,0	1657	16,5
Mordy cz.	170	154	657,06			5,0	662,06	2166		2652,1	2166	19,0
Paprotnia	81	81	8,40			4,0	12,40	1657		1669,4	1649	19,8
Siedlce	141	141	341,15			25,0	366,15	1148		1483,2	1148	10,2
Skórzec	119	119	163,30			22,4	185,70	1572		1742,2	1572	15,2
Suchożebry	101	101	126,59			4,0	130,59	1325		1452,0	1325	12,6
Wiśniew	126	126	962,17			5,9	968,07	1753		2608,3	1739	20,9
Wodynie	116	116	1573,76			66,9	1640,66	1760		3291,4	1742	26,5
Zbuczyn Poduchowny	211	211	843,20			8,0	851,20	2227		3040,5	2227	14,4
Dobre cz.	125	0	17,01 ¹					1872		2430,8		19,3
Grębków	131	131	645,07			11,0	656,07	1555		2161,6	1555	16,8
Wierzbo	103	103	340,03			2,0	342,03	1665		1993,8	1665	20,2
OGÓŁEM	1772	1617	7097,65			258,4	7339,04	23278		30497,7	21353	17,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z inwentaryzacji lasu, danych z nadleśnictw, danych GUS na 31.12.2005 r., danych ze Starostwa w Siedlcach i z gmin.

¹ Grunty znajdują się w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Mińsk

2. Nadleśnictwo Siedlce na tle podziałów

2.1. Położenie geograficzne

Wśród wielu podziałów Polski na krainy geograficzne najbardziej przyjął się podział wg J. Kondrackiego opublikowany w 1965 roku, później wielokrotnie modyfikowany.

Podstawą wyróżnienia krain geograficznych w Polsce jest istnienie w Europie Środkowej sześciu zasadniczych jednostek o przebiegu mniej więcej równoleżnikowym. Na obszarze naszego kraju reprezentują je:

- pas młodych gór fałdowania alpejskiego,
- pas obniżeń związanych z zapadliskami, które towarzyszą młodym górcom,
- pas wyżyn, starych gór i towarzyszących im obniżeń,
- pas nizin stanowiących fragment Nizy Środkowoeuropejskiego
- pas pojezierzy otaczających Bałtyk,
- pas nizin nadbrzeżnych towarzyszących wybrzeżu Bałtyku

W ramach tego podziału wyróżniono mniejsze krainy geograficzne, uwzględniając cechy budowy geologicznej, rzeźby, klimatu, warunków hydrograficznych i biogeograficznych. Nazwy krain geograficznych zwykle odwołują się do cech np. ukształtowania powierzchni – Nizina Śląska, Góry Sudety, cech geologicznych – Niecka Nidziańska, Jura Polska, historycznych – Nizina Mazowiecka, Nizina Wielkopolska.

Obszar Nadleśnictwa Siedlce położony jest w największej krainie geograficznej Polski, Nizinie Mazowieckiej. Kraina ta ma klasycznie rozwiniętą rzeźbę starogłacialną. Złodowacenie środkowopolskie pozostawiło tu pasma moren czołowych i warstwę moreny dennej. Znaczne obszary pokryte piaskami sandrowymi. Dobrze rozwinięta jest sieć rzeczna. Przeważają równiny denudacyjne. Klimat Niziny Mazowieckiej jest mało zróżnicowany: średnia temperatura roczna 7-8°C, roczne sumy opadów 500-600 mm (Kotlina Warszawska nieco cieplejsza i opady 500 mm). Okres wegetacyjny ok. 200 dni. Dominują gleby bielcowe powstałe na piaskach. Żyźniejsze gleby brunatne występują na utworach gliniastych.

Nizina Mazowiecka to na północy Nizina Północnomazowiecka, w części centralnej – Nizina Środkowomazowiecka, a na południu – Wzniesienie Południowomazowieckie.

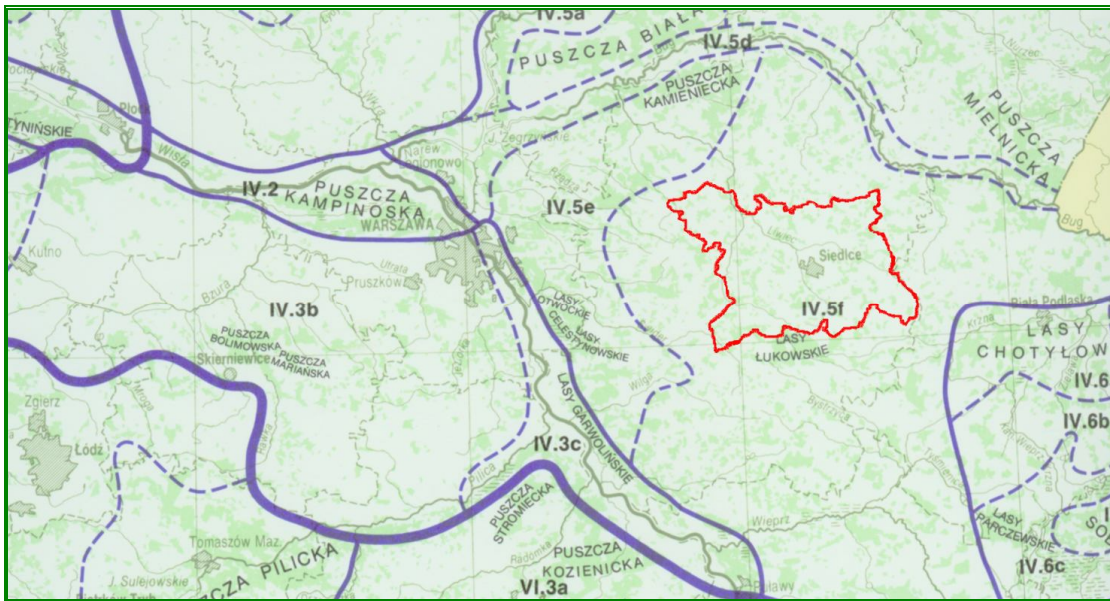
Nadleśnictwo Siedlce położone jest w środkowo-wschodniej części Polski między 21° 44' a 22° 40' długości geograficznej wschodniej i 51°58' a 52°22' szerokości geograficznej północnej i jest to centralna część Niziny Mazowieckiej (Nizina Środkowomazowiecka).

2.2. Podział przyrodniczo leśny

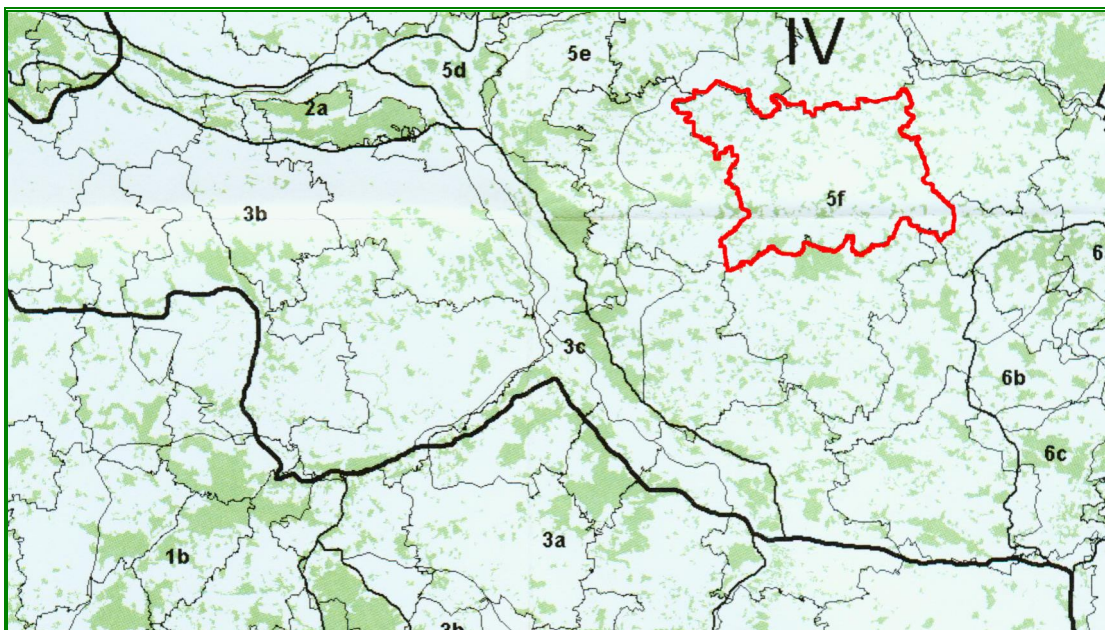
Regionalizacja przyrodniczo-leśna (Tramplera i in. 1990), określa położenie nadleśnictwa w Krainie IV Mazowiecko-Podlaskiej.

- Dzielnica Niziny Podlaskiej i Wysoczyzny Siedleckiej (5),
- Mezonegion: Wysoczyzny Siedleckiej (5f).

Lesistość Krainy Mazowiecko-Podlaskiej jest najniższa w Polsce i wynosi 19,6%, natomiast lesistość Dzielnicy Niziny Podlaskiej i Wysoczyzny Siedleckiej – 22,9%.

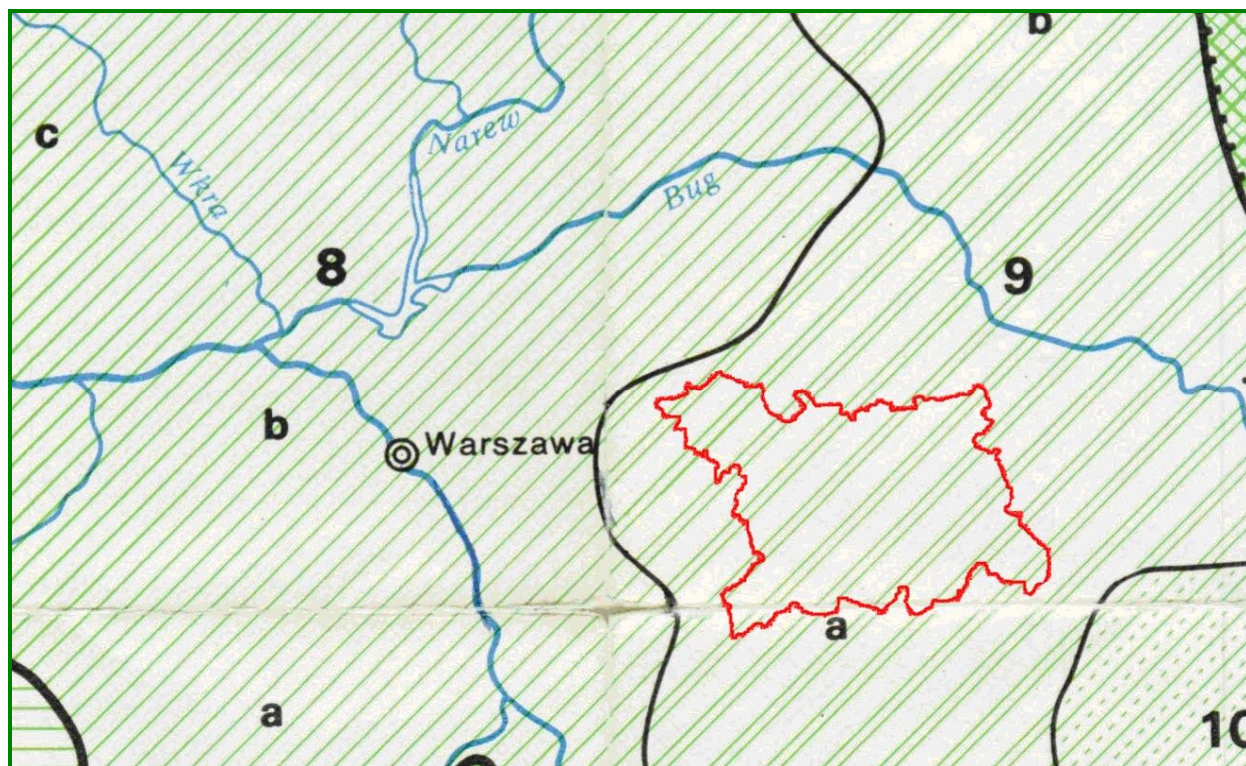
Rycina nr 2. Usytuowanie obszaru Nadleśnictwa Siedlce w podziale na krainy i dzielnice przyrodniczo-leśne²

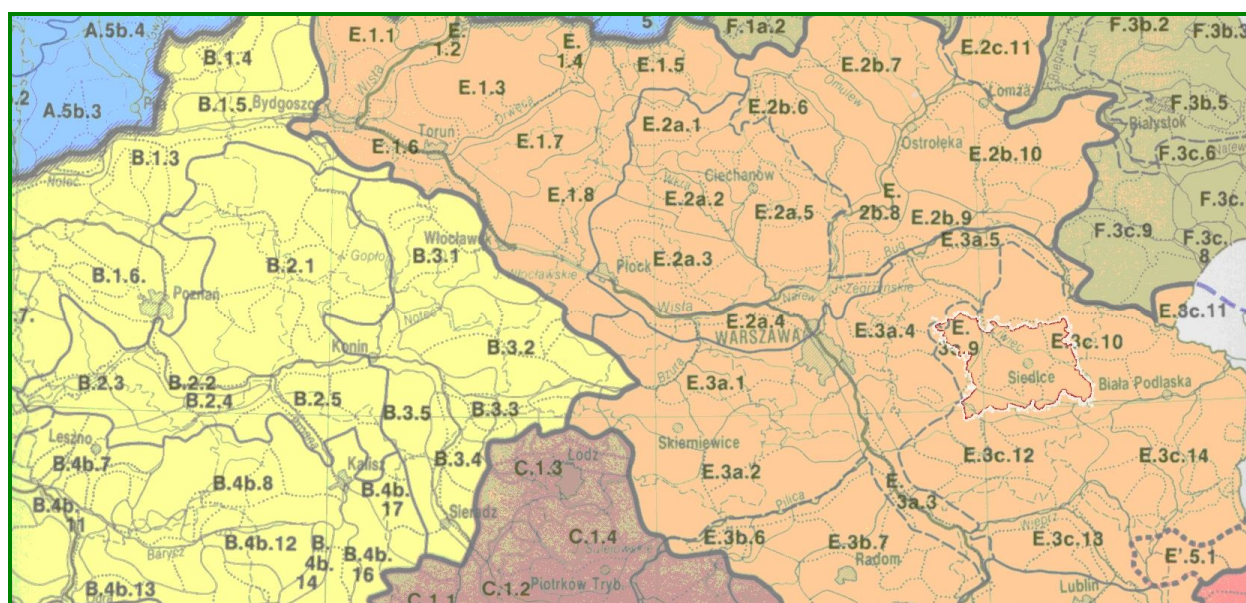
Rycina nr 3. Usytuowanie obszaru Nadleśnictwa Siedlce w podziale przyrodniczo-leśnym³

² Źródło: Atlas Rzeczypospolitej Polskiej (Piąta seria) – Przewodniczący Rady naukowej – Jerzy Kondracki – Główny Geodeta Kraju – Warszawa 1993-1997.

³ Źródło: mapa dr. inż. Romana Wójcika na podstawie danych z DGLP – Siedliskowe podstawy hodowli lasu – 2004 r.

Rycina nr 5. Usytuowanie Nadleśnictwa Siedlce w podziale geobotanicznym⁶

Rycina nr 6. Usytuowanie Nadleśnictwa Siedlce w podziale na strefy geobotaniczne wg J.M. Matuszkiewicza⁷

Wg tego podziału Nadleśnictwo Siedlce leży w: Dział: E – Mazowiecko-Poleski, Poddział Mazowiecki, Kraina: E3 – Południowomazowiecko-Podlaska, Podkraina: E3a – Południowomazowiecka, Okręgi: E3a.4 Równiny Wołomińskiej, E3a.5 Doliny Dolnego Bugu oraz Podkraina: E3c – Południowo-Podlaska, Okręg E3c.10 Siedlecki.

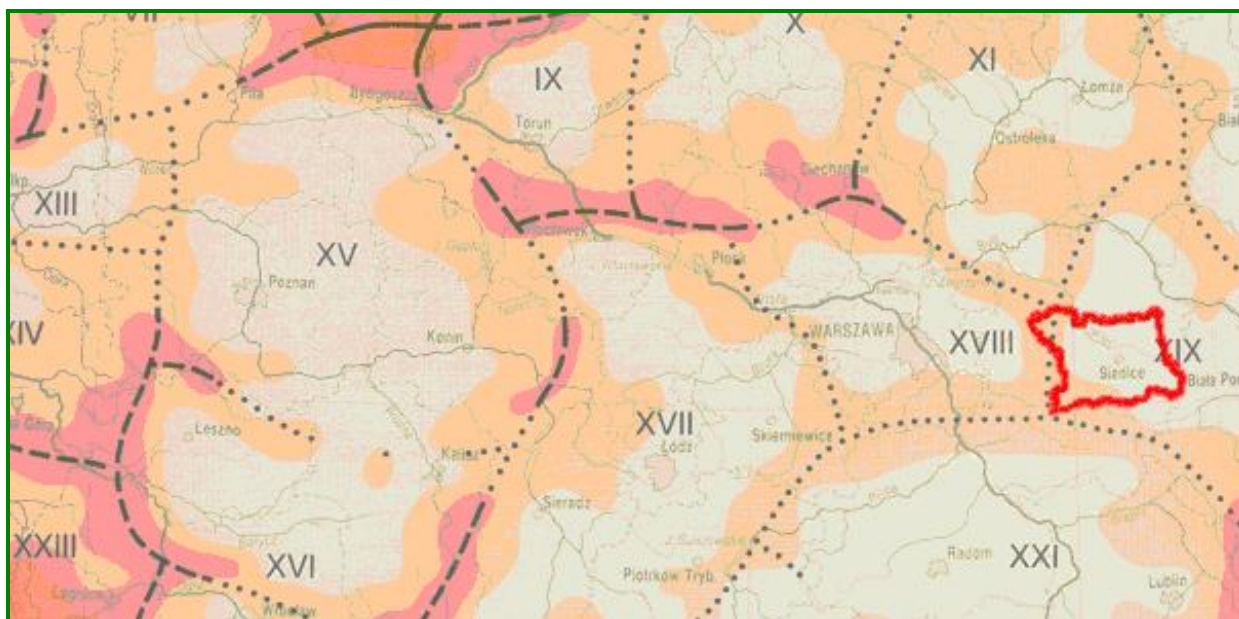
⁶ Źródło: mapa opracowana przez W. Szafera – Mała Encyklopedia Leśna – PWN, Warszawa 1979.

⁷ Źródło: Atlas Rzeczypospolitej Polskiej (Piąta seria) – Przewodniczący Rady naukowej – Jerzy Kondracki – Główny Geodeta Kraju – Warszawa 1993-1997.

2.5. Podział klimatyczny

Przedstawiony podział na regiony klimatyczne na tle stref o różnej zmienności częstotliwości występowania poszczególnych typów pogody opracował A. Woś oraz W. Rządkowski Według tego podziału Nadleśnictwo Siedlce położone jest w:

- Regionie Klimatycznym XVIII – Środkowomazowieckim
- Regionie Klimatycznym XIX – Podlasko-Poleskim

Rycina nr 7. Usytuowanie obszaru nadleśnictwa w podziale na regiony klimatyczne⁸

Klimat Nadleśnictwa Siedlce zalicza się do klimatu umiarkowanego – Krainy Wielkich Dolin. W klimacie tym zdecydowanie przeważają cechy kontynentalne.

Charakterystykę klimatu podano w oparciu o materiały obserwacyjne zebrane w stacji meteorologicznej Siedlce w latach 1994-2003; średnie miesięczne temperatury powietrza (°C) i sumy opadów atmosferycznych (mm).

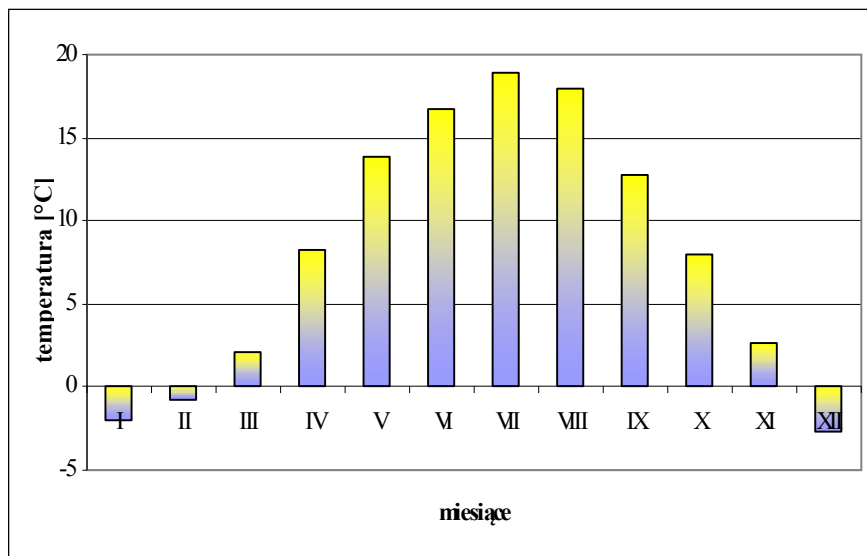
Tabela nr 4. Wyniki spostrzeżeń meteorologicznych za okres 10-lecia 1994-2003 r. dla stacji Siedlce

M-ce	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Rok
Temp.	-2,0	-0,7	2,1	8,3	13,9	16,7	18,9	17,9	12,8	8,0	2,6	-2,7	8,0
Suma opadu	21,7	24,6	29,5	42,2	46,9	64,8	75,9	60,0	62,7	36,1	31,8	26,1	522,3

Pokrywa śnieżna zalega przez około 90 dni, a długość okresu wegetacyjnego wynosi około 200 dni. Przymrozki wiosenne występują jeszcze w maju, a jesienne na początku października.

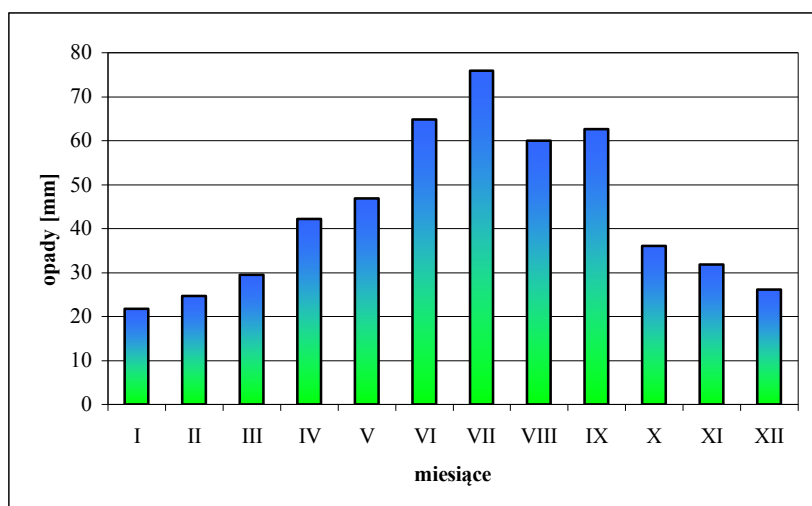
⁸ Źródło: Atlas Rzeczypospolitej Polskiej (Piąta seria)- Przewodniczący Rady naukowej – Jerzy Kondracki – Główny Geodeta Kraju – Warszawa 1993-1997 (31.8)

Średnia roczna temperatura, obliczona dla dziesięciolecia 1994-2003 w stacji Siedlce wynosi 8,0°C. Najzimniejszymi miesiącami są grudzień (-2,7°C) i styczeń (-2°C). Najcieplejszym miesiącem jest lipiec ze średnią temperaturą 18,9°.

Rycina nr 8. Średnie miesięczne temperatury w okresie dziesięciolecia 1994-2003 dla stacji Siedlce

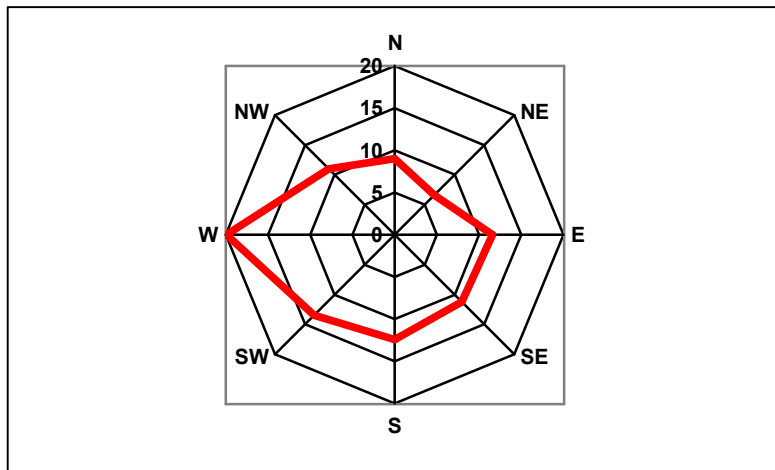
Średnia roczna suma opadów atmosferycznych w Nadleśnictwie Siedlce wynosi 522,3 mm. Rozkład opadów w poszczególnych miesiącach jest zróżnicowany. Miesiącem o najobfitszych opadach jest lipiec, średnia sumy opadów dla tego miesiąca wynosi 75,9 mm. Na miesiące letnie (czerwiec-sierpień) przypada blisko 38,43% rocznej sumy opadów. W okresie tym przeważają opady o dużym natężeniu. Najniższe opady występują zimą. Na miesiące zimowe przypada niecałe 13,9% rocznej sumy opadów.

Rycina nr 9. Średnie sumy miesięcznych opadów w okresie dziesięciolecia 1994-2003 dla stacji Siedlce

Na omawianym terenie przeważają wiatry zachodnie i południowo-zachodnie, stanowiące blisko 33,4% ogółu wiejących wiatrów. Dość często wieją wiatry z kierunku południowego – 12,4%, a także wschodniego – 11,6% i południowo-wschodniego – 11,3%.

Najmniejszy procent stanowią wiatry z kierunku północno-wschodniego i północnego, dające łącznie 15,7% ogółu wiejących wiatrów. Częstsze niż na zachodzie kraju są tu wiatry z kierunku wschodniego. Częstość występowania wiatrów jest największa zimą i wiosną, w tym okresie również osiągają największą prędkość. Średnia roczna prędkość wiatru za okres 1994-2003 wynosi 3.3 m/s. Okresy ciszy najczęstsze są latem.

Rycina nr 10. Procentowy udział wiatrów wiejących z poszczególnych kierunków w okresie dziesięciolecia 1994-2003 na stacji Siedlce

Średnia roczna wilgotność powietrza wynosi 82%, natomiast średnie roczne zachmurzenie – 6,5 stopnia pokrycia nieba.

2.6. Podział geologiczny

Europę dzieli się na 4 wielkie obszary fizyczno-geograficzne: Europę Wschodnią – kontynentalną (od Uralu do linii środkowej Wisły), Europę Północną (Półwysep Skandynawski i wyspy na północnym Atlantyku), Europę Południową – śródziemnomorską (bez Alp i Karpat) i Europę Zachodnią – półwyspową (wraz z wyspami brytyjskimi). Polska leży na pograniczu Europy Zachodniej i Europy Wschodniej, na styku trzech wielkich jednostek tektonicznych:

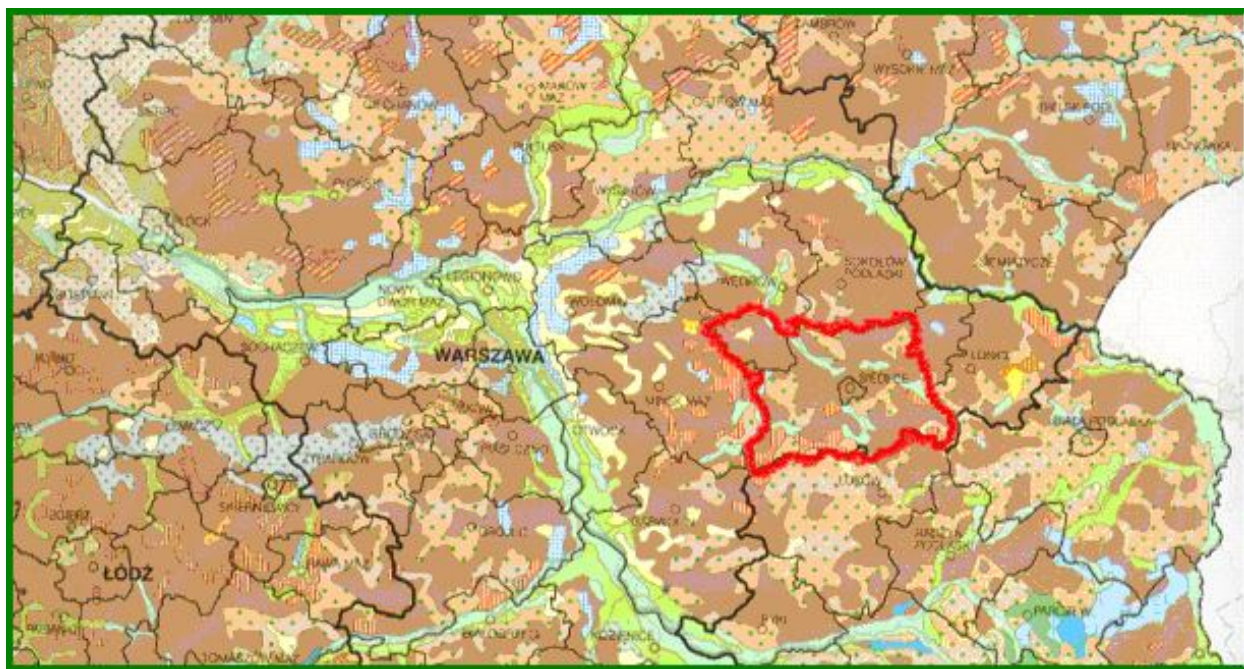
- platformy prekambryjskiej Europy Wschodniej (wschodnioeuropejska),
- platformy paleozoicznej Europy Zachodniej (zachodnioeuropejska),
- alpejskie pasmo fałdowe, Alpidy (Karpat i zapadliska przedkarpackiego), zaliczanych do Europy Zachodniej.

Według przeprowadzonego przez W. Pożaryskiego podziału Polski na jednostki geologiczne obszar nadleśnictwa leży w obrębie Obniżenia Podlaskiego należącego do Platformy Wschodnioeuropejskiej.

Obszar Nadleśnictwa Siedlce położony jest w strefie recesji lądolodu środkowopolskiego, rozciągającego się od podnóża Gór Świętokrzyskich do przedpola zlodowacenia bałtyckiego (Kondracki 1978). Rzeźba terenu została ukształtowana przez

stopniowo malejący zasięg zlodowacenia środkowopolskiego. W ten sposób powstały trzy zasadnicze strefy form ukształtowania terenu o elementach składowych ułożonych równoleżnikowo. Poszczególne strefy odpowiadają kolejnym glaciostadiom i składają się z pasów: moren czołowych, przedpola sandrowego oraz płaskich równin mis końcowych. Tak ukształtowana rzeźba terenu w okresie późniejszym uległa zmianom w wyniku uformowania się dolin rzecznych. W ten sposób powstała najprawdopodobniej Wysoczyzna Siedlecka, formowana intensywnie w glaciostadiale Warty, ograniczona od zachodu Kotliną Warszawską, a od wschodu doliną Bugu i przedzielona rzeką Liwiec.

Dominującym typem krajobrazu są równiny peryglacjalne. Powierzchnia obejmuje lekko falistą równinę urozmaiconą wzgórzami ostańcowymi związanymi z zasięgiem stadiału Warty.

Rycina nr 11. Usytuowanie obszaru nadleśnictwa w powierzchniowych utworach geologicznych⁹

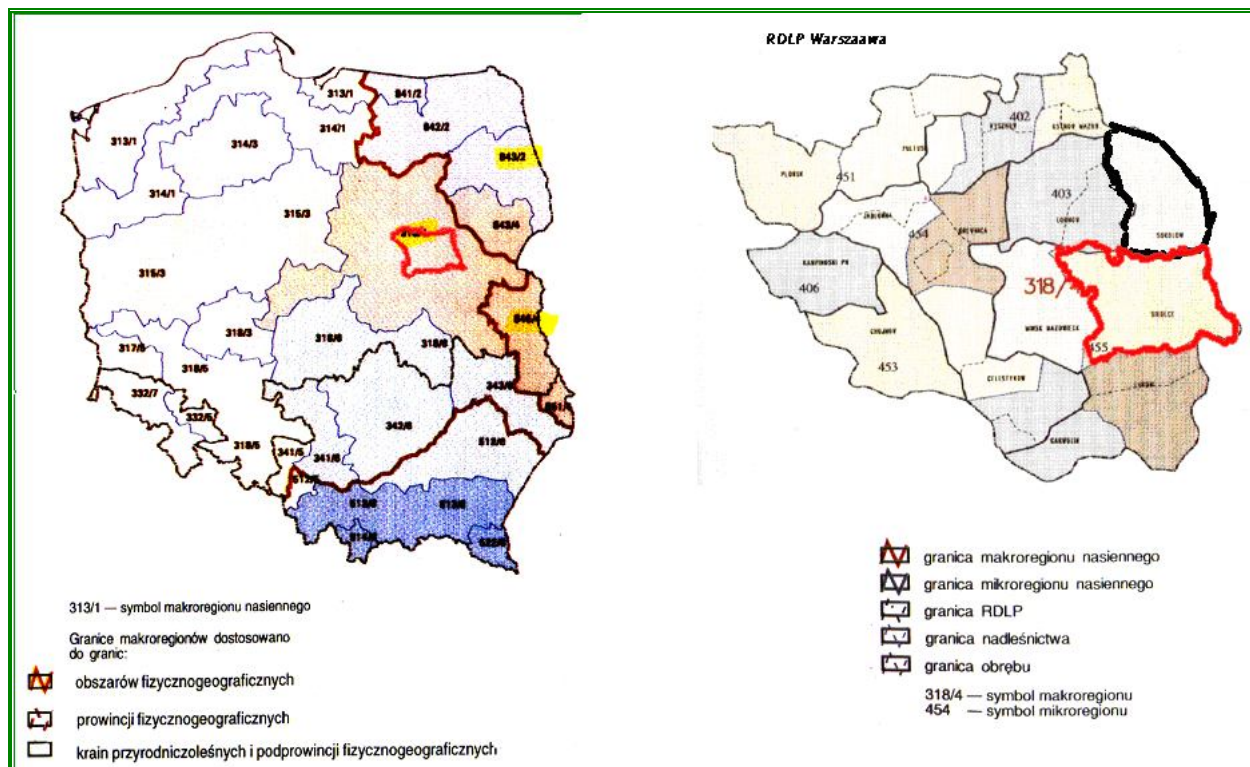
2.7. Podział na makroregiony nasienne

Na podstawie przebiegu granic podprovincji fizyczno-geograficznych i krain przyrodniczo-leśnych wyróżniono 26 makroregionów nasiennych – dużych obszarów o wystarczająco jednorodnych warunkach klimatycznych i geomorfologicznych. Makroregiony oznaczono dwuczłonowymi symbolami cyfrowymi, np. 318/4. Pierwszy człon tego symbolu jest międzynarodowym oznaczeniem podprovincji, przyjętym w regionalizacji fizyczno-geograficznej. Drugi człon jest stosowanym w Polsce numerem krainy przyrodniczo-leśnej, która znajduje się w danej podprovincji.

⁹ Źródło: Atlas Rzeczypospolitej Polskiej (Piąta seria) – Przewodniczący Rady naukowej – Jerzy Kondracki – Główny Geodeta Kraju – Warszawa 1993-1997 (21.1).

W makroregionach zgrupowano 106 mikroregionów nasiennych, z których wyróżniono dwa rodzaje mikroregionów: 54 mikroregiony mateczne (dla proveniencji) i 52 mikroregiony zwykłe (dla środowiska).

Wg tego podziału Nadleśnictwo Siedlce leży w makroregionie 318/4.

Rycina nr 12. Usytuowanie Nadleśnictwa Siedlce w podziale na Makroregiony i Mikroregiony nasienne¹⁰

3. Historia lasów i gospodarki leśnej

Nadleśnictwo Siedlce w obecnych granicach jest nadleśnictwem jednoobróbowym. Utworzone zostało w 1945 r. z lasów państwowych Leśnictwa Siedlce, części byłego Nadleśnictwa Łuków oraz lasów upaństwowionych.

W czasach przedrozbiorowych były to zwarte, większe kompleksy lasów należących do państwa i stanowiły dobra królewskie lub starościńskie w ekonomiach Wiśniew, Siedlce, Liw.

W okresie zaborów teren obecnego nadleśnictwa znajdował się pod zaborem rosyjskim. Polityka prowadzona przez zaborców zmierzała głównie do zdobycia środków pieniężnych bez prowadzenia racjonalnej gospodarki leśnej. Dochodziło do nadmiernego wyrębu lasu, a w konsekwencji do ich dewastacji. Po rozbiorach Polski większość lasów omawianego terenu należała do lasów rządowych. Były też lasy prywatne oraz należące do właścicieli majątków ziemskich.

¹⁰

W roku 1945 z dawnych lasów państwowych oraz lasów upaństwowionych, na mocy dekretu z 12.12.1944 r. o przejęciu niektórych lasów na własność Skarbu Państwa (Dz. U. Nr 15 poz. 82 z 1944 r.) utworzono Nadleśnictwo Siedlce.

Do 31 marca 1975 r. należało ono do Okręgowego Zarządu Lasów Państwowych w Siedlcach. Skutkiem reorganizacji podziału administracyjnego kraju (w 1975 r.) była reorganizacja Lasów Państwowych. Następstwem powyższych zmian była konieczność korekty granic w RDLP i w nadleśnictwach zgodnie z przebiegiem granic województw.

Nadleśnictwo Siedlce z dniem 1.07.1975 roku weszło w skład Okręgowego Zarządu Lasów Państwowych w Białymstoku. W okresie od 1.01.1978 r. do 31.12.1983 r. podlegało pod Zarząd Lasów Państwowych w Lublinie. Następnie od dnia 1.01.1984 r. na podstawie Zarządzenia Nr 4 Ministra Ochrony Środowiska ZN i L z dnia 7.01.1984 r. (w sprawie zmiany terytorialnego zasięgu Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Warszawie) Nadleśnictwo Siedlce weszło w skład Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Warszawie.

Więcej informacji dotyczących gospodarki leśnej w latach ubiegłych zawiera elaborat – tom I planu u.l. na okres od 1.01.2006 r. do 31.12.2015 r., dostępny w siedzibie nadleśnictwa.

Lasy w obszarze Nadleśnictwa Siedlce w przeszłości były sprzymierzeńcem powstańców i dawały schronienie przed wrogiem. W lasach urządzano obozowiska, składy wojenne (amunicji, broni) itp. Szczególnie dobrze i bogato udokumentowana jest historia omawianego terenu z okresu XIX i XX wieku. Podczas powstania listopadowego 10 kwietnia 1831 r.¹¹ pod Iganiami rozegrała się bitwa (uważana przez historyków za największy sukces militarny wojny) między wojskami polskimi i rosyjskimi. Gen. Prądzyński ze swoimi wojskami pokonał wojska gen. Rosena, broniącego na rzece Muchawce dostępu do Siedlec.

W okresie międzypowstaniowym prowadzona była żywa działalność niepodległościowa. W mieście Siedlce działał Walerian Łukasiński – założyciel Towarzystwa Patriotycznego. W 1846 r. Siedlce były jedyną miejscowością w Królestwie Polskim, gdzie doszło do zbrojnej demonstracji przeciw zaborcy. Oddział pod wodzą Pantaleona Potockiego w dniu 22 lutego skromnymi siłami uderzył na miasto (atak nie powiódł się)¹²

W okresie powstania styczniowego (1863-1864)¹³ w lasach na tych terenach stoczono wiele walk i potyczek. Wśród nich wymienić można:

- w Stoku Lackim (gm. Siedlce) rozegrała się bitwa między 10 kompanią 3 batalionu 19 kostromskiego pułku piechoty, który strzegł magazynów broni i żywności, a oddziałem powstańców dowodzonym przez M. Moritza i A. Olszewskiego. Zacięta walka przybierała pomyślny obrót dla powstańców, kiedy wojsko rosyjskie otrzymało pomoc w postaci dwóch

¹¹ Jerzy Strychalski – Bitwa pod Domanicami 10 kwietnia 1831r. – Woj. Komitet Ochrony Pamięci Walk i Męczeństwa – Siedlce 1988

¹² T. Kamiński – Województwo siedleckie – KAW 1979r

¹³ Jak wyżej.

kompanii piechoty i sotni¹⁴ kozaków). Powstańcy nie wytrzymali ataku i wycofali się w okoliczne lasy na wcześniej przygotowane podwody.

- 3 lutego 1863 r. w Mokobodach rozegrała się bitwa między oddziałem powstańczym W. Jabłonowskiego (800 kosynierów i 200 strzelców), a wojskiem carskim (ponad 1000 żołnierzy) pod dowództwem płk. G. Papaafanasopuła.
- 10 lutego 1863 r. w Drupii (gm. Skórzec) powstańczy oddział konny A. Neimana zaatakowany został przez kozaków.
- 13 lutego 1863 r. w lasach wsi Kisielany Kuce (gm. Mokobody) powstańczy oddział J. Matalińskiego „Sokoła” urządził zasadzkę na konwój wojskowy transportujący żywność,
- 23 marca 1863 r. w Woli Wodyńskiej (gm. Wodynie) oddział W. Lewandowskiego stoczył potyczkę z przeważającymi siłami wojsk carskich.
- 3 kwietnia 1863 r. w Mingosach (gm. Kotuń) oddziały W. Czarkowskiego i J. Matalińskiego wciągnęły wojska carskie w zasadzkę.
- 22 czerwca 1863 r. w Żeliszewie (gm. Kotuń) oddział M. Borelowskiego „Lelewela” rozbił konwój kozacki wiozący pocztę.
- 1 września 1863 r. pod Białkami (gm. Siedlce) oddziały J. Jankowskiego-Szydłowskiego, A. Zielińskiego oraz kawaleria rotmistrza P. Gąsowskiego – „Pawelka” starły się z dwiema kolumnami wojsk carskich.
- 29 października 1863 r. pod Czerwonką (gm. Wierzbno) oddział K. Kobylińskiego stoczył bitwę z wojskami carskimi.
- 16 grudnia 1863 r. między Żebrakiem (gm. Skórzec) nad rz. Kostrzyń, a Olszycem (gm. Wodynie) oddziały powstańcze poniosły straty w walce z sotnią kozacką.
- 9 lutego 1864 r. w Rządzie – Drupia (gm. Zbuczyn Poduchowny) oddział A. Neumana zaatakowany przez kozaków wycofał się do pobliskiego lasu.
- 1 maja 1864 r. we wsi Chromna (gm. Zbuczyn Poduchowny) rozbitý został przez wojska carskie oddział W. Strzyżewskiego.

Po upadku powstania styczniowego na terenach będących aktualnie m.in. w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Siedlce wzmógł się ucisk narodowy i religijny (walka z unitami).

Obszar ten ucierpiał również w okresie pierwszej wojny światowej, w szczególności rolnictwo i przemysł – wojska carskie wywoziły ludzi, maszyny w głąb Rosji, a budynki były niszczone. W okresie międzywojennym był to teren strajków chłopskich.

W okresie kampanii wrześniowej 1939 r. ziemie te były terenem bohaterskich walk żołnierzy polskich i ludności cywilnej z agresorem. Lasy były nie tylko terenem walk, ale przede wszystkim miejscem schronienia. Wkroczeniu wojsk hitlerowskich do Polski w 1939 r.

¹⁴ Sotnia – konny oddział kozaków, zwłaszcza w służbie carskiej, odpowiadający szwadronowi (ok. 100 ludzi)

towarzyszyły akty terroru i bezprawia, ostrzeliwanie ludności z samolotów, egzekucje. Świadczą o tym m.in. następujące fakty¹⁵: 12 września 1939 r. w Łomnicy (gm. Wodynie) rozstrzelano 3 osoby; 13 września 1939 r. w Seroczynie w piwnicy zamordowano (przez wrzucenie granatów) 25 mieszkańców; w dniu 14 września 1939r. w rejonie wsi Wodynie – w lesie Jagodne – krwawe walki z niemiecką dywizją pancerną „Kampf” stoczyły Mazowiecka Brygada Kawalerii i 1 Dywizja Piechoty pod dowództwem gen. W. Kowalskiego.

W latach 1941-1943 w okolicach wsi Suchożebry usytuowane były dwa obozy radzieckich jeńców wojennych¹⁶. Obóz „A” znajdował się w sąsiedztwie stacji kolejowej Podnieśno (lasy nadzorowane), zaś obóz „B” na gruntach wsi Wola Suchożebrska. Pod gołym niebem lub w ziemiankach Niemcy zgromadzili tysiące jeńców. Niedaleko stacji kolejowej Podnieśno w miejscu, gdzie był obóz znajduje się pomnik i mogiły 60 tys. jeńców. Natomiast we wsi Sosna Kozułka znajduje się cmentarz obozu „B” (15000 jeńców).

W ostatnich latach okupacji w mieście Mordy zorganizowany był obóz żołnierzy włoskich¹⁷. Jesienią 1944 r. w okolicach Mordów formowano 8 Dywizję Piechoty im. Bartosza Głowackiego, nazwaną później „drezdeńską”, 32 pułk artylerii lekkiej oraz oddziały specjalne i pomocnicze, wchodzące w skład II Armii Wojska Polskiego.

Dziś o prowadzonych walkach, bitwach, akcjach zbrojnych na terenie działania Nadleśnictwa Siedlce świadczą i przypominają liczne mogiły i miejsca pamięci.

Ciekawostką dotyczącą tego obszaru jest także fakt realizacji zdjęć do filmów: „Noce i dnie” oraz „Gniewko syn rybaka” w Seroczynie i okolicach.

3.1. Historia ochrony przyrody na terenie Nadleśnictwa Siedlce

Najnowszym aktem prawnym regulującym cele, zasady i formy ochrony przyrody jest Ustawa o ochronie przyrody z dnia 16.04.2004 r. (Dz. U. Nr 92, poz. 880 z 2004 r.)

W okresie powojennym na gruntach administrowanych przez Nadleśnictwo Siedlce utworzono:

- rezerwaty: Gołobórz w 1982 r., Kulak w 1983 r., Stawy Broszkowskie w 1984 r. Dąbrowy Seroczyńskie w 1987 r.,
- obszary chronionego krajobrazu: w 1986 r. Siedlecko-Węgrowski Obszar Chronionego Krajobrazu, w 1986 r. Łukowski Obszar Chronionego Krajobrazu, w 1986 r. Miński Obszar Chronionego Krajobrazu,
- obszar specjalnej ochrony ptaków w ramach sieci Natura 2000 – Dolina Liwca – Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 21.07.2004 r.,
- projektowany obszar w ramach sieci Natura 2000 – Dąbrowy Seroczyńskie,

¹⁵ T. Kamiński – województwo siedleckie – KAW 1979r.

¹⁶ Jak wyżej.

¹⁷ Jak wyżej.

– pomniki przyrody.

4. Miejsce i rola nadleśnictwa w przestrzeni przyrodniczo-leśnej regionu

4.1. ECONET POLSKA

Kraje Unii Europejskiej dążąc do współpracy w zakresie ochrony przyrody utworzyły w 1992 r. Europejską Sieć Ekologiczną EECONET (European Ecological Network). Jest to spójny przestrzennie i funkcjonalnie system obszarów o wysokich walorach przyrodniczych. Sieć ma sprzyjać integracji działań poświęconych ochronie różnorodności biologicznej i krajobrazowej Europy.

Koncepcja krajowej sieci ekologicznej ECONET POLSKA jest próbą zmierzającą do poszerzenia sieci EECONET na kraje Europy Środkowej i Wschodniej oraz realizacji zaleceń Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody.

Sieć ECONET PL podobnie jak i sieć EECONET tworzą:

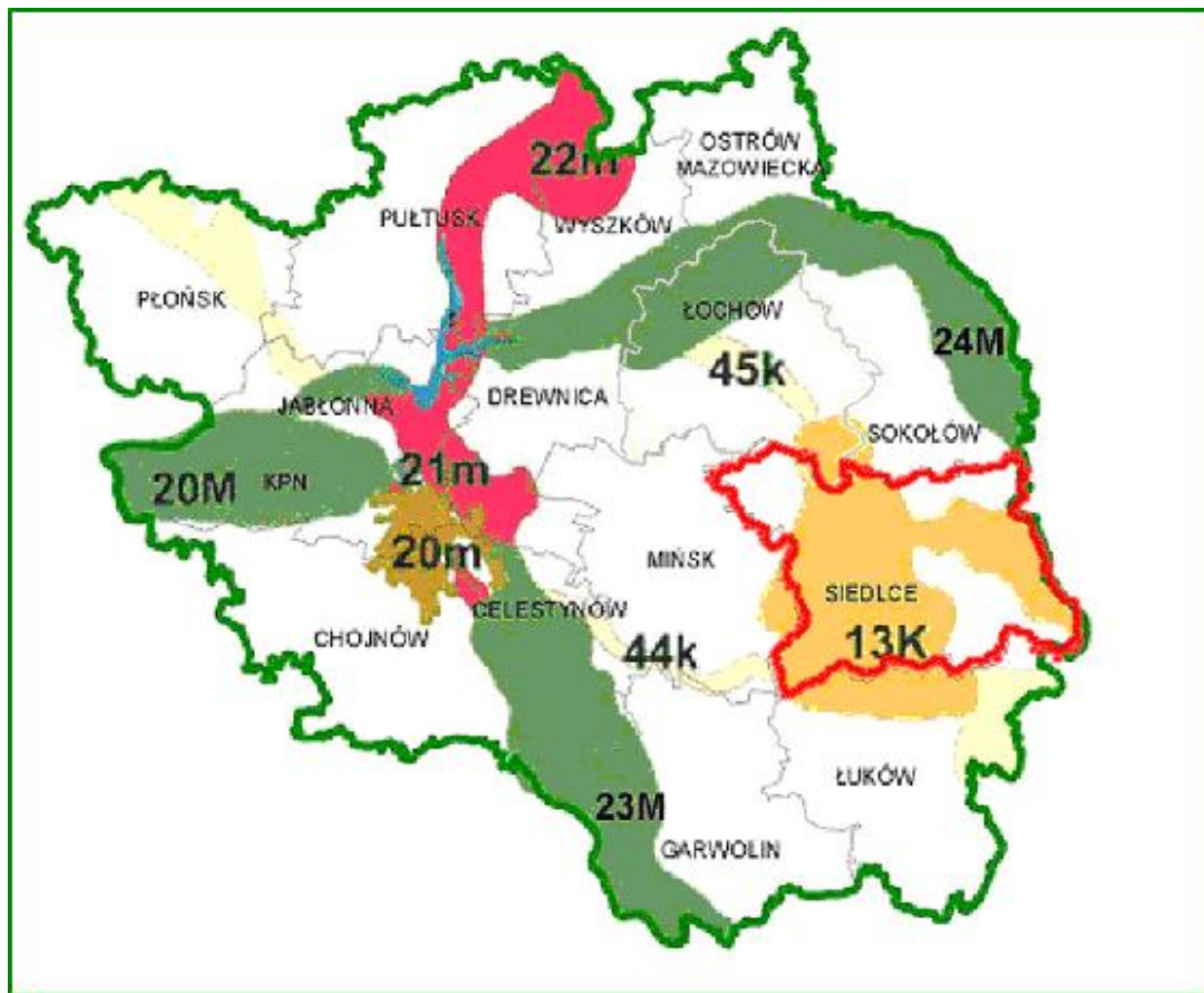
- obszary węzłowe (biocentra i strefy buforowe),
- korytarze ekologiczne,
- obszary wymagające unaturalnienia.

Obszary węzłowe wyróżniają się z otoczenia bogactwem różnorodności biologicznej i krajobrazowej. Często stanowią ważne ostoje dla gatunków rodzimych i wędrownych, wśród nich znaczna część to gatunki rzadkie lub zagrożone wyginięciem.

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Siedlce występuje fragment obszaru węzłowego o znaczeniu krajowym, obejmujący dolinę rzeki Liwiec (13K).

Korytarze ekologiczne są to struktury przestrzenne, które umożliwiają rozprzestrzenianie się gatunków pomiędzy obszarami węzłowymi. Przyjmują zazwyczaj postać form liniowych, rozciągających się wzdłuż dolin rzek lub głównych kompleksów leśnych.

Sieć ECONET POLSKA nie posiada umocowania prawnego lecz jest pewną wytyczną polityki przestrzennej. Zgodnie z definicją podaną przez autorów koncepcji (pod kierownictwem dr Anny Liro) „krajowa sieć ekologiczna ECONET-POLSKA jest wieloprzestrzennym systemem obszarów węzłowych najlepiej zachowanych pod względem przyrodniczym i reprezentatywnych dla różnych regionów przyrodniczych kraju, wzajemnie ze sobą powiązanych korytarzami ekologicznymi, które zapewniają ciągłość więzi przyrodniczych w obrębie tego systemu”.

Rycina nr 13. Usytuowanie obszaru Nadleśnictwa Siedlce na mapie EKONET w RDLP Warszawa

4.2. CORINE

CORINE¹⁸, czyli *Coordination of Information on the Environment* – system informacji na temat przyrody nadzorowany przez Europejską Agencję Środowiskową (EEA czyli European Environmental Agency). Celami programu są:

- realizacja polityki ekologicznej UE, która obejmuje ochronę bioróżnorodności we wszystkich wymiarach,
- określenie kierunku dotyczącego polityki ochrony przyrody, jej wdrażanie i pobudzanie różnych służb państwowych w tym wymiarze.

Siedzibą CORINE jest Bruksela.

CORINE stanowi podstawę dla systemu obszarów chronionych NATURA 2000 opartego na europejskiej sieci ekologicznej ECONET.

W Polsce program CORINE jest realizowany w trzech działach tematycznych:

¹⁸ Źródło: "<http://pl.wikipedia.org/wiki/CORINE>"

- CORINE land cover (gromadzi informacje dotyczące użytkowania ziemi),
- CORINAIR (inwentaryzacja emisji zanieczyszczeń),
- CORINE biotopes (typowanie ostoi przyrodniczych, sporządzanie opisu bogactwa przyrodniczego).

Polska zgłosiła swój udział w realizacji projektu CORINE Land Cover 2000 w lipcu 2001 r. Realizacja projektu rozpoczęta została w listopadzie 2002 r., a w listopadzie 2003 r. zakończone zostały prace związane z interpretacją aktualnych zdjęć satelitarnych oraz interpretacją zmian pokrycia terenu, powstałych w latach 1990-2000, dla połowy obszaru kraju.

Jednostką odpowiedzialną za realizację projektu CLC2000 w Polsce jest Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, pełniący rolę Krajowego Punktu Kontaktowego ds. Współpracy z EEA, natomiast bezpośrednim wykonawcą prac jest Instytut Geodezji i Kartografii, który opracował pierwszą bazę krajową CORINE Land Cover 1990 w ramach wielokrajowego projektu PHARE.

4.3. NATURA 2000

Obszary Natura 2000 są wyznaczane na podstawie dwóch różnych dokumentów, które noszą nazwę dyrektyw, a są czymś w rodzaju naszej ustawy. Dokumenty te to: Dyrektywa w sprawie ochrony dzikich ptaków (Dyrektywa Rady 79/409/EWG o ochronie dziko żyjących ptaków, znanej jako Dyrektywa Ptasia uchwalona 2 kwietnia 1979 roku, a zmodyfikowanej dyrektywami: 98/1/854/EWG, 85/411/EWG, 86/122/EWG, 91/244/EWG i 94/24/EWG) i Dyrektywa w sprawie ochrony siedlisk naturalnych oraz dzikiej fauny i flory (Dyrektywa Rady 92/43/EWG o ochronie naturalnych siedlisk oraz dziko żyjącej fauny i flory, znanej jako Dyrektywa Siedliskowa uchwalona 21 maja 1992 roku, zmienionej dyrektywą 97/62/EWG).

Obszary wyznaczane na podstawie przepisów Dyrektywy Ptasiej noszą nazwę obszarów szczególnej ochrony – OSO (po angielsku Special Protection Area, SPA). Do dyrektywy dołączona jest lista gatunków ptaków, których siedliska muszą być zachowane w celu zapewnienia przetrwania i rozrodu tych gatunków.

Obszary wyznaczane na podstawie przepisów dyrektywy siedliskowej noszą nazwę szczególnych obszarów ochrony – SOO (po angielsku Special Area of Conservation, SAC). W tym przypadku kwalifikowane są miejsca zajmowane przez któryś z około 300 rodzajów siedlisk naturalnych oraz przez siedliska konkretnych gatunków (434 gatunków roślin i 200 gatunków zwierząt, bez ptaków).

Dyrektywy Unii podają podstawowe kryteria, które ma spełniać obszar ochrony sieci Natura 2000, więc opisują jedynie, co trzeba chronić a nie jak. Obszary ochrony wybiera rząd każdego z krajów członkowskich z osobna, a organy Unii ostatecznie zatwierdzają listę

obszarów wchodzących w skład ogólnoeuropejskiej sieci. Po zatwierdzeniu, można ubiegać się o finansowanie niektórych działań prowadzonych na obszarach znajdujących się na tej liście.

Według prognoz, do 2010 r. koszty ponoszone przez Unię w związku z działaniem sieci Natura 2000 mają wynosić 6 miliardów euro rocznie. Pieniądze „europejskie” mogą pochodzić przede wszystkim z funduszu LIFE będącego w gestii Dyrekcji Generalnej ds. Środowiska (czyli unijnego ministerstwa środowiska), a także z funduszy unijnych przeznaczanych na rolnictwo (z funduszy strukturalnych i środków na rozwój wsi w ramach Wspólnej Polityki Rolnej), na leśnictwo, gospodarkę wodną, turystykę, zmiany w strukturze przemysłu poszczególnych regionów i inne działania, pod warunkiem, że będą one powiązane z przemianami korzystnymi dla przyrody.

Dokumenty Unii nie precyzują jak chronić przyrodnicze wartości przed zniszczeniem i jak zapewnić im przetrwanie. W naszym kraju wiele obszarów sieci Natura 2000 nie jest ani parkiem narodowym czy krajobrazowym ani rezerwatem. Wskazane przez rząd podmioty – najczęściej dyrekcje parków narodowych i Regionalne Dyrekcje Lasów Państwowych – mają dbać, by dotychczasowe walory przyrodnicze tych obszarów nie uległy zniszczeniu. Czasem wystarczy nie osuszać jakiejś doliny, nie wycinać lasu, czy nie zamieniać łąk i pastwisk w tereny budowlane, więc w wielu przypadkach dostatecznym działaniem ochronnym będzie świadome podtrzymywanie dotychczasowego sposobu użytkowania danego miejsca. Wyznaczenie obszaru ochrony sieci Natura 2000 nie pociąga za sobą żadnych zmian własnościowych na tym terenie. Nie nakłada też automatycznych ograniczeń na działalność gospodarczą ani budowlaną. Możliwe zaś będą preferencje do rozwijania np. turystyki i wypoczynku.

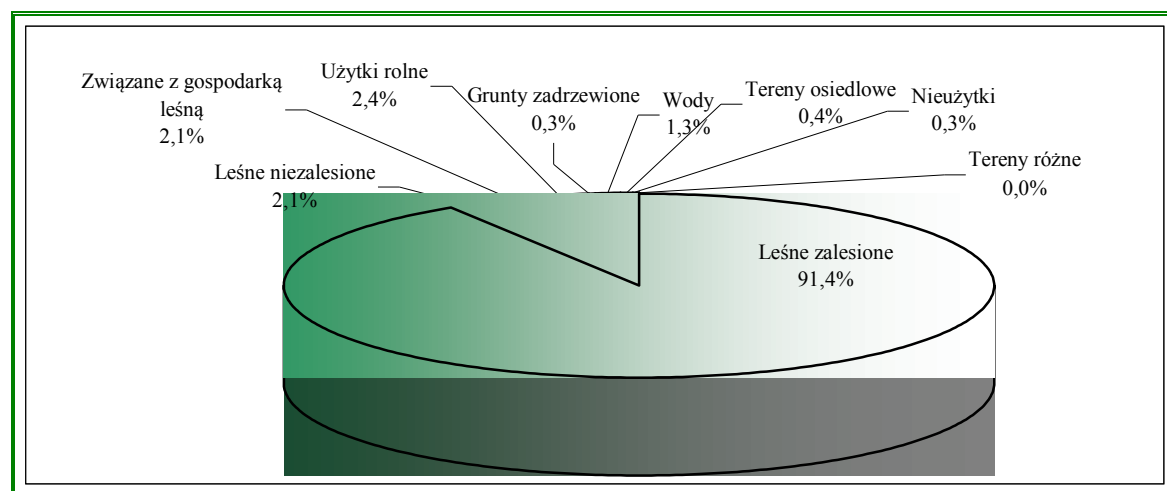
5. Struktura użytkowania ziemi

Zestawienie zbiorcze powierzchni Nadleśnictwa Siedlce wg wybranych grup i rodzajów użytków dla poszczególnych gmin i powiatów wg stanu na 1.01.2006 r. przedstawia się poniżej.

Tabela nr 5. Struktura użytkowania gruntów Nadleśnictwa Siedlce

Nazwa	Rodzaj gruntów (powierzchnia w ha)									Razem
	Leśne zalesione	Leśne nie-zalesione	Związane z gosp. leśną	Użytki rolne	Grunty zadrzewione	Wody	Tereny osiedlowe	Nieżytki	Tereny różne	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
N-ctwo ogółem:	6486,25	149,55	149,89	172,32	18,53	93,24	2,60	23,61	1,66	7097,65
w tym:										
miasto Siedlce	148,60		7,98	2,64			2,04	0,36		161,62
Gminy:										
Domanice cz.	32,80	0,88								33,68
Kotuń	762,31	42,06	25,81	24,65	18,53	92,44	0,10	3,18	0,15	969,23
Mokobody	247,87		4,02	3,29		0,20				255,38
Mordy	578,64	50,60	16,60	11,22						657,06
Paprotnia	8,40									8,40
Siedlce	321,37	4,14	6,72	8,45			0,01	0,46		341,15
Skórzec	152,37	5,03	2,47	0,44				2,99		163,30
Suchożebry	125,15		1,24	0,20						126,59
Wiśniew	857,97	3,44	28,16	68,35		0,60		3,65		962,17
Wodynie	1466,41	41,03	26,96	30,07			0,45	8,84		1573,76
Zbuczyn Poduchowny	808,49	2,37	12,48	15,12				3,23	1,51	843,20
Razem powiat siedlecki	5361,78	149,55	124,46	164,43	18,53	93,24	2,60	22,71	1,66	5933,92
Dobre cz.	15,40		1,61							17,01
Razem powiat miński	15,40		1,61							17,01
Grębków	629,45		11,77	3,85						645,07
Wierzbno	331,02		4,07	4,14				0,90		340,03
Razem powiat węgrowski	960,47		15,84	7,89				0,90		985,10

Strukturę użytkowania gruntów w Nadleśnictwie Siedlce obrazuje poniżej przedstawiony diagram:

Rycina nr 14. Struktura użytkowania gruntów Nadleśnictwa Siedlce

Struktura własności lasów w kraju nie uległa w ostatnim dziesięcioleciu istotnym zmianom. W Polsce dominują lasy publiczne – 82,9%, (w tym Lasy Państwowe – 78,4%).

Na mocy porozumień z Urzędem Miasta Siedlce, Starostwem Powiatowym w Siedlcach i Starostwem Powiatowym w Węgrowie Nadleśnictwo Siedlce prowadzi również nadzór nad lasami nie stanowiącymi własności Skarbu Państwa na powierzchni 21353 ha należących do około 22 tysięcy właścicieli. Przeciętna wielkość prywatnej działki leśnej wynosi 0,40 ha. Lasy prywatne są to w ogromnej większości drzewostany młode do 50-ciu lat powstałe z nasadzeń

powojennych na gruntach porolnych. Dominującym gatunkiem jest sosna, następnie brzoza, olsza, sporadycznie występuje dąb, modrzew, osika, grab i świerk. Występują głównie na siedliskach borowych.

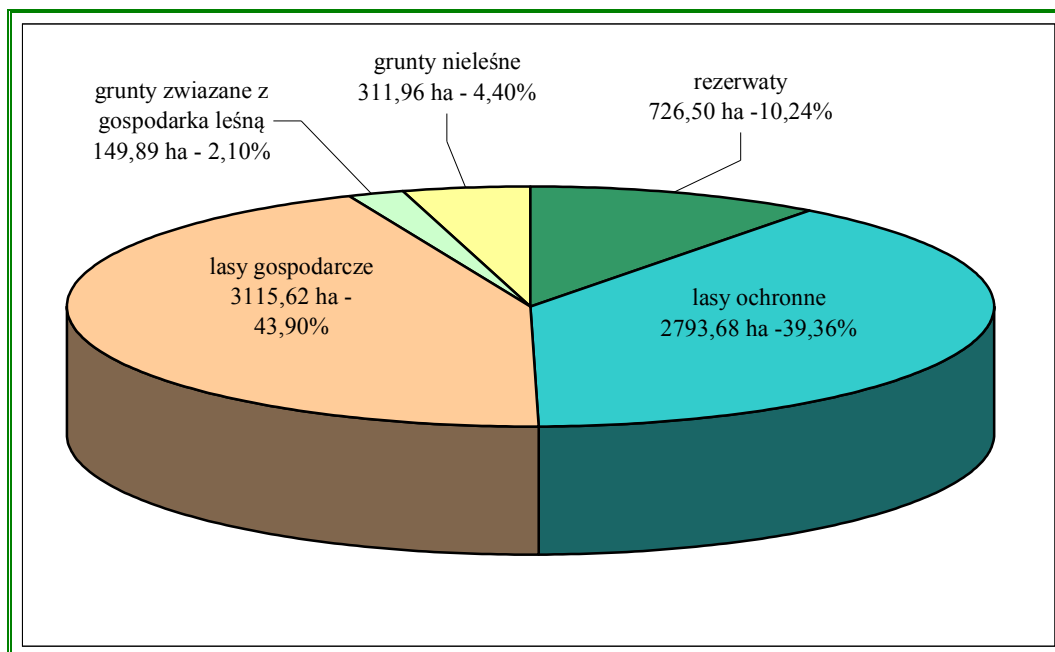
W zasadzie wszystkie lasy prywatne wymagają pilnych cięć pielęgnacyjnych oraz zabiegów ochronnych w celu poprawy ich jakości technicznej oraz odporności na choroby grzybowe oraz szkodniki owadzie

Grunty zarządzane przez Nadleśnictwo Siedlce stanowią 0,18% powierzchni województwa mazowieckiego, a obszar, jaki obejmuje nadleśnictwo swoim zasięgiem stanowi 5% tej powierzchni.

Tabela nr 6. Zestawienie powierzchni gruntów nadleśnictwa

Miasto Gmina (część gminy) na terenie której występują lasy w zarządzie nadleśnictwa w tym: nazwa rezerwatu	Lasy					Grunty nieleśne			Ogółem w tym rezerwy
	grunty zalesione i niezalesione			grunty związ. z gospod. leśną w tym rezerwy	razem	przeznaczone do zalesienia	pozostałe w tym rezerwy	Razem w tym rezerwy	
	rezerwy	ochronne	gospodarcze						
Powierzchnia – ha									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
m. Siedlce		144,59	4,01	7,98	156,58		5,04	5,04	161,62
Domanice cz.			33,68		33,68				33,68
Kotuń - rez. Stawy Broszkowskie	128,35 128,35	189,91	486,11	25,81 8,86	830,18 137,21		139,05 123,56	139,05 123,56	969,23 260,77
Mokobody		223,82	24,05	4,02	251,89		3,49	3,49	255,38
Mordy		387,75	241,49	16,60	645,84		11,22	11,22	657,06
Paprotnia cz.			8,40		8,40				8,40
Siedlce - rez. Gołobórz	31,04 31,04	290,33	4,14	6,72 0,75	332,23 31,79		8,92	8,92	341,15 31,79
Skórzec		98,69	58,71	2,47	159,87		3,43	3,43	163,30
Suchożebry		119,34	5,81	1,24	126,39		0,20	0,20	126,59
Wiśniew		845,00	16,41	28,16	889,57	35,65	36,95	72,60	962,17
Wodynie - rez. Kulak - rez. Dąbrowy Seroczyńskie	567,11 32,96 534,15	133,91	806,42	26,96 0,35 14,83	1534,40 33,31 548,98	6,55	32,81 0 3,19	39,36 0 3,19	1573,76 33,31 552,17
Zbuczyn Poduchowny		284,58	526,28	12,48	823,34		19,86	19,86	843,20
Razem powiat siedlecki	726,50	2717,92	2215,51	132,44	5792,37		303,17	303,17	6095,54
Dobre cz.			15,40	1,61	17,01				17,01
Razem powiat miński			15,40	1,61	17,01				17,01
Grębków		75,76	553,69	11,77	641,22		3,85	3,85	645,07
Wierzbno			331,02	4,07	335,09		4,94	4,94	340,03
Razem powiat węgrowski		75,76	884,71	15,84	976,31		8,79	8,79	985,10
Razem nadleśnictwo	726,50	2793,68	3115,62	149,89	6785,69	42,20	269,76	311,96	7097,65
w tym rezerwy	726,50			24,79	751,29		126,75	126,75	878,04

Rezerwaty w nadleśnictwie zajmują 10,24% powierzchni leśnej, lasy ochronne 39,36%, a gospodarcze 43,90% (3115,62 ha).

Rycina nr 15. Grunty nadleśnictwa wg pełnionych funkcji

Kompleksy na terenie Nadleśnictwa Siedlce to w większości nieduże odrębne kawałki lasu. Lasy te tworzą 463 kompleksów, z tego tylko kilka stanowi duże, zwarte obszary (uroczysko Myrcha-Stok, Seroczyn i Mordy). Natomiast 368 kompleksów nie przekracza 5,00 ha, z czego aż 165 kompleksów leśnych nie przekracza powierzchni 1,00 ha.

Tabela nr 7. Liczba i wielkość kompleksów

	Wielkość kompleksu (ha)	Liczba kompleksów	Łączna powierzchnia (ha)
Stan na 1.01.2006 r.	Do 1,00	165	78,83
	1,01-5,00	203	432,21
	5,01-20,00	45	429,26
	20,01-100,00	34	1530,26
	100,01- 500,00	17	3248,69
	500,01-2000,00	2	1378,40
	Powyżej 2000,00		
Razem Nadleśnictwo		463	7097,65

W lasach Nadleśnictwa Siedlce i w zasięgu działania funkcjonują lokalne nazwy niektórych obszarów. Orientacyjną lokalizację tych terenów podano poniżej.

W leśnictwie Mordy: las wsi Stok Ruski (*nadzorowane*) – „Żydowski Kąt”, las wsi Krzymosze (*nadzorowane*) – „Grodzisko”, las wsi Czołomyje (*nadzorowane*) – „Grodzisko”.

W leśnictwie Zbuczyn: ur. Zawady I – „Borowina”, oddz. 103a, b, f - „Moczydła”, ur. Zawady II – „Ług”, ur. Dębowce – „Choja”, oddz. 263 – „Leonowizna”.

W leśnictwie Kotuń: część lasu wsi Żeliszew Duży (*nadzorowane*) – „Francuzy”.

W leśnictwie Mordy: oddz. 22-23 – „Lisie jamy”, oddz. 26-30 – „Byczek”, oddz. 3-30 – „Pucharka”, oddz. 28 – „Panieński Wzgórek”.

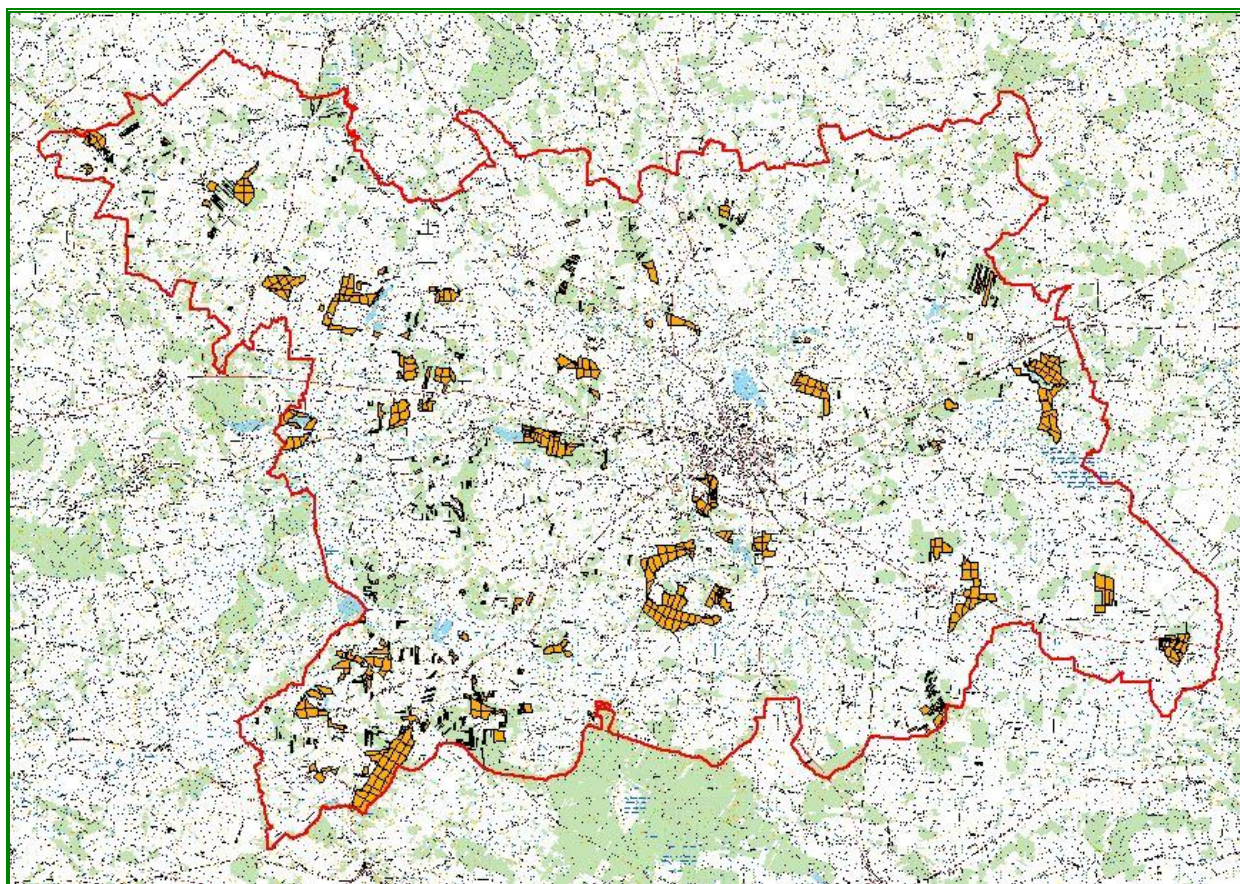
W leśnictwie Wodynie: ur. Stanisławów – „Borekta”.

W leśnictwie Grębków – oddz. 301-309 – „Grabniak”.

W leśnictwie Wodynie – oddz. 205-206 – „Smoła”.

W leśnictwie Suchożebry – oddz. 55, 59 – „Czerwotka”.

W leśnictwie Wodynie – oddz. 229 – „Zełek”.

Rycina nr 16. Usytuowanie kompleksów

Tabela nr 8. Ogólne dane dotyczące gmin w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Siedlce oraz ilości i wielkości kompleksów leśnych

Miasto Gmina Powiat	Pow. gminy	Lesis- tość w gminie	Przybliżona wielkość i ilość kompleksów leśnych w zasięgu działania nadleśnictwa												Ogólna pow. lasów w gminie	Powierzchnia i ilość kompleksów w Nadleśnictwie Siedlce	
			Do 5 ha		5-20 ha		20-100 ha		100-500 ha		500-2000 ha		Pow. 2000 ha			Ilość **	ha
	km ²	%	Ilość	ha	Ilość	ha	ilość	ha	ilość	ha	ilość	ha	ilość	ha			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
m. Siedlce	31,87	5,5	10	8	1	6	1	70	1	180					215,6	1	161,62
Domanice cz.	46,87	16,2	16	45	2	30	2	130			2	*160	1	*400	759,1	2	33,68
Kotuń	149,87	19,5	135	286	28	342	12	568	3	*650	2	*1080			3096,7	12	969,23
Mokobody	119,17	16,5	88	186	14	214	10	*340	6	*1070					1901,0	6	255,38
Mordy	170,17	19,0	57	166	23	277	14	700	10	*1430	1	700			2652,1	10	657,06
Paprotnia	81,43	19,8	35	95	9	152	11	675	6	*634	1	*20			1669,4	4	8,40
Siedlce	141,54	10,2	96	154	22	142	15	430	6	*650					1483,2	12	341,15
Skórzec	118,91	15,2	100	370	23	314	4	240	3	*600	3	*220	1	*50	1742,2	10	163,30
Suchożebry	100,71	12,6	56	142	8	131	8	*291	4	*700					1452,0	8	126,59
Wiśniew	125,82	20,9	50	123	18	139	1	70	5	*1000	2	*1200			2608,3	4	962,17
Wodynie	115,66	26,5	60	239	26	430	3	*193	2	660	2	*1600			3291,4	10	1573,76
Zbuczyn Poduchowny	210,80	14,4	74	283	13	196	6	*510	10	*2000					3040,5	10	843,20
Razem powiat siedlecki	1412,82	x	777	2097	186	2373	86	4217	56	9574	13	4980	2	450		88	6095,54
Dobre ¹⁹	124,85	19,3	3	10	1	20	-		2	*120					2430,8	1	17,01
Razem powiat miński	124,85	x	3	10	1	20			2	120						1	17,01
Grębków	130,75	16,8	89	225	15	280	9	670	5	850	2	*170			2161,6	9	645,07
Wierzbno	103,09	20,2	65	153	17	240	8	550	5	*1030					1993,8	14	340,03
Razem powiat węgrowski	233,84	x	154	378	32	520	17	1220	10	1880	2	170				23	985,10
Razem	1771,51	X	934	2485	219	2912	103	5437	68	11574	15	5150	2	450	30497,7	112	7097,65

Źródło: Opracowania własne

*Powierzchnia (niektórych kompleksów) jest częścią większych kompleksów.

Różnicę między zsumowaną powierzchnią kompleksów i powierzchnią lasów w gminie stanowią lasy poza zasięgiem działania Nadleśnictwa Siedlce.

** Ilość kompleksów różni się od ilości uroczysk w tabeli nr 7 (463), ponieważ niektóre uroczyska są w tym samym kompleksie leśnym.

¹⁹ Grunty w zasięgu działania Nadleśnictwa Mińsk

Tabela nr 9. Ogólne dane dotyczące gmin w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Siedlce

Miasto Gmina	Pow. gminy	Ludność ilość osób w gminie	Zaludnienie na 1 km ² w gminie	Lesistość	Pow. lasów		Ogólna pow. gruntów n-ctwa	Użytki rolne		Obszary chronione razem		Rezerваты		Pomniki przyrody	
					ogólna w gminie	Nadleś- nictwa		w gminie	w nadleśni- ctwie	w gminie	w tym w zasięgu nadleśnictwa	w gminie	w tym w zasięgu n-twa	w gminie	w tym w n-ctwie
	km ²	osób	osób/1km ²	%	ha		ha	ha		ha		ha		ha	szt.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
m. Siedlce	31,87	74996	2353	5,5	215,6	156,58	161,62	1376	5,42	□420,0	420,0	-	-	40	
Domanice	46,87	2796	60	16,2	759,1	33,68	33,68	3591		▽1601,7	1601,7	-	-	1	
Kotuń	149,87	8554	57	19,5	3096,7	830,18	969,23	10333	20,21	⊕4356,0	4356,0	260,77	260,77	13	
Mokobody	119,17	5551	47	16,5	1901,0	251,89	255,38	9390	3,29	□8500,0	8500,0	-	-	2	
Mordy	170,17	6929	41	19,0	2652,1	645,84	657,06	12214	16,18			-	-	16	
Paprotnia	81,43	2919	36	19,8	1669,4	8,40	8,40	6152	0,19	#300,0	300,0	-	-	3	
Siedlce	141,54	14250	101	10,2	1483,2	332,23	341,15	10883	7,32	□4234,1	4234,1	65,7	31,79	7	
Skórzec	118,91	7108	60	15,2	1742,2	159,87	163,30	9372	2,07	□540,0	540,0	-	-	2	
Suchożebry	100,71	4836	48	12,6	1452,0	126,39	126,59	7945		□1050,0	1050,0	-	-	3	
Wiśniew	125,82	5915	47	20,9	2608,3	889,57	962,17	8990	25,85	▽□4035,0	4035,0	-	-	3	
Wodynie	115,66	5128	44	26,5	3291,4	1534,40	1573,76	7531	16,18	△1809,2	1809,2	595,2	580,81	17	
Zbuczyn Poduchowny	210,80	10326	49	14,4	3040,5	823,34	843,20	16518	19,69	-	-	-	-	17	
Razem powiat siedlecki	1412,82	81910	51	x		5792,37	6095,54	104295	116,40	26546,0	26546,0	927,27	878,74	124	7
Dobre	124,85	6197	50	19,3	2430,8	17,01	17,01	75		-	-	-	-	15	
Razem powiat miński	124,85	148514	125	19,3		17,01	17,01	75						15	
Grębków	130,75	5031	38	16,8	2161,6	641,22	645,07	9818	2,81	□900,0	900,0	-	-	10	
Wierzbno	103,09	3664	36	20,2	1993,8	335,09	340,03	7684	3,30	□180,0	180,0	-	-	6	
Razem pow. węgrowski	233,84	8695	59	37,0		976,31	985,10	17502	6,11	1080,0	1080,0	-	-	16	8
Razem	17715,1	71983	x	x	30497,7	6785,69	7097,65	121872	123,51	27626,0	27626,0	927,27	878,74	155	15

□ Siedlecko Węgrowski Obszar Chronionego Krajobrazu

▽ Łukowski Obszar Chronionego Krajobrazu

⊕ Miński Obszar Chronionego Krajobrazu

Nadbużański Park Krajobrazowy z otuliną

W gminie Wiśniew są dwa obszary chronionego krajobrazu: Łukowski – 332 ha, Siedlecko-Węgrowski – 3703 ha
 Ponadto na obszarze działania nadleśnictwa jest Obszar Natura 2000 – Dolina Liwca

6. Dominujące funkcje lasu

W Nadleśnictwie Siedlce lasy ochronne i rezerваты stanowią 49,6% powierzchni, lasy wielofunkcyjne (gospodarcze) – 43,9%.

Tabela nr 10. Podział lasów wg grup i funkcji lasów

Grupa funkcji lasów i gruntów	Powierzchnia leśna w ha	w tym rezerваты w ha
Rezerваты przyrody częściowe	726,50	726,50
Lasy ochronne	2793,68	
- specjalnego przeznaczenia	19,72	
- ogólnego przeznaczenia	2773,96	
Lasy wielofunkcyjne	3115,62	
Gruntów związane z gospodarką leśną	149,89	24,79
Lasy razem	6785,69	
Grunty nieleśne	311,96	126,75
Powierzchnia nadleśnictwa ogółem	7095,65	878,04

Tabela nr 11. (Wzór nr 1b) Porównanie wybranych cech taksacyjnych w ramach grup funkcji lasu

Grupa funkcji	Przeciętny wiek lat	Przeciętny zapas m ³ /ha	Średni przyrost m ³ /ha	Udział gatunków liściastych %	Udział gatunków iglastych %
1	2	3	4	5	6
Lasy ochronne specjalnego przeznaczenia	74	175	2,3	-	100
Lasy ochronne ogólnego przeznaczenia	53	225	6,5	23	77
Lasy wielofunkcyjne	47	183	6,2	34	66
Ogółem nadleśnictwo	54	214	6,2	35	65

Zgodnie z decyzją Ministra Środowiska z dnia 22.11.2005 r. znak: DL. lp.-0233-28/05 uznano za ochronne lasy stanowiące własność Skarbu Państwa pozostające w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe o powierzchni łącznej 2795 ha, położone w Nadleśnictwie Siedlce wg planu urządzenia lasu sporządzonego dla tego Nadleśnictwa na lata 1996-2005, z tego:

- lasy położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców na pow. 1629 ha,
- lasy wodochronne na pow. 971 ha,
- lasy wodochronne i położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców na pow. 175 ha,
- lasy stanowiące drzewostany nasienne wyłączone z użytkowania rębego na pow. 20 ha.

W inwentaryzacji lasu wg stanu na 1.01.2006 r. dokonano nowych opisów i pomiarów wyłączeń oraz dostosowano zasięg i lokalizację zatwierdzonych lasów ochronnych.

Tabela nr 12. Lokalizacja i powierzchnia lasów według kategorii ochronnych

Kategoria	Lokalizacja	Pow. ha	%
Lasy położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców	31b-j, 32a, 32Aa, 32Ba, 33a, b, 34a-i, 34Aa,b, 34Ba, b, 34Ca-c, 35a-c, 35Aa, 35Ba, 35Ca, 36a-f, 37a-d, 38a-d, 39a,b,d-h, 40a, b, d, 41a, 42d, f, h, 42Aa-c, 43a, b, d, 44a-d, 44Aa, b, 45b, c, f-i, 45Ca, b, 46a, c-h, 46Da-c, 46Fa, b, 46Ga-f, 46Ia-c, 46Ja-d, 47a-c, 47Aa-d, 47Ba, 47Ca, b, 47Da-c, 47Ea, b, 48a-f, 48Aa-p, 48Ba-c, 48Ca-k, 48Da, b, 49c, d, f, h, 50a, b, d, 51a, b, d, 52a, 53a, b, 53Aa, 54a, 55a-h, 56a-c, 57a-d, 58a-f, 59a-c, 60a, d, 61a-c, 62a-d, 63a, b, 63Aa, 119a-c, 119Aa, b, 120a, d-k, 120Aa, b, 120Ba, 120Ca, b, 138a, c, f, g-k, 139a, 140a-c, 141b-d, 141g, i, j, k, 142a, d, g-l, 143a, f, h, 144a-f, 145b, d, f, m, 146d, 147f, g, h, 148i-n, p, 149a, b, 151d, j, k, 152a-h, 152Aa, c, 152Cd, h, 153a-f, 155a-i, 156a-k, 157a-h, 158a, 159a-g, 160a-i, 161a, i, j, 162a, c, i-k, 163a, c, g, 164a-f, k, l, 165a-d, h, 166c-g, i-l, 167a, c, 168a-g, j, 169a-c, 170a-c, 171a, 172a-f, 173a, c-h, 174a, b, f, 175a-c, g, 176d, h, 177a-g, 178b-g, 179a, c-h, 180a-d, 181a-c, 182a, b, 183a, 184a-c, 185a-g, 186a-i, 187a-g, 188a-c, f, 189a-d, 190a-d, 191Aa-h, 195a-d, 195Aa, b, 195Ba, 195Ca-c, 195Da, 195Ea, b, 197a, c-f, 200a-g, 314a, 315a-g, 315Aa	1623,49	58,1
w tym: Lasy wodochronne, położone w granicach administracyjnych miast i w odległości do 10 km od granic administracyjnych miast liczących ponad 50 tys. mieszkańców	31a, 37f, 39c, 40c, 42a, c, 43c, d, 43f, 45a, d, 46b, 46Ea, b, c, d, 120b, 143c, g, i, 145k, n, o, 146a,b, c, f, h, 147a, d, 148a, b, c, d, f, h, 152Ag, 161b, c, d, g, h, 162b, d, f, h, 163b, d, g, h, i, j, k, 164j, m, 167h, j, k, l, 168a, h, i, 173b, f, 174c, d, 175d, f, 176a, b, c, g, i, 178a, 179b, 197g, h, i	177,66	
Lasy wodochronne	4a, b, d, f, 5a-f, h, 6c, d, 7j, k, 8g-j, 9a-c, 10a—c, 11d, 12a-c, 13a-c, 14a-d, 15a-c, 16a-g, 17a, 18a-f, 19a-d, 20a-g, 21a, b, g, 22 a, c, d, f, g, j, k, l, 23a-j, 24a-d, g-m, 25a, c, 26a-l, 27a-h, 28a-c, f, k, 29d, 30a, c, d, f, g, 42d, 43f, 45d, 74b, c, h, k, m, n, o, p, 75c, 78j, k, 80a-c, i, j, 82a-j, 88b-d, 89a, 90a-c, 91a-c,g, h, k, l, 92c, f, 93a-f, 95b-k, 96b, f, g, 96Aa-d, 97b, c, g-l, 100d, 108a, f, 111a-d, 112d-j, 113c-f, 114a-c, f-i, 115a-c, 116a, c, i, 117a-h, j, k, 121c, f, g, l, 124a-f, 126a, g, h, 127d, g, 129c, 130a, b, 133b, c, d, 134a, b, c, d, 135b, c, d, 136a-d, 191l, 191Da, 192a-d, 192Aa-c, 192Do-s, x, 198c-k, 199a-d, g, h, 201a, c, d, f, 202a-g, 205f-i, 206j-o, 214b, c, f, g, 216d, j, l, 219b, h, 222c, d, k, l, 225c, f, h, j, k, m, 227c, d, f, i, j, k, 228a, b, f, h, j, k, l, 231i, j, l, 277a, 294f, g, 295g, 302c, 304a, 305c, 307c, 308f, 309b, f, 312a-h,	1150,47	41,2
Lasy stanowiące drzewostany nasienne wyłączone z użytkowania rębego	107f, 303b, 309g,	19,72	0,7
Razem lasy ochronne		2793,68	100
Powierzchnia leśna obrębu		6635,80	x

Po dostosowaniu lokalizacji lasów ochronnych do Decyzji je zatwierdzającej, powierzchnia lasów ochronnych w stosunku do lokalizacji z ubiegłego planu różni się nieznacznie (1,32 ha). Wynika ona przede wszystkim z nowego rozliczenia powierzchni poszczególnych wydzieleń, ze zmian przebiegu granic niektórych wydzieleń, zmiany kategorii gruntu leśnego na związane z gospodarką leśną, zaokrąglenia powierzchni w decyzji do pełnych hektarów.

II. FORMY OCHRONY PRZYRODY

Zasady ochrony przyrody w Lasach Państwowych regulowane są przez podstawowe akty prawne z tej dziedziny, tj. Ustawę o ochronie przyrody z dnia 16 października 1991 roku i Ustawę o lasach z dnia 28 września 1991 roku (z późniejszymi zmianami). Są one wynikiem przyjętego przez Sejm w 1991 roku dokumentu „Polityka Ekologiczna Państwa”.

Krajowy system obszarów chronionych tworzą: parki narodowe, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu oraz rezerваты przyrody.

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Siedlce występują następujące obszary i obiekty chronione:

- 4 rezerваты przyrody (Gołobórz, Kulak, Dąbrowy Seroczyńskie, Stawy Broszkowskie);
- fragment Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny;
- Obszary Natura 2000;
- Siedlecko-Węgrowski Obszar Chronionego Krajobrazu oraz fragmenty Łukowskiego i Mińskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu;
- pomniki przyrody;
- chronione gatunki roślin i zwierząt.

1. Rezerваты przyrody

Rezerваты przyrody są to obszary objęte ochroną dla zachowania w stanie naturalnym lub mało zmienionym zbiorowisk roślinnych, określonych gatunków roślin i zwierząt jak też elementów przyrody nieożywionej. Stanowią one obiekty cenne ze względów przyrodniczych, naukowych, kulturowych lub krajobrazowych.

1.1. Rezerваты istniejące

W zarządzie Nadleśnictwa Siedlce znajdują się cztery rezerваты przyrody objęte ochroną częściową: faunistyczny, florystyczny, dwa fitocenotyczne. Wg stanu na 1.01.2006 r. rezerваты stanowią 12,4% ogólnej powierzchni nadleśnictwa.

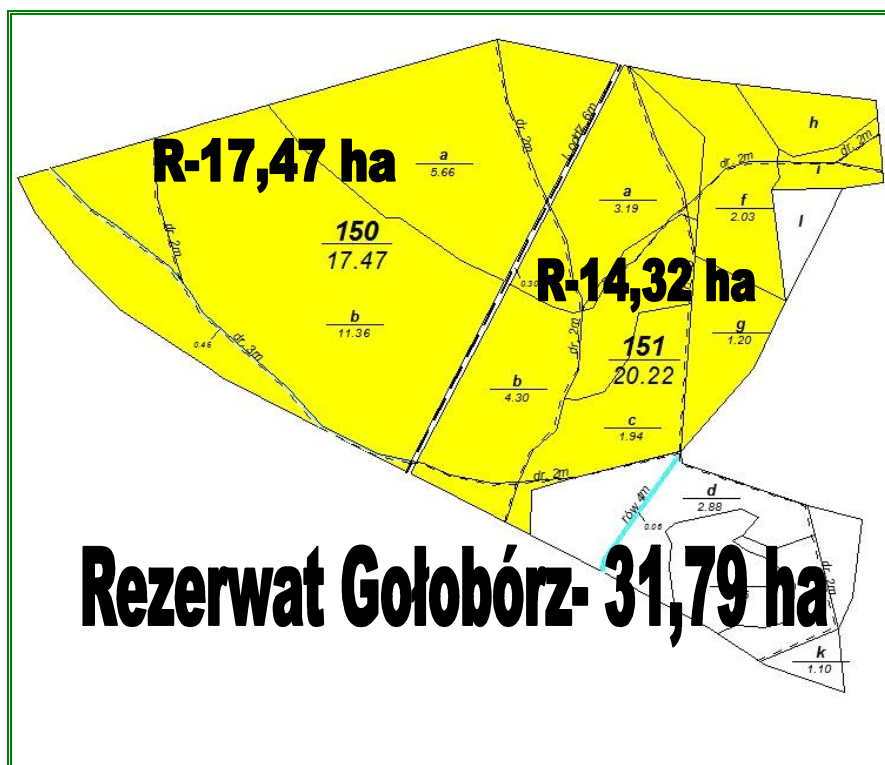
Rezerwat Gołobórz - Powołany Zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 15.04.1982 r. (MP nr 10 poz.107) na pow. 65,88 ha^{*}. Położony jest w leśnictwie Siedlce, w gminie Siedlce, na terenie wsi Grabianów, 4 km na pld. od Siedlec.

^{*} Wg Zarządzenia rezerwat obejmuje:

- 31,71 ha w oddz. 150, 151a, b, c, g, h, i zarządzane przez Nadleśnictwo Siedlce,
- obszar pastwiska i nieużytków na pow. 33,44 ha zarządzane przez gm. Siedlce (działki wsi Grabianów nr 572, 580),
- obszar lasu na pow. 0,73 ha zarządzany przez Gosp. Rybackie Siedlce (działka nr 8).

Według Zarządzenia celem ochrony jest zachowanie różnorodnych zbiorowisk roślinnych z wieloma gatunkami roślin rzadkich i chronionych.

Jest to rezerwat florystyczny (FI) objęty ochroną częściową. Według głównego przedmiotu ochrony jest to rezerwat Biocenotyczny (BF), podtypu biocenoz naturalnych i półnaturalnych (np) natomiast według głównego typu środowiska należy do mieszanych (M) podtypu mozaika różnych ekosystemów (me).

Rycina nr 17. Usytuowanie rezerwatu „Gołobórz” na gruntach nadleśnictwa

Przedmiotem ochrony jest mozaika zbiorowisk leśnych oraz nieleśnych, które wytworzyły się w bardzo odmiennych środowiskach na niewielkim obszarze.

Rezerwat na gruntach nadleśnictwa zlokalizowany jest (na działkach geodezyjnych nr 750 i 751 cz.) w oddz. 150, 151a, b, c, f, g, h, i, na pow. 31,79 ha (leśna – 31,04 ha, zw. z gosp. leśną 0,75 ha). Powierzchnia rezerwatu na gruntach innych własności to działki we wsi Grabianów nr 572, 580 oraz dz. nr 8 Gosp. Rybackiego w Siedlcach, w oddz. 1R na pow. 34,17 ha (leśna – 6,76 ha, nieleśna 27,41 ha).

Walory przyrodnicze

Rezerwat jest jednym z ciekawszych obszarów woj. mazowieckiego, o charakterze florystyczno-krajobrazowym. Ochroną objęto różnorodne zbiorowiska roślinne, z bogatą florą, w interesującej oprawie krajobrazowej. Jest to kompleks zwydmień, wśród których położone są zagłębienia przypominające fizjonomią tereny Puszczy Kampinoskiej.

Występują tu takie zbiorowiska jak: grądy (*Tilio-Carpinetum*) w mozaice z płatami dąbrowy świetlistej (*Potentillo albae-Quercetum*), kontynentalny bór świeży (*Peucedano Pinetum*), śródlądowy bór wilgotny (*Molinio-Pinetum*), bór bagienny (*Vaccinio uliginosi-Pinetum*), kontynentalny bór mieszany (*Quercu roboris-Pinetum*), oraz różne postacie torfowisk (z klas *Scheuchzerio-Caricetea fuscae* i *Oxycocco-Sphagnetum*).

Niektóre drzewostany mają ponad 130 lat, a w typowo wykształconym runie występuje kilka chronionych gatunków roślin: lilia złotogłów (*Lilium martagon*), wawrzynek wilczełyko (*Daphne mezereum*), orlik pospolity (*Aquilegia vulgaris*), pierwiosnka lekarska (*Primula veris*) i konwalia majowa (*Convallaria majalis*). Z roślin zaliczanych do rzadkich wymienia się m.in. czerńca gronkowego (*Actaea spicata*), rutewkę orlikolistną (*Thalictrum aquilegiifolium*) i kłosownicę leśną (*Brachypodium sylvaticum*).

Prowadzone w ostatnich latach badania florystyczne (Borkowska 1995) wskazują na daleko idące zmiany we florze rezerwatu. Nie potwierdzono obecności wielu gatunków roślin naczyniowych, a wśród nich takich jak: brzoza niska (*Betula humilis*), okrzyn łąkowy (*Laserpitium prutenicum*), miodunka wąskolistna (*Pulmonaria angustifolia*), pępawa różyczkolistna (*Crepis praemorsa*), turzyca dwupienna (*Carex dioica*), storczyk szerokolistny (*Dactylorhiza majalis*), podkolan biały (*Platanthera bifolia*), gnieźnik leśny (*Neottia nidus-avis*) i jeżogłówka zapoznana (*Sparganium erectum*). Zmniejsza się ilość i liczebność stanowisk wielu innych gatunków. Główną przyczyną tego stanu rzeczy jest obniżenie poziomu wody gruntowej, przesuszanie terenu i wynikające stąd tendencje sukcesyjne.

Rezerwat Kulak - powołany Zarządzeniem Ministra LiPD z dnia 24.11.1983 r. (MP nr 39, poz. 230) na pow. 47,16 ha²⁰. Położony jest w leśnictwie Wodynie, na terenie dwóch gmin: Wodynie i Stoczek Łukowski, w pobliżu miejscowości Kołodziej obok szosy Siedlce-Stoczek Łukowski. Granice rezerwatu obejmują tereny leśne uroczyska Seroczyn (zarządzane przez Nadleśnictwo Siedlce), stawy i ich otoczenie oraz porośnięte olchą lasy prywatne i nieużytki (w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Łuków).

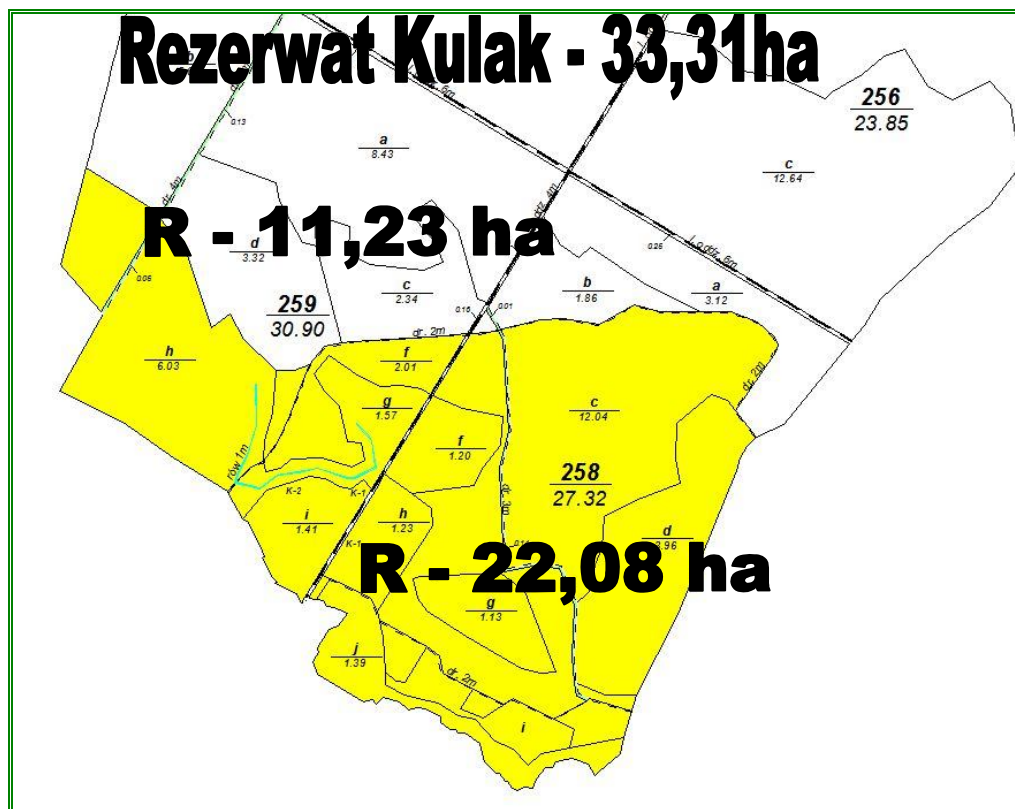
Rezerwat położony jest w Łukowskim Obszarze Chronionego Krajobrazu. W części północnej graniczy z rezerwatem „Dąbrowy Seroczyńskie”. Celem ochrony jest zachowanie różnych zbiorowisk roślinnych ze stanowiskami wielu roślin chronionych i rzadkich,

²⁰ Wg Zarządzenia rezerwat obejmuje:

- 32,81 ha w oddz. 258 c-n, 259 f-m, zarządzane przez Nadleśnictwo Siedlce,
- obszar stawu i przyległy teren o pow. 10,37 ha, stanowiący własność Skarbu Państwa, należący do Państwowego Gospodarstwa Rybackiego w Siedlcach, a zarządzany przez Gospodarstwo Rybackie w Mościbrodach (działki nr 83-88, 109, 188-190, 192-194),
- obszar strumienia o pow. 0,09 ha, stanowiący własność Skarbu Państwa, zarządzany przez Wojewódzki Zarząd Inwestycji Rolnych w Siedlcach (działka nr 1520),
- obszar lasu o pow. 0,03 ha, stanowiący własność Skarbu Państwa, zarządzany przez Państwowy Fundusz Ziemi (działka nr 699),
- obszar lasu o pow. 1,07 ha stanowiący własność wspólnoty wsi Zgórznica (działka nr 1527),
- obszar lasu o pow. 2,79 ha stanowiący własność indywidualną (działki nr 695, 697, 701, 703, 705, 707, 709, 712, 715, 718, 721, 724, 727, 730, 733, 735, 737, 739, 742, 745, 748, 751, 754, 757, 760, 763, 766, 769, 772, 775, 778, 781, 784, 787, 790, 793, 796, 799, 803, 806, 809, 812, 815, 818, 820).

a w szczególności rosiczki długolistnej. Jest to rezerwat florystyczny (F) częściowy. Według głównego przedmiotu ochrony jest to rezerwat biocenotyczny (BF) podtypu biocenoz naturalnych i półnaturalnych (np), natomiast według głównego typu środowiska należy do mieszanych (M) podtypu mozaiki różnych ekosystemów (me).

Przedmiotem ochrony rezerwatu jest mozaika biocenoz i biotopów z rzadkimi gatunkami roślin. Rezerwat na gruntach Nadleśnictwa Siedlce zlokalizowany jest w oddz. 258c, d, f, g, h, i, j, 259 f, g, h, i, na pow. 33,31 ha (32,96 ha pow. leśnej i 0,35 ha pow. związanej z gospodarką leśną). Są to części działek geodezyjnych nr 511, 512. Inne własności (położone w zasięgu działania Nadleśnictwa Łuków) zgodnie z planem rezerwatu stanowią 14,35 ha, co daje łączną pow. 47,66 ha. Różnica powierzchni na gruntach Nadleśnictwa Siedlce w stosunku do Zarządzenia powstała w wyniku dokładniejszych pomiarów geodezyjnych.

Rycina nr 18. Usytuowanie rezerwatu „Kulak” na gruntach nadleśnictwa

Walory przyrodnicze.

Rzeźba terenu i zróżnicowane warunki glebowe i wilgotnościowe tworzą dobre warunki dla bogatej szaty roślinnej. Stwierdzono tu występowanie 16 naturalnych zbiorowisk roślinnych. Jednym z nich jest torfowisko ze stanowiskiem rosiczki długolistnej. Na szczególną uwagę zasługuje zbiorowisko roślin wodnych i zespół rdestnicy stępionej (*Potamogetonum obtusifolii*) – bardzo rzadkie w Polsce – znane dotychczas tylko z Pojezierza Mazurskiego.

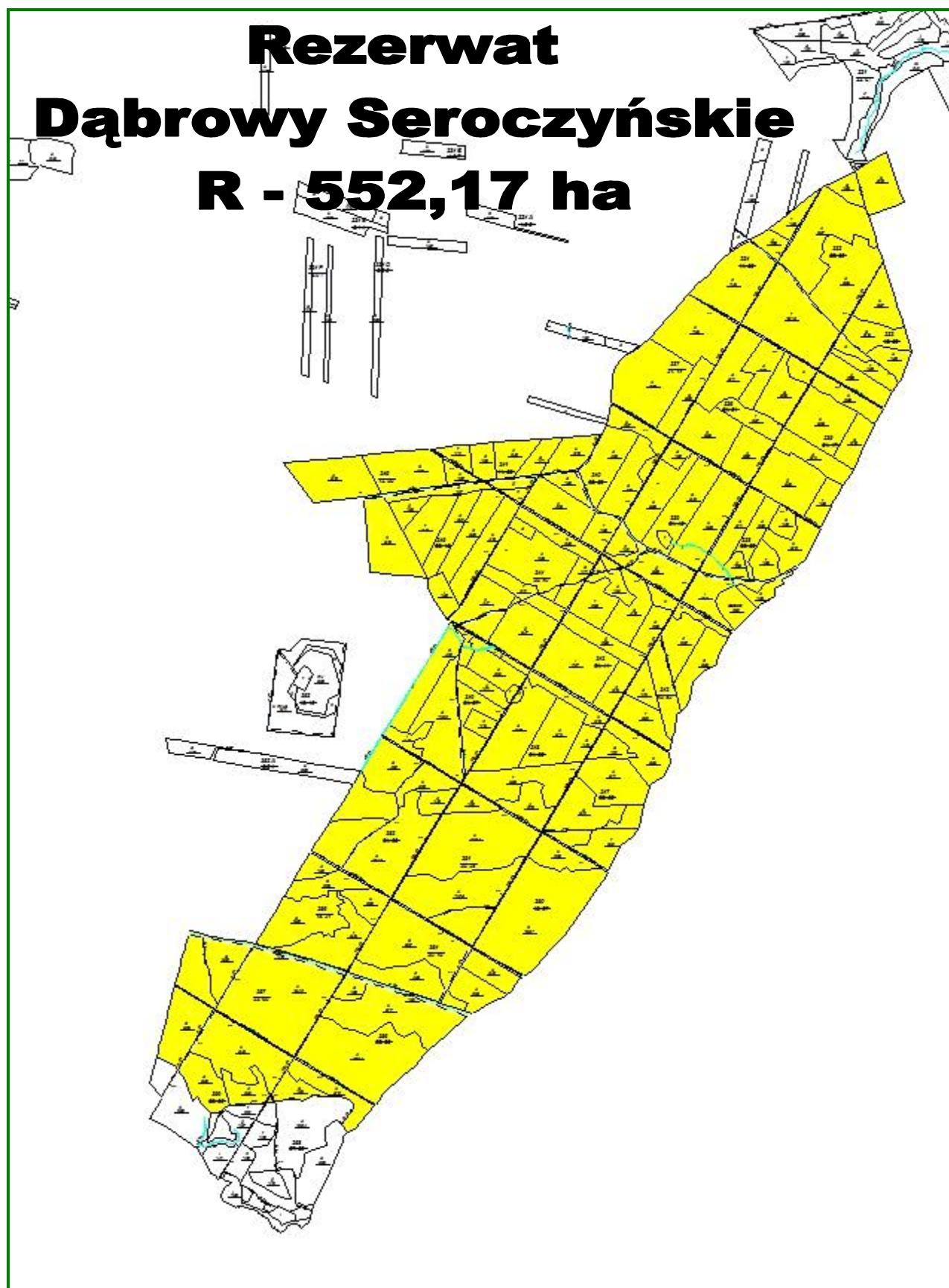
Występują tu gatunki objęte ochroną całkowitą (poza gruntami nadleśnictwa Siedlce, na gruntach innych własności): rosziczka długolistna (*Drosera anglica*) i okrągłolistna (*Drosera rotundifolia*), kruszczyk szerokolistny (*Epipactis helleborine*), grzybienie białe (*Nymphaea alba*) i listera jajowata (*Listera ovata*). Z roślin objętych ochroną częściową w rezerwacie występuje: konwalia majowa (*Convallaria majalis*), porzeczka czarna (*Ribes nigrum*), kopytnik (*Asarum europaeum*), centuria pospolita (*Centaureum erythraea subsp. erythraea*) oraz kruszyna i kalina. Spośród podawanych z terenu rezerwatu gatunków rzadkich wymienia się: czartawę drobną (*Circaea alpina*), potocznika wąskolistnego (*Berula erecta*), narecznicę szerokolistną (*Dryopteris dilatata*) i grzebieniastą (*D. cristata*), ponikło jednoprzysadkowe (*Elcocharis uniglumis*), zdrojówkę rutewkowatą (*Isopyrum thalictroides*), porzeczkę alpejską (*Ribes alpinum*), płwaczka drobnego (*Utricularia minor*), kozika bżowego (*Valeriana officinalis subsp. sambucifolia*) i fiołka torfowego (*Viola epipsila*).

Rezerwat Dąbrowy Seroczyńskie – o lokalnej nazwie „Las Serocki”. Powołany Zarządzeniem Ministra LiPD z dnia 29.12.1987 r. (MP nr 5 poz. 47) na pow. 550,15 ha. Położony jest w gminie Wodynie, na terenie wsi Kołodziej leśnictwie Wodynie. Znajduje się on w Łukowskim Obszarze Chronionego Krajobrazu. W części południowej graniczy z rezerwatem „Kulak”.

Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych, krajobrazowych i praktycznych unikalnego kompleksu leśnego z udziałem drzewostanów z panującym dębem bezszypułkowym i różnorodną roślinnością zielną z gatunkami roślin rzadkich i chronionych oraz wyróżniające się wartościami faunistycznymi i geomorfologicznymi.

Jest to rezerwat leśny (L) objęty ochroną częściową. Według głównego przedmiotu ochrony jest to rezerwat florystyczny (Fl), podtypu krzewów i drzew (kd) natomiast według głównego typu środowiska należy do lasów i borów (M) podtypu lasów nizinnych (lni). Przedmiotem ochrony jest mozaika biocenoz leśnych z licznym udziałem dębu bezszypułkowego.

Rezerwat zlokalizowany jest w oddz. 232, 233, 234f, g, h, i, 235, 236, 237a, b, c, 238, 239, 240a-g, i, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 254, 255, 256, 257, 258a, b, 259a, b, c, d na powierzchni 552,17 ha (leśna-534,15 ha, związana z gospodarką leśną 14,83 ha, nieleśna- 3,19 ha). Są to działki geodezyjne we wsi Kołodziej nr 483-488, 490-500, 504-510, 511cz, 512cz, 434, 2246.

Rycina nr 19. Usytuowanie rezerwatu „Dąbrowy Seroczyńskie”

Walory przyrodnicze

W rezerwacie występują rzadkie na Nizinie Południowopodlaskiej zespoły dąbrowy świetlistej (*Potentillo albae-Quercetum*) oraz subkontynentalnej dąbrowy acidofilnej (*Calamagrosti-Quercetum petraeae*). Drzewostany dębowe i bogata roślinność dna lasu z dużym udziałem gatunków chronionych i rzadkich to podstawowe walory przyrodnicze rezerwatu. Pisał o nich już w latach 30-tych J. Paczowski (1930), wskazując na ich unikalność na tym terenie i dobry stan zachowania. W runie podawane są gatunki chronione i rzadkie. Są wśród nich m.in.: orlik pospolity (*Aquilegia vulgaris*), lilia złotogłów (*Lilium martagon*), pluskwica pospolita (*Cimicifuga europaea*), naparstnica zwyczajna (*Digitalis grandiflora*), wawrzynek wilczełyko (*Daphne mezereum*), turówka leśna (*Hierochloa australis*) i inne. Z grupy gatunków rzadkich podaje się obecność takich jak: gorysz siny (*Peucedanum cervaria*), miódunka wąskolistna (*Pulmonaria angustifolia*), wilczomlecz kątowy (*Euphorbia angulata*), marzanka barwierska (*Asperula tinctoria*), rutewka mniejsza (*Thalictrum minus*), dąbrówka kosmata (*Ajuga genevensis*) i wiele innych. Za ciekawostkę florystyczną uważa się wymieniane trzy gatunki szczodrzeńca: ruskiego (*Chamaecytisus ruthenicus*), rozesłanego (*Chamaecytisus ratisbonensis*) i czerniejącego (*Lembotropis nigricans*).

W awifaunie rezerwatu wymieniane są jako reprezentanci m.in.: jastrząb, dudek, muchołówka mała, orzechówka, dzięcioł średni, dzięcioł czarny, bardzo rzadki na tym terenie zniczek i szereg innych, mniej rzadkich gatunków. Występuje tu jaszczurka zwinka, rzekotka drzewna oraz padalec. Z rzadkich gatunków ssaków wymieniana jest kuna leśna i kuna domowa. Bogaty, chociaż dotychczas nie badany, jest świat owadów.

Rezerwat Stawy Broszkowskie – Powołany Zarządzeniem Ministra LiPD z dnia 4.07.1984 r. (MP nr 17 poz.125) na pow. 266,03 ha.

Rezerwat położony jest w gminie Kotuń, na terenie wsi Broszków w leśnictwie Kotuń w oddz. 323-333 (nowa numeracja oddziałów) na pow. 260,77 ha (leśna – 128,35 ha, związana z gospodarką leśną – 8,86 ha, nieleśna – 3123,56 ha). Są to działki geodezyjne nr 2023-2053, 2056-2075, 2076/1, 2077/1, 2079-2080, 2082, 2089/3, 2100-2144, 2153-2159, 2161-2169, 2172. Rezerwat usytuowany jest w Siedlecko-Węgrowskim Obszarze Chronionego Krajobrazu.

Celem ochrony jest zachowanie miejsc lęgowych wielu gatunków ptaków oraz ostoi ptaków przelotnych. Jest to rezerwat faunistyczny (Fn) objęty ochroną częściową. Według głównego przedmiotu ochrony jest to rezerwat faunistyczny (Fn), podtypu ptaków (pt) natomiast według głównego typu środowiska należy do mieszanych (M). Przedmiotem ochrony są biotopy ptaków lęgowych i przelotnych.

Walory przyrodnicze

Na podstawie obserwacji ornitologicznej prowadzonej w latach siedemdziesiątych (Luniak 1972) oraz informacji uzyskanych od Towarzystwa Przyrodniczego „Bocian” wynika, że na terenie rezerwatu występuje ok. 100 gatunków ptaków lęgowych i przelotnych, w tym wiele chronionych i rzadkich, m.in.: nur czarnoszyi, 5 gatunków perkozów (rzadkie: rdzawoszyi *Podiceps griseigena*, zausznik *Podiceps nigricollis*), 12 gatunków kaczek, łabędź niemy *Cygnus olor*, zielonka *Porzana parva*, krakwa *Anas strepera*, podróżniczek *Luscinia svecica* i inne. Jest to jedno z największych miejsc lęgowych ptaków w środkowowschodniej części Polski.

Podawana jest również informacja o występowaniu roślin chronionych i rzadkich, takich jak listera jajowata (*Listera ovata*), storczyk Fuchsa (*Dactylorhiza fuchsii*) i podkolan biały (*Platanthera bifolia*).

Rycina nr 20. Usytuowanie rezerwatu „Stawy Broszkowskie”

Tabela nr 13. Zestawienie powierzchni rezerwatów częściowych na gruntach nadleśnictwa

Nazwa rezerwatu	Powierzchnia na gruntach nadleśnictwa (ha)			
	Ogółem	nieleśna	związana. z gosp. leśną	leśna
Golobórz	31,79		0,75	31,04
Kulak	33,31		0,35	32,96
Dąbrowy Seroczyńskie	552,17	3,19	14,83	534,15
Stawy Broszkowskie	260,77	123,56	8,86	128,35
Łącznie rezerwaty	878,04	126,75	24,79	726,50
Pow. ogólna nadleśnictwa	7095,65	311,96	149,89	6635,80
% udział rezerwatów w pow. n-ctwa	12,4	40,6	16,5	10,9

Tabela nr 14. Tabela nr 12. Zestawienie powierzchni leśnej rezerwatów częściowych wg typów siedliskowych lasu na gruntach nadleśnictwa

Nazwa rezerwatu	Powierzchnia typu siedliskowego lasu na gruntach nadleśnictwa ha									
	Ogółem	BMśw	LMśw	Lśw	BMw	LMw	Lw	BMb	LMb	Ol
Gołobórz	31,04	0,61	19,63	8,85		1,20		0,75		
Kulak	32,96	6,36	13,27	8,04			3,90			1,39
Dąbrowy Seroczyńskie	534,15	40,20	459,89	34,06						
Stawy Broszkowskie	128,35	0,91	1,36		1,97	4,77	20,48		41,11	57,75
Łącznie rezerwaty	726,50	48,08	494,15	50,95	1,97	5,97	24,38	0,75	41,11	59,14

Zdecydowanie największą powierzchnię w rezerwach zajmuje LMśw – 494,15 ha (68%).

Tabela nr 15. Zestawienie powierzchni leśnej rezerwatów częściowych wg panujących gatunków drzew (w zarządzie Nadleśnictwa Siedlce)

Nazwa rezerwatu	Powierzchnia na gruntach nadleśnictwa (ha)						
	Ogółem	So	Db	Brz	Ol	Św	Wb
Gołobórz	31,04	21,44	8,85	0,75			
Kulak	32,96	21,64			11,32		
Dąbrowy Seroczyńskie	534,15	179,68	313,44	39,88		1,15	
Stawy Broszkowskie	128,35	3,86	5,99	38,61	65,30		14,59
Łącznie rezerwaty	726,50	226,62	328,28	79,24	76,62	1,15	14,59

Głównymi gatunkami (panującymi), tworzącymi drzewostany w rezerwach, są: dąb (45,2%) oraz sosna (31,2%).

Tabela nr 16. (Wzór nr 3) Ogólna charakterystyka rezerwatów

Lp.	Nr rej. woj.	Nazwa rezerwatu	Podstawa prawna	Położenie		Typ i podtyp rezerwatu		Powierzchnia (ha) objęta ochroną		Ważniejsze		Pow. (ha)		Uwagi
				Oddz. Poddz. Działka nr	Gmina Leśnictwo	Podmiot ochrony	Typ środowiska	ściłą	częściową	zbiorowiska zespoły roślinne	grupy zwierząt	badawcza	kontrolna	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	835/17	Gołobórz	Zarz.MLiPD z 26.03.1982 r. (MP Nr 10 poz. 74)	150a, b, 151 a, b, c, f, g, h, i,	Siedlce Siedlce	BF, np	M, me		31,79	Tilio-Carpinetum Potentillo albae-Quercetum Peucedano-Pinetum Molinio-Pinetum Vaccinio uliginosi-Pinetum				
				Dz. Nr 572, 580 wsi Grabianów, dz. nr 8 PGR Siedlce	Poza gruntami nadleśnictwa				34,17					
2	879/18	Kulak	Zarz.MLiPD z 24.11.1984 r. (MP Nr 39, poz. 230)	258c, d, f, g, h, i, j, 259f, g, h, i	Wodynie Wodynie	BF, p	M, me		33,31	Potamogetoneum obtusifolii				
				Stawy PGR Siedlce, dz. nr 83-88, 109, 188-190, 192-194, strumień- dz. nr 1520, las dz. nr 699 PFZ, dz. nr 1527 wsi Zgórznica, własność indywidualna (działki nr 695, 697, 701, 703, 705, 707, 709, 712, 715, 718, 721, 724, 727, 730, 733, 735, 737, 739, 742, 745, 748, 751, 754, 757, 760, 763, 766, 769, 772, 775, 778, 781, 784, 787, 790, 793, 796, 799, 803, 806, 809, 812, 815, 818, 820).	Poza gruntami nadleśnictwa w gm. Stoczek Łukowski				14,35					
3	1001/25	Dąbrowy Seroczyńskie	Zarz.MLiPD z 29.12.1987 r. (MP z 1988 r. Nr 5, poz. 47)	232, 233, 234f, g, h, i, 235, 236, 237a, b, c, 238, 239, 240a-g, i, 241-252, 254-257, 258a, b, 259 a, b, c, d	Wodynie Wodynie	Fl, kd	M, lni		552,17	Potentillo albae-Quercetum Calamagrosti Quercetum petraeae				
4	915/21	Stawy Broszkowskie	Zarz.MLiPD z 4.07.1984 r. (MP Nr 17, poz.125)	322-333	Kotuń Kotuń	Fn, pt	M		260,77		Ptaki związane ze środowiskiem wodnym			

Zastosowane skróty: Typ i podtyp rezerwatu wg dominującego przedmiotu ochrony:

BF (Biocenotyczne i fitocenotyczne) – **np** (biocenoz naturalnych i półnaturalnych);**Fi** (Fitocenotyczne) – **zl** (zbiorowisk leśnych);**Fn** (Faunistyczny) – **pt** (ptaków);**Fl** (florystyczny) – **kd** (krzewów i drzew);Typ i podtyp rezerwatu według dominującego typu środowiska: **L** (Lasów i borów) – **lmn** (lasów mieszanych nizinnych), **bmn** (borów mieszanych nizinnych), **bni** (borów nizinnych), **lni** (lasów nizinnych);**M** (mieszane) – **lw** (lasów i wód)

Tabela nr 17. (Wzór nr 4) Możliwości realizacji celów ochrony w rezerwatach częściowych

Lp.	Nazwa rezerwatu	Główny przedmiot ochrony	Cel ochrony	Zachodzące procesy sukcesji	Zagrożenia	Możliwości realizacji celu ochrony	Metody ochrony		Uwagi
							Dotych.	Proponow.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Gołobórz	Mozaika zbiorowisk leśnych oraz nieleśnych, które wytworzyły się w bardzo odmiennych środowiskach na niewielkim obszarze	Zachowanie różnorodnych zbiorowisk roślinnych z wieloma gatunkami roślin rzadkich i chronionych.	Zmiany we florze rezerwatu, postępująca sukcesja naturalną zbiorowisk	Postępująca sukcesja naturalna zbiorowisk, która jest zagrożeniem dla roślin chronionych i rzadkich będących m.in. celem ochrony.	Możliwy do realizacji m.in. poprzez ograniczenie sukcesji naturalnych zbiorowisk			
2	Kulak	Mozaika biocenoz i biotopów z rzadkimi gatunkami roślin	Zachowanie różnych zbiorowisk roślinnych ze stanowiskami wielu roślin chronionych i rzadkich, a w szczególności rosiczki długolistnej.	Zanikanie stanowiska rosiczki długolistnej	Postępującą sukcesję naturalną zbiorowisk,	Możliwy do realizacji m.in. poprzez ochronę zanikającego stanowiska rosiczki długolistnej.			
3	Dąbrowy Seroczyńskie	Mozaika biocenoz leśnych z licznym udziałem dębu bezszypułkowego.	Zachowanie kompleksu leśnego z udziałem drzewostanów z panującym dębem bezszyp. i różnorodną roślinnością zielną z gatunkami roślin chronionych i rzadkich oraz wartościami faunistycznymi i geomorfologicznymi.	Postępująca sukcesja naturalną zbiorowisk, przegęszczenie drzewostanów oraz zwiększenie udziału gatunków lekkonasiennych	Przegęszczenie części drzewostanów (a tym samym redukcję koron dębów, tzw. wilki) oraz zwiększenie udziału gatunków lekkonasiennych (będących konkurencją dla dębu)	Możliwy do realizacji m.in. poprzez prowadzenie silniejszych cięć pielęgnacyjnych w drzewostanach			
4	Stawy Broszkowskie	Biotopy ptaków lęgowych i przelotnych	Zachowanie miejsc lęgowych wielu gatunków ptaków oraz ostoi ptaków przelotnych	Postępująca sukcesja naturalna zbiorowisk, zanikanie powierzchni lustra wody, zarastanie stawów olchą	Zanikanie powierzchni lustra wody, zarastanie stawów olchą	Możliwy do realizacji m.in. poprzez ograniczenie sukcesji naturalnych zbiorowisk, utrzymywanie dużej powierzchni lustra wody			

1.2. Rezerваты projektowane

Na terenie działania Nadleśnictwa Siedlce nie ma rezerwatów projektowanych.

2. Parki krajobrazowe

Park krajobrazowy jest to obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, estetyczno-krajoznawcze, historyczne i kulturowe, którego celem jest zachowanie, popularyzacja i upowszechnianie tych wartości w warunkach racjonalnego gospodarowania.

Nadbużański Park Krajobrazowy

Na omawianym terenie, w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa, w jego północno-wschodniej części, w gminie Paprotnia, jest około 10 ha Nadbużańskiego Parku Krajobrazowego i około 300 ha otuliny parku. Granice Parku i jego otuliny naniesione są na mapie walorów przyrodniczo-kulturowych nadleśnictwa.

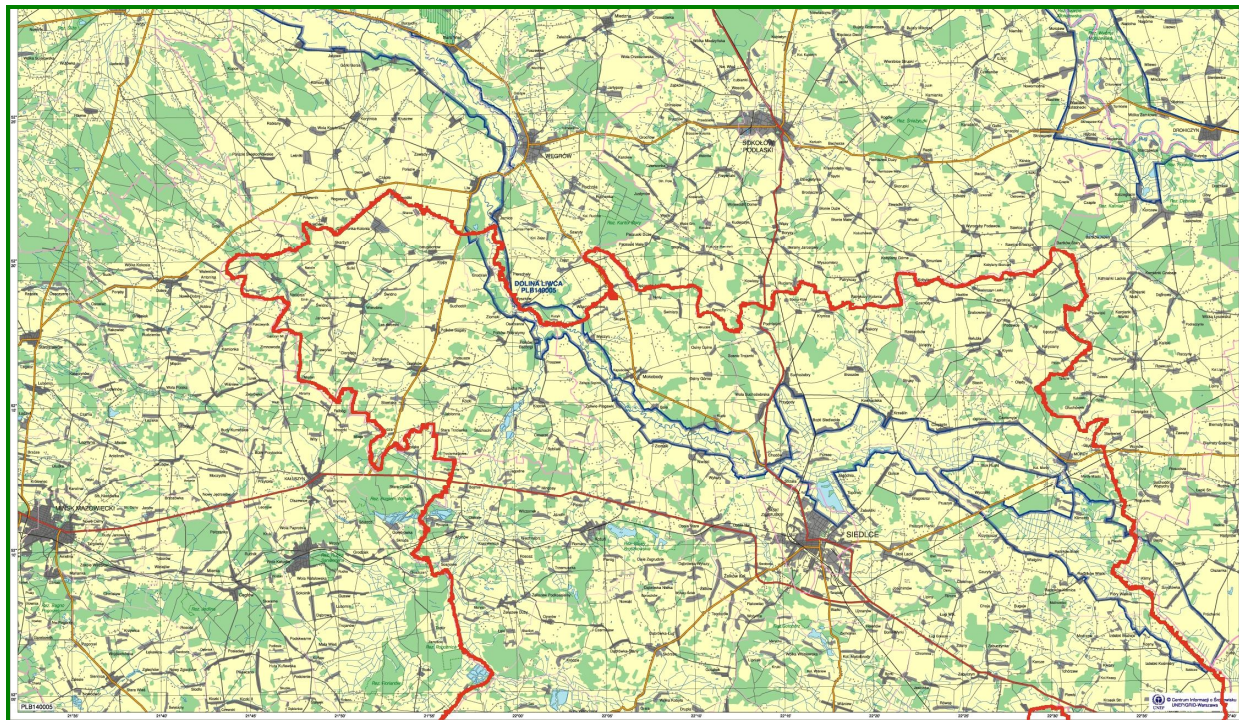
Brak jest na tym obszarze gruntów zarządzanych przez nadleśnictwo.

3. Obszary Natura 2000

Minister Środowiska Rozporządzeniem z dnia 21.07.2004 r. (Dz. U. Nr 229, poz. 2313) wyznaczył obszary specjalnej ochrony ptaków Natura 2000.

Z terenu Nadleśnictwa Siedlce w Rozporządzeniu wymieniony jest **Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków (OSO) – Dolina Liwca – PLB 140002**.

Obszar obejmuje dolinę rzeki Liwiec, od źródeł do ujścia rzeki do Bugu, z łąkami i zalewowymi pastwiskami utworzonymi na zmeliorowanych bagnach. Niektóre odcinki rzeki mają charakter naturalny, na innych odcinkach jest ona uregulowana, lokalnie w dolinie występują wtórne zabagnienia. Miejscami brzegi Liwca są płaskie, zajęte przez łąki i wilgotne, zalewane pastwiska, na innych odcinkach brzegi są wysokie. W dolinie przeważają łąki i pastwiska, lokalnie występują łęgi olchowe i olchowo-jesionowe oraz niewielkie kompleksy leśne, z dominującym udziałem sosny. Podłoże stanowią tu gleby mineralne. Na terenie obszaru znajdują się dwa kompleksy stawów rybnych (48 ha i 70 ha) oraz trzeci kompleks stawów rybnych w Mordach. W latach 1992 i 1993 najcenniejsze pod względem ornitologicznym fragmenty doliny zostały zmeliorowane.

Rycina nr 21. Usytuowanie obszaru nadleśnictwa w Obszarze Specjalnej Ochrony Ptaków Dolina Liwca

Obszar ten zajmuje ogólną powierzchnię 23646 ha, z tego w zasięgu działania Nadleśnictwa Siedlce to 13987,1 ha w gminach: Mokobody (1857,6 ha), Mordy (6085,6 ha), Siedlce (2428,7 ha), Suchożebry (1964,3 ha), Zbuczyn Poduchowny (769,9 ha), Grębków (699,9 ha), Wierzbno (52,8 ha), miasto Siedlce (128,4 ha).

Proponowany Specjalny Obszar Ochrony siedlisk (SOO)

Obszar obejmuje prawie całe uroczysko Seroczyn zwane też Lasami Seroczyńskimi. W podziale fizyko-geograficznym Kondrackiego (1977) obszar ten zaliczony został do Wysoczyzny Siedleckiej, leżącej w strefie moren czołowych stadiału Warty jego faz recesyjnych o wysokości 190-200 m. Są to pagórki, o falistej formie ukształtowania. Do panujących zbiorowisk leśnych należą grądy wysokie (*Tilio-Carpinetum*). Inne to: *Potentillo albae-Quercetum*, *Serratulo-Pinetum*, *Quercu-Pinetum*, *Molinio-Pinetum*. W drzewostanach panuje dąb bezszypułkowy z domieszką grabu, sosny, dębu szypułkowego, brzozy, osiki, rzadko lipy.

Rycina nr 22. Usytuowanie obszaru nadleśnictwa w Specjalnym Obszarze Ochrony Dąbrowy Seroczyńskie

Obszar ten zajmuje ogólną powierzchnię 550,20 ha, objęty jest ochroną rezerwatową (Rezerwat Dąbrowy Seroczyńskie opisany wcześniej) i są to grunty zarządzane przez Nadleśnictwo Siedlce.

4. Obszary chronionego krajobrazu

Są to tereny wyróżniające się krajobrazowo, o różnych typach ekosystemów. Zagospodarowanie ich polega m.in. na zapewnieniu względnej równowagi ekologicznej systemów przyrodniczych.

4.1. Siedlecko–Węgrowski Obszar Chronionego Krajobrazu

Siedlecko–Węgrowski Obszar Chronionego Krajobrazu powołany został Uchwałą Wojewódzkiej Rady Narodowej w Siedlcach Nr VII/32/77 z dnia 10 czerwca 1977 r., nowelizowany Uchwałą Wojewódzkiej Rady Narodowej w Siedlcach Nr XVII/99/86, oraz Rozporządzeniem Nr 31/98 Wojewody Siedleckiego z 10.06.1998 r.

Celem ochrony jest ochrona terenów o dużych walorach przyrodniczych i krajobrazowych.

Obszar rozciąga się na Wysoczyźnie Siedleckiej między Siedlcami a Węgrowem na powierzchni ok. 35800 ha. Jest to obszar w województwie mazowieckim, w gminach: miasto Siedlce, Siedlce, Mokobody, Skórzec, Suchożebry, Grębków, Wierzbno, Wiśniew.

W obszarze tym leżą m.in. rezerваты przyrody „Gołobórz” i „Stawy Broszkowskie” oraz wiele pomników przyrody. Przez niemal cały obszar przepływa rzeka Liwiec. Krajobraz ma charakter rolniczy.

Na terenie działania Nadleśnictwa Siedlce leży większa część tego obszaru (ok. 19860 ha). Na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Siedlce jest to 1232,48 ha (w gminach: Grębków – 7,82 ha, Kotuń – 3,00 ha, Mokobody – 247,92 ha, Miasto Siedlce – 64,57 ha, Siedlce – 124,04 ha, Skórzec – 8,89 ha, Wierzbno – 1,97 ha, Wiśniew – 708,92 ha).

4.2. Łukowski Obszar Chronionego Krajobrazu

Łukowski Obszar Chronionego Krajobrazu powołany został Uchwałą Wojewódzkiej Rady Narodowej w Siedlcach Nr VII/32/77 z dnia 10 czerwca 1977 r. nowelizowany Uchwałą Wojewódzkiej Rady Narodowej w Siedlcach Nr XVII/99/86, oraz Rozporządzeniem Nr 31/98 Wojewody Siedleckiego z 10.06.1998 r.

Celem ochrony jest ochrona terenów o dużych walorach przyrodniczych i krajobrazowych.

Łukowski Obszar Chronionego Krajobrazu znajduje się na Równinie Łukowskiej na zachód od Łukowa. Zajmuje powierzchnię 22900 ha w województwie mazowieckim, w gminach: miasto Łuków, Stoczek Łukowski, Łuków, Stoczek Łukowski, Domanice, Wiśniew, Wodynie.

Krajobraz obszaru jest słabo zróżnicowany, w przeważającej części są to grunty zalesione. Równinę Łukowską budują głównie piaski glacjofluwialne, na których wykształciły się słabe gleby. Zachowane kompleksy leśne z udziałem jodły są urozmaicone mokradłami w dolinie Krzyny i wydmy.

W obszarze tym leżą m.in. rezerваты przyrody: „Kryńszczak”, „Jata”, „Topór”, „Kra Jurajska” oraz z terenu Nadleśnictwa Siedlce – „Kulak” i „Dąbrowy Seroczyńskie”.

Na terenie Nadleśnictwa Siedlce leży niewielka część Łukowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu. Zasięgiem swym obejmuje powierzchnię 3410 ha.

W zarządzie nadleśnictwa jest to 675,58 ha w gminie Wodynie.

4.3. Miński Obszar Chronionego Krajobrazu

Miński Obszar Chronionego Krajobrazu powołany został Uchwałą Wojewódzkiej Rady Narodowej w Siedlcach Nr VII/32/77 z dnia 10 czerwca 1977 r. nowelizowany Uchwałą Wojewódzkiej Rady Narodowej w Siedlcach Nr XVII/99/86, oraz Rozporządzeniem Nr 31/98 Wojewody Siedleckiego z 10.06.1998 r.

Celem ochrony jest ochrona terenów o dużych walorach przyrodniczych i krajobrazowych.

Miński Obszar Chronionego Krajobrazu leży na Wysoczyźnie Kałuszyńskiej. Obejmuje 29300 ha powierzchni, na której znajdują się rezerваты przyrody „Jedlina” i „Rudka Sanatoryjna” oraz 66 pomników przyrody. Z wysoczyzny spływa rzeka Mienia w kierunku Wisły. Krajobraz ma charakter rolniczy i leśny.

Jest to województwo mazowieckie, gminy: miasto Mińsk Mazowiecki, Mrozy, Mińsk Mazowiecki, Kałuszyn, Kotuń, Ceglów, Jakubów, Siennica, Dębe Wielkie.

Na terenie Nadleśnictwa Siedlce leży niewielka część Mińskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu o powierzchni 4356 ha. W zarządzie Nadleśnictwa Siedlce jest to 167,0 ha w gminie Kotuń.

Granice obszarów chronionego krajobrazu naniesione są na „Mapę przeglądową walorów przyrodniczo-kulturowych Nadleśnictwa Siedlce” w skali 1:50000.

5. Pomniki przyrody

5.1. Pomniki przyrody istniejące

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Siedlce pomniki przyrody reprezentowane są przez pojedyncze drzewa pomnikowe oraz grupy drzew uznanych za pomnikowe. Do drzew pomnikowych należą dęby szypułkowe, sosna pospolita, modrzewie, jesiony, klony, wiązy, topole białe, buk.

Tabela nr 18. (Wzór nr 5a) Pomniki przyrody występujące na gruntach Nadleśnictwa Siedlce

Lp.	Nr rej. woj.	Podstawa prawna	Lokalizacja oddz. pododdz	Gmina Leśnictwo	Opis – Stan na 1.01.2006 r.			Uwagi
					Rodzaj	Obwód (cm)	Wysokość (m)	
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	84	Orzeczenie PWRN w Warszawie zn. Rlop-831/177/73 z 6.09.1973 r.	164f	Wiśniew <i>Stok Wiśniewski</i>	Dąb szypułkowy	340	24	1) zdrowe
2	154	Orzeczenie WKPUW w Siedlcach zn. RISop- IX-7140/16/76 z 21.12.1976 r.	7a	Mordy <i>Mordy</i>	Dąb szypułkowy z odrostem od dołu pnia	440 165	28 24	1) zdrowe
3	172	Orzeczenie WKPUW w Siedlcach zn. RISop- IX-7140/13/77 z 19.12.1977 r.	261h	Wodynie <i>Wodynie</i>	Grupa drzew 4 lipy drobnolistne	322, 253, 282, 450	28,20,23,31	1) zdrowe
4	173	Orzeczenie WKPUW w Siedlcach zn. RISop- IX-7140/14/77 z 19.12.1977 r.	261f		Grupa drzew 61 lip drobnolistnych 9 sosen czarnych	120-380 100-167	15-29 20-23	1) zdrowe
5	209	Orzeczenie WKPUW w Siedlcach zn. RISop- IX-7140/12/79 z 30.10.1979 r.	292b, f, g, 293 h, 297c	Grębków <i>Grębków</i>	Aleja modrzewiowo-świerkowa 68 modrzewi polskich 83 świerki pospolite 3 sosny pospolite 6 lip drobnolistnych	110-210 60-200 180-210 127-220	24-31 15-30 21-26 23-28	1) zdrowe
6	220	Orzeczenie WKPUW w Siedlcach zn. RISop- IX-7140/13/80 z 25.09.1980 r.	82b	Kotuń <i>Kotuń</i>	Sosna pospolita	212	26	1) zdrowe
7	413	Zarz. Woj. Siedl. nr 38/88 z 30.12.1988 r.	280h	Wierzbno <i>Grębków</i>	Lipa drobnolistna	444	22	1) zdrowe
8	443	Zarz. Woj. Siedl. nr 38/88 z 30.12.1988 r.	280g		Aleja widokowa: 19 dębów szypułkowych 2 lipy drobnolistne, 4 graby pospolite	188-414 251,383 126-176	23 22 20	1) zdrowe
9	121	Rozporządzenie wojewody Nr 259 z dnia 5.10.2001 r. (Dz. Urz. Nr 212 poz. 3675)	293 f	Grębków <i>Grębków</i>	Grupa. drzew 8 dębów szypułkowych	279,257, 213, 229, 225,209,195,268	28	1) zdrowe
10	117		280 h	Wierzbno <i>Grębków</i>	Dąb szypułkowy	260	26	1) zdrowe
11	116		141 g	M. Siedlce <i>Siedlce</i>	Sosna smołowa na wrzosowisku	185	15	1) zdrowe
12	118		308 g	Grębków <i>Grębków</i>	Dąb szypułkowy	389	28	1) zdrowe
13	119		306 b		Klon jawor	236	23	1) zdrowe
14	120		301A a		Wiąz szypułkowy	260	25	1) zdrowe
15	126	Rozporządzenie wojewody Nr 187 z dnia 18.05.2001 r. (Dz. Urz. Nr 116 poz.1537)	126 h	Zbuczyn <i>Zbuczyn</i>	Dąb szypułkowy	305	26	1) zdrowe

Tabela nr 19. Pozostałe pomniki przyrody znajdujące się w granicach terytorialnego zasięgu Nadleśnictwa Siedlce

Lp.	Nr rej. woj.	Podstawa prawna	Lokalizacja	Opis			Uwagi
				Rodzaj	Obwód (cm)	Wysokość (m)	
1	2	3	4	5	6	7	8
Gmina Paprotnia							
1	455	Zarz. nr 100/89 woj. siedl. z 22.12.1989 r.	Hołubla, na placu Przedszkola	Grupa 3 lip drobnolistnych	247, 214, 277	22, 21, 22	
2	456	Zarz. nr 100/89 woj. siedl. z 22.12.1989 r.	Hołubla, dz. leśna K. Wołosiaaka	Dąb szypułkowy	297	20	
Gmina Grębków							
1	210	Orzeczenie UW w Siedlcach z 30.10.1979 r. RLS-OP-IX-7140/13/79	Nowa Sucha, w parku PGR	2 modrzewie polskie	240, 190	28, 29	
2	266	Orzeczenie UW w Siedlcach z 22.06.1983 r. RLS-OP-IX-7140/9/83	Proszew, w zabytkowym założeniu wł. R. Górki	Jesion wyniosły	290	30	
3	287	Orzeczenie UW w Siedlcach z 26.10.1983 r. RLS-OP-IX-7140/9/83		Jesion wyniosły	338	23	
4				2 gledicze trójcierniowe	130, 160	15, 14	
5	298	Orzeczenie UW w Siedlcach z 20.04.1984 r. RLS-OP-IX-7140/9/84	Kopcie, na pastwisku A. Pieczary	Grupa 8 jałowców pospolitych	29-57	5-6	
6	321	Zarządzenie nr 16/85 woj. siedl. z 18.06.1985 r.	Stawiska, resztką parku podworskiego	3 lipy drobnolistne	206-335	17-23	
Gmina Kotuń							
1	85	Orzeczenie PWRN Warszawa z 6.09.1973 r. Nr RX-831/178/73	Żeliszew Podkościelny, park podworski	Jesion wyniosły	388	20	
2	86	Orzeczenie PWRN Warszawa z 6.09.1973 r. Nr RX-831/179/73		Sosna wejmutka	311	35	
3	150	Orzeczenie UW w Siedlcach z 10.09.1976 r. RLS-OP-IX-7140/13/79	Sosnowe, dz. J. Wasiak, 400m od drogi do stacji kolejowej	Dąb szypułkowy	347	22	
4	244	Orzeczenie UW w Siedlcach z 3.08.1981 r. RLS-OP-IX-7140/16/81	Chlewiska, park zabytkowy	Dąb szypułkowy Brzoza czarna Grupa 5 brzoź czarnych	362 222 120-198	21 21 15-24	
5	245	Orzeczenie UW w Siedlcach z 3.08.1981 r. RLS-OP-IX-7140/16/81	Cisie Zagródzie, park zabytkowy	Buk pospolity Dąb czerwony (dwa zrośn. pnie) Świerk pospolity Grupa: buk posp., 2 dęby czerwone	180 325 255 180 280, 272	21 25 25 25, 23, 23	

Pozostałe pomniki przyrody znajdujące się w granicach terytorialnego zasięgu Nadleśnictwa Siedlce – c.d.

Lp.	Nr rej. woj.	Podstawa prawna	Lokalizacja	Opis			Uwagi
				Rodzaj	Obwód (cm)	Wysokość (m)	
1	2	3	4	5	6	7	8
Gmina Kotuń c.d.							
6	417	Zarz. woj. siedl. nr 38/88 z 30.12.1988 r.	Żeliszew Podkościelny, park zabytkowy	Jesion wyniosły	346	26	
7	418	Zarz. woj. siedl. nr 38/88 z 30.12.1988 r.	Broszków, zabytkowy park	Jesion wyniosły	380	25	
Gmina Skórzec							
1	406	Zarz. woj. siedl. nr 36/87 z 26.10.1987 r.	Graża, park wiejski przy szk. podst.	Grupa 2 jesionów wyniosłych	360, 320	24, 24	
2	408			Jesion wyniosły	372	25	
Gmina Wiśniew							
1	115	Orzeczenie PWRN Warszawa z 31.10.1974 r. Nr RX-831/216/74	Wólka Wiśniewska, przy drodze obok zab. J. Kacprzaka	Lipa drobnolistna	400	18	
2	465	Rozp.Woj.siedl.42/90 z 20.11.1990 r.	Mościbrody, PGR, park wiejski	Jesion wyniosły	543	35	
Gmina Mordy							
1	151	Orzeczenie UW w Siedlcach z 10.09.1976 r. RLS-OP-IX-7140/11/76	Mordy, park zabytkowy	Dąb szypułkowy forma piramidalna Grupa 2 topoli białych	280 356, 320	21 30, 30	
2	224	Orzeczenie UW w Siedlcach z 1.10.1980 r. RLS-OP-IX-7140/17/80	Olędy, obok zab. J. Olędzkiego	Dąb szypułkowy	417	25	
3	228	Orzeczenie UW w Siedlcach z 15.10.1980 r. RLS-OP-IX-7140/22/80	Krzymosze, w pn.-wsch. cz. parku wiejskiego	Jesion wyniosły	408	21	
4	229	Orzeczenie UW w Siedlcach z 2.12.1980 r. RLS-OP-IX-7140/23/80	Krzymosze, półn. obrzeże drogi w kierunku w. Wielgorz	Aleja lipowa: 5 lip drobnolistnych 2 graby pospolite 2 kasztanowce białe Wiąz szypułkowy Klon pospolity Topola włoska	115-500	11-25	
5	230	Orzeczenie UW w Siedlcach z 2.12.1980 r. RLS-OP-IX-7140/24/80	Krzymosze, we wsch. cz. parku wiejskiego	Klon pospolity	343	21	

Pozostałe pomniki przyrody znajdujące się w granicach terytorialnego zasięgu Nadleśnictwa Siedlce – c.d.

Lp.	Nr. rej. woj.	Podstawa prawna	Lokalizacja	Opis			Uwagi
				Rodzaj	Obwód (cm)	Wysokość (m)	
1	2	3	4	5	6	7	8
Gmina Mordy c.d.							
6	237	Orzeczenie UW w Siedlcach z 30.04.1981 r. RLS-OP-IX-7140/5/81	Mordy, park zabytkowy,	Sosna wejmutka Dąb szyp. odm. stożkowata Choina kanadyjska 2 orzechy czarne Tulipanowiec amerykański Klon srebrzysty	222 328 259 193, 306 146 289	22 21 16 21, 23 20 25	
7	470	Rozp. woj. siedl. nr 42/90 z 20.11.1990 r.	Pióry Wielkie, wł. S. Soszyńskiego	Lipa drobnolistna	230	17	
Miasto i Gmina Siedlce							
1	66	Orzeczenie PWRN Warszawa z 21.05.1973 r. Nr RX-831/79/73	Siedlce, park miejski	6 dębów szypułkowych	310, 302, 318, 335 380, 310	25-28	
2	196	Orzeczenie UW w Siedlcach z 15.12.1978 r. RLS-OP-IX-7140/20/78	Siedlce, stary park przy ul. Bema	Iglicznia trójcierniowa 3 jesiony wyniosłe	210 283, 275 240	21 23,25 23	
3	221	Orzeczenie UW w Siedlcach z 25.09.1980 r. RLS-OP-IX-7140/14/80	Żelków, na gr. Stacji Hodowli Zwierzyny	Aleja modrzewiowa: 16 modrzewi polskich	118-214	12-21	
4	222	Orzeczenie UW w Siedlcach z 25.09.1980 r. RLS-OP-IX-7140/15/80	j.w.	Lipa drobnolistna	290	22	
5	223	Orzeczenie UW w Siedlcach z 25.09.1980 r. RLS-OP-IX-7140/16/80	Żelków, w parku wiejskim (POM)	Lipa drobnolistna	375	17	
6	236	Orzeczenie UW w Siedlcach z 19.12.1980 r. RLS-OP-IX-7140/31/80	Siedlce, Plac Tysiąclecia (przy nr 17-20, 12, 13)	3 wiązy szypułkowe	300, 235 358	20, 20 22	
7	242	Orzeczenie UW w Siedlcach z 19.06.1981 r. RLS-OP-IX-7140/13/81	Siedlce, Oskara Langego 8	Wierzba biała	528	23	
8	394	Zarz. woj. siedl. nr 37/86 z 28.11.1986 r.	Siedlce, ul 22 Lipca 23 ul. Marchlewskiego 22A	Grupa 2 dębów szypułkowych	267, 268	17, 19	
9	403	Zarz. woj. siedl. nr 36/87 z 26.11.1987 r.	Siedlce, park przy ul.Bema	Wiąz szypułkowy	375	22	
10	404			Jesion wyniosły	265	25	

Pozostałe pomniki przyrody znajdujące się w granicach terytorialnego zasięgu Nadleśnictwa Siedlce – c.d.

Lp	Nr. rej. woj.	Podstawa prawna	Lokalizacja	Opis			Uwagi
				Rodzaj	Obwód (cm)	Wysokość (m)	
1	2	3	4	5	6	7	8
Miasto i Gmina Siedlce c.d.							
11	463	Rozp. nr 42/90 woj. siedl. z 20.11.1990 r.	Białki, przy bramie szkoły podstawowej	Grupa: dąb szypułkowy i wiąz szypułkowy	252,195	20,23	
12	464		Białki, obok boiska szkoły podstawowej	Grupa 6 jesionów wyniosłych	151, 138, 137, 105, 107, 111,	24	
13	512	Rozp. nr 43/93 woj. siedl. z 15.12.1993 r.	Siedlce, pas drogowy ul. Janowska	Aleja 22 lip drobnolistnych	Przeciętnie 240	22	
14	513		Siedlce, pas drogowy ul. Czerwonego Krzyża	Dąb szypułkowy	210	18	
15	514		Siedlce, ul Katedralna, wśród szpaleru kasztan.	Dąb szypułkowy	210	14	
16	515		Siedlce, pas drogowy, ul. Czerwonego Krzyża	Dąb szypułkowy	240	18	
17	516		Siedlce, ul. Poniatowskiego 25, dz. J. Kupińskiego	Dąb szypułkowy – forma piramidalna	280	16	
18	517		Siedlce, ul. Wojska Polskiego 18 dz. M. Aleksandrow	Dąb szypułkowy	295	22	
19	518		Siedlce, ul. Starowiejska 71	Dąb szypułkowy	260	26	
Gmina Suchożebry							
1	419	Zarz. woj. siedl. 38/88 z 30.12.1988 r.	Wola Suchożebrska, park zabytkowy	Grupa 2 lip drobnolistnych	374, 285	21, 24	
2	420			Buk pospolity	275	24	
3	421			Lipa drobnolistna	314	21	
Gmina Wierzbno							
1	340	Zarz. woj. siedl. 23/85 z 30.09.1985 r.	Wierzbno, park	Szpaler 5 lip drobnolistnych	370, 360, 280, 200, 265	20, 19, 22, 25, 25	
2	529	Rozp. woj.siedl. 11/95 z 20.03.1995 r.	Wierzbno, przy kościele paraf.	Klon pospolity	285	25	
3	530			Grupa drzew 2 lipy drobnolistne	310, 430	25, 28	

Pozostałe pomniki przyrody znajdujące się w granicach terytorialnego zasięgu Nadleśnictwa Siedlce – c.d.

Lp.	Nr. rej. woj.	Podstawa prawna	Lokalizacja	Opis			Uwagi
				Rodzaj	Obwód (cm)	Wysokość (m)	
1	2	3	4	5	6	7	8
Gmina Wierzbno c.d.							
4	341	Zarz. woj. siedl. 23/85 z 30.09.1985 r	Wierzbno, park, od dworu w kierunku stawów	Aleja lipowo-jesionowa : 14 lip drobnolistnych 13 jesionów wyniosłych 5 kasztanowców białych 6 klonów pospolitych	135-280 95-165 170-220 100-190	13-20 18-22 15 19	
Gmina Wodynie							
1	1	Orzeczenie UW w Warszawie zn. Lb-5/2/210/55 z 9.04.1955 r.	Wola Wodyńska, park	Dąb szypułkowy	543	30	
2	2	Orzeczenie UW w Warszawie zn. Lb-5/2/211/55 z 9.04.1955 r.		Dąb szypułkowy	603	30	
3	3	Orzeczenie UW w Warszawie zn. Lb-5/2/212/55 z 9.04.1955 r.	Wodynie, park	Aleja lipowa 36 lip drobnolistnych Wiąz szypułkowy Klon pospolity	130-510 160 173	bd	
4	59	Orzeczenie UW w Warszawie zn. RLop-831/15/73 z 12.02.1973 r.	Wodynie, cmentarz parafialny	2 lipy drobnolistne	358 320	25	
5	233	Orzeczenie UW w Siedlcach z 2.12.1980 r. RLS-OP-IX-7140/27/80	Szostek, park wiejski	Dąb szypułkowy	463	24	
6	402	Zarz. woj. siedl. 36/87 z 26.10.1987 r.	Wodynie, dz. rolna 113, Szkoły Podstawowej	Dąb szypułkowy	382	24	
7	466	Rozp. woj. siedl. 42/90 z 20.11.1990 r.	Kamieniec, park zabytkowy wł. Prusakiewicz z W-wy	Lipa drobnolistna	385	21	
Gmina Zbuczyn Poduchowny							
1	262	Orzeczenie UW w Siedlcach z 22.06.1983 r. RLS-OP-IX-7140/5/83	Krzesk Majątek, od dworu w kierunku figury Matki Boskiej	Aleja lipowa: 37 lip drobnolistnych 5 klonów pospolitych	80-250 70	18-32 12	
2	263	Orzeczenie UW w Siedlcach z 22.06.1983 r. RLS-OP-IX-7140/6/83	Krzesk Majątek, przy pałacu	2 wiąz szypułkowe Jesion wyniosły	260, 475 250	19, 25 26	

Pozostałe pomniki przyrody znajdujące się w granicach terytorialnego zasięgu Nadleśnictwa Siedlce – c.d.

Lp.	Nr. rej. woj.	Podstawa prawna	Lokalizacja	Opis			Uwagi
				Rodzaj	Obwód (cm)	Wysokość (m)	
1	2	3	4	5	6	7	8
Gmina Zbuczyn Poduchowny c.d.							
3	264	Orzeczenie UW w Siedlcach z 22.06.1983 r. RLS-OP-IX-7140/7/83	Krzesk Majątek, na skraju dawnego kortu, w parku, W parku, przy dworze	Grupa: 3 jesiony wyniosłe Grupa: jesion wyniosły Lipa drobnolistna	240,216,270, 284 240	31,32,32 30 26	
4	297	Orzeczenie UW w Siedlcach z 31.03.1984 r. RLS-OP-IX-7140/4/84	Czuryły 44, wł. T. Fiuk	Wiąz szypułkowy	336	22	
5	393	Zarz. woj. siedl. 37/86 z 28.11.1986 r.	Krzesk Majątek, w parku przy polanie	Jesion wyniosły	300	25	
6	411	Zarz. woj. siedl. 38/88 z 30.12.1988 r.	Krzesk Nowy, na gr. PFZ, ok. 450 m od wsi	Dąb szypułkowy	338	23	
7	412		Dziewule, obok Szkoły Podst.	Szpaler 4 lip drobnolistnych	322,290,300,233	18,21,19, 17	
8	493	Rozp. woj. siedl. 23/92 z 28.05.1992 r.	Krzesk Majątek, w parku S. Marchockiego	Jesion wyniosły	350	28	
9	494			Jesion wyniosły	326	26	
10	495			Grupa 2 jesionów wyniosłych	337,303	26,25	
11	496			Wiąz szypułkowy	393	22	
12	497			Grupa 4 lip drobnolistnych	237,210, 171,212	26,25 24,22	

5.2. Stanowiska roślin stanowiące pomnik przyrody

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Siedlce jest powierzchniowy pomnik przyrody na gruntach prywatnych.

Tabela nr 20. Stanowiska roślin – pomniki przyrody w zasięgu działania Nadleśnictwa Siedlce

Lp.	Nr rej. woj.	Podstawa prawna	Lokalizacja	Opis		Uwagi
				Rodzaj	Pow. (ha)	
1	2	3	4	5	6	7
Gmina Siedlce						
1	405	Zarz. woj. siedl. nr 36/87 z 26.11.1987 r.	Kol. Żelków dz. leśna P. Zukowskiej	Groszek wschodnio-karpacki przewiercień długolistny	0,18	

5.3. Pomniki przyrody nieożywionej

Położone w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Siedlce.

Tabela nr 21. Pomniki przyrody nieożywionej w zasięgu działania Nadleśnictwa Siedlce

Lp	Nr. rej. woj.	Podstawa prawna	Lokalizacja	Opis			Uwagi
				Rodzaj	Obwód (cm)	Wysokość (m)	
1	2	3	4	5	6	7	8
Gmina Mokobody							
1	34	Orzeczenie PWRN Warszawa z 25.02.1959 r. Nr OP-5/3/26/59	Kisielany Żmichy, 120 m. od rz. Liwiec przy drodze do Niwisk	Głaz narzutowy, granit różowy gruboziarnisty	1118	1,20	
Gmina Wodynie							
1	118	Orzeczenie WKP Warszawa z 6.11.1974 r. Nr RLSX-831/230/74	Wola Serocka, dz. leśna P. Bulika, ok. 2 km od wsi	Głaz narzutowy – gnejs ciemnoszary	970	1,45	
2	168	Orzeczenie WKP Siedlce z 9.07.1977 r. Nr RLS-OP- IX-7140/6/77	Kamieniec kol., 50 m od drogi Oleśnica-Kamieniec	Głaz narzutowy, granit jasnoszary gruboziarnisty	1460	1,20	
3	400	Zarz. woj. siedl. 36/87 z 6.11.1987 r.	Młynki, na polu H. Michalak	Głaz narzutowy, granit szary	1500	0,50	
4	401		Młynki, na polu J. Adamiaka	Głaz narzutowy, granit różowy	1420	0,90	
Gmina Zbuczyn Poduchowny							
1	36	Orzeczenie PWRN Warszawa z 4.10.1971 r. Nr RLop-831/36/71	Wólka Kamienna, 500 m od szosy Siedlce- Międzyrzec Podl. w kier. Pd-Zach, na polu W. Krasuskiego	Głaz narzutowy, granit	1800	1,70	
Gmina Grębków							
1	415	Zarz. woj. siedl. 38/88 z 30.12.1988 r.	Polków Daćbogi, na polu W. Królikowskiego	Głaz narzutowy, granit szary	670	0,35	
2	416		Żarnówka, na polanie w lesie J. Zalewskiego	Głaz narzutowy, gnejs brunatno- różowy	425	0,60	
Gmina Domanice							
1	198	Orzeczenie UW w Siedlcach z 5.12.1978 r. RLS-OP-IX-7140/22/78	Olszyc Szlachecki, ok. 0,5 ha na łące, nad ciekiem wodnym	30 szt. głazów narzutowych	100-500	0,80	
Gmina Paprotnia							
1	117	Orzeczenie WKP Warszawa z 6.11.1974 r. Nr RLSX-831/229/74	Stasin, przy stawie, dz. F. Sikorski	Głaz narzutowy, gnejs szary	610	1,00	

6. Użytki ekologiczne

Użytki ekologiczne są to pozostałości ekosystemów, mających znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genowych i typów środowisk. Użytki ekologiczne tworzone na gruntach lasów państwowych to w większości bagna, zadrzewione nieużytki, zadrzewienia śródpolne, wydmy.

W Nadleśnictwie Siedlce nie ma użytków ekologicznych. Istnieją natomiast użytki ekologiczne w zasięgu terytorialnym działania nadleśnictwa.

7. Gatunki chronione

Ochrona gatunkowa uprawniona jest w Rozporządzeniach Ministra Środowiska:

- z 28.09.2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną (Dz. U. Nr 220, poz. 2237);
- z 09.07.2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną (Dz. U. Nr 168, poz. 1764);
- z 09.07.2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną (Dz. U. Nr 168, poz. 1765).

Ochrona gatunkowa ma na celu zabezpieczenie dziko występujących roślin i zwierząt, a w szczególności gatunków rzadkich i zagrożonych wyginięciem, jak też zachowanie różnorodności gatunkowej i genetycznej.

Charakterystyka i szczegółowa lokalizacja gatunków chronionych występujących na gruntach zarządzanych przez nadleśnictwo zamieszczona jest w załączniku do niniejszego opracowania. Lokalizacja gatunków objętych ochroną ma charakter informacji niejawnych – podstawa prawna: tajemnica służbowa - Ustawa o ochronie informacji niejawnych Dz. U. Nr 11, poz. 95 z 22.01.1999 r.

Ochrona gatunkowa i czasowa (w przypadku zwierząt) nie wystarczą do zapewnienia egzystencji wielu zagrożonym wyginięciem gatunkom roślin i zwierząt. Niezmiennie istotne jest zachowanie naturalnych środowisk. Na terenie Nadleśnictwa Siedlce ochronę taką zapewniają w pewnym stopniu omówione wcześniej obszary chronione.

Występowanie gatunków chronionych i rzadkich przedstawione jest również w Standartowych Formularzach Danych obszarów Natura 2000 – Dyrektywy Ptasiej oraz proponowanej Dyrektywy Siedliskowej. Dane zawarte w nich są w zasadzie zebraniem danych w zakresie występowania gatunków na tym obszarze i przedstawione w formie list.

Podczas inwentaryzacji BULiGL Oddział w Warszawie potwierdziło fakt występowania przedstawionych poniżej gatunków chronionych i rzadkich roślin i zwierząt na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Siedlce.

Tabela nr 22. Wykaz chronionych i rzadkich gatunków roślin naczyniowych

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska
1	Wawrzynek wilczełyko	<i>Daphne mezereum</i>
2	Bluszcz pospolity	<i>Hedera helix</i>
3	Barwinek pospolity	<i>Vinca minor</i>
4	Widłak jałowcowaty	<i>Lycopodium annotinum</i>
5	Widłak goździsty	<i>Lycopodium clavatum</i>
6	Kopytnik pospolity	<i>Asarum europaeum</i>
7	Bagno zwyczajne	<i>Ledum palustre</i>
8	Storczyk sp.	<i>Orchis sp.</i>
9	Chrobotek sp.	<i>Cladonia sp.</i>
10	Pomocnik baldaszkowaty	<i>Chimaphila umbellata</i>
11	Skrzyp sp.	<i>Equisetum sp.</i>
12	Przylaszczka leśna	<i>Hepatica nobilis</i>
13	Borówka bagienna	<i>Vaccinium uliginosum</i>
14	Zawilec gajowy	<i>Anemone nemorosa</i>
15	Torfowiec sp.	<i>Sphagnum sp.</i>
16	Konwalia majowa	<i>Convallaria majalis</i>
17	Listera jajowata	<i>Listera ovata</i>
18	Podkolan biały	<i>Platanthera bifolia</i>
19	Lilia złotogłów	<i>Lilium martagon</i>
20	Kosaciec żółty	<i>Iris pseudacorus</i>

7.1. Strefy ochronne wokół gniazd ptaków chronionych

Na gruntach Nadleśnictwa Siedlce wyznaczone są Rozporządzeniem Wojewody Mazowieckiego WŚR-VIII/6631/P/05/03, WOŚ-VIII/66311/P/2/02, WOŚ-VIII/66311/P/3/02, strefy ochronne dla gniazd orlika (nr strefy 44,45) i bociana czarnego (nr strefy 81). Zasięg strefy obejmuje strefę ochrony ścisłej i strefę ochrony częściowej. Szczegółowa lokalizacja gniazd orlika i bociana czarnego, zasięgu strefy ochronnej, miejsca rozrodu ptaków i regularnego przebywania mają charakter informacji niejawných.

III. WALORY PRZYRODNICZO-LEŚNE

1. Geomorfologia

Obszar Nadleśnictwa Siedlce położony jest w strefie recesji lądolodu środkowopolskiego, rozciągającego się od podnóża Gór Świętokrzyskich do przedpola zlodowacenia bałtyckiego (Kondracki 1978). Rzeźba terenu została ukształtowana przez stopniowo malejący zasięg zlodowacenia środkowopolskiego. W ten sposób powstały trzy zasadnicze strefy form ukształtowania terenu o podobnych elementach składowych, ułożonych równoleżnikowo. Poszczególne strefy odpowiadają kolejnym glaciostadiom i składają się z pasów: moren czołowych, przedpola sandrowego oraz płaskich równin mis końcowych. Tak ukształtowana rzeźba terenu w okresie późniejszym uległa zmianom w wyniku uformowania się dolin rzecznych. W ten sposób powstała prawdopodobnie Wysoczyzna Siedlecka, formowana intensywnie w glaciostadiale Warty, ograniczona od zachodu Kotliną Warszawską, a od wschodu doliną Bugu i przedzielona rzeką Liwiec.

Dominującym typem krajobrazu są równiny peryglacjalne. Powierzchnia obejmuje lekko falistą równinę urozmaiconą wzgórzami ostańcowymi związanymi z zasięgiem stadiału Warty.

1.1. Morfologia i typy gleb

W trakcie prac terenowych wykorzystano opracowania glebowo-siedliskowe wykonane przez BULiGL Oddział w Warszawie w 2003 roku.

Na terenie Nadleśnictwa Siedlce dominują gleby rdzawe – 55,9% (rdzawe właściwe, brunatne i bielcowe); bielcowe – 12,1% (bielcowe właściwe, glejo-bielcowe właściwe, glejo-bielcowe murszaste, glejo-bielcowe torfiaste); murszowate – 7,9%.

Zróżnicowanie gleb jest dość duże. Poza wyżej wymienionymi glebami występują aerosole, rędziny, pararędziny, czarne ziemie, gleby brunatne, płowe, gruntowo-glejowe, opadowo-glejowe, torfowe, mułowe, murszowe, mady rzeczne, gleby deluwialne i gleby indusrio i urbanoziemne.

Tabela nr 23. Zestawienie powierzchni gleb wg planu urządzenia lasu

Typ gleby	Podtyp gleby	Symbol	Pow. w ha	Udział %	Razem typ gleby pow. w ha	Udział %
Aerosole	Aerosole inicjalne	Ari	35,72	13,7	260,27	3,9
	Aerosole właściwe	Arw	74,59	28,7		
	Aerosole bielcowane	Arb	149,96	57,6		
Rędziny	Rędziny inicjalne rumoszowe	Rir	2,95	100,0	2,95	0,0
Pararędziny	Pararędziny brunatne	PRbr	0,48	100,0	0,48	0,0
Czarne ziemie	Czarne ziemie brunatne	CZbr	66,38	55,4	119,93	1,8
	Czarne ziemie murszaste	CZms	11,92	9,9		
	Czarne ziemie właściwe	CZw	25,28	21,1		
	Czarne ziemie wylugowane	Czwy	16,35	13,6		
Gleby brunatne	Gleby brunatne wylugowane	BRwy	51,30	34,5	148,82	2,2
	Gleby brunatne właściwe	BRw	14,01	9,4		
	Gleby brunatne kwaśne	BRk	49,56	33,3		
	Gleby szarobrunatne	BRs	33,95	22,8		
Gleby płowe	Gleby płowe właściwe	Pw	117,33	30,7	382,18	5,8
	Gleby płowe bielcowe	Pb	18,18	4,8		
	Gleby płowe brunatne	Pbr	31,95	8,3		
	Gleby płowe opadowoglejowe	Pog	214,72	56,2		
Gleby rdzawe	Gleby rdzawe właściwe	RDw	1446,9	39,0	3715,66	55,9
	Gleby rdzawe brunatne	RDbr	1654,31	44,5		
	Gleby rdzawe bielcowe	RDb	614,45	16,5		
Gleby bielcowe	Gleby bielcowe właściwe	Bw	411,46	51,2	804,33	12,1
	Gleby glejo-bielcowe właściwe	Bgw	311,13	38,7		
	Gleby glejo-bielcowe murszaste	Bgms	78,56	9,7		
	Gleby glejo-bielcowe torfiaste	Bgts	3,18	0,4		

Typ gleby	Podtyp gleby	Symbol	Pow. w ha	Udział %	Razem typ gleby pow. w ha	Udział %
Gleby gruntowoglejowe	Gleby gruntowoglejowe właściwe	Gw	114,81	49,3	261,49	3,9
	Gleby gruntowoglejowe torfowe	Gt	69,74	26,7		
	Gleby gruntowoglejowe torfiaste	Gts	34,78	13,3		
	Gleby gruntowoglejowe próchniczne	Gp	5,26	2,0		
	Gleby gruntowoglejowe murszaste	Gms	3,70	1,4		
	Gleby gruntowoglejowe murszowe	Gm	33,20	12,7		
Gleby opadowoglejowe	Gleby opadowoglejowe właściwe	OGw	164,33	73,9	222,24	3,3
	Gleby opadowoglejowe bielcowane	OGb	47,17	21,2		
	Gleby staglejowe właściwe	OGSt	1,11	0,6		
	Gleby amfiglejowe	OGam	9,63	4,3		
Gleby torfowe	Gleby torfowe torfowisk niskich	Tn	97,48	60,8	160,24	2,4
	Gleby torfowe torfowisk przejściowych	Tp	62,76	39,2		
Gleby mułowe	Gleby torfowo-mułowe	MŁt	6,12	100,0	6,12	0,1
Gleby murszowe	Gleby torfowo-murszowe	Mt	22,24	100,0	22,24	0,3
Gleby murszowate	Gleby mineralno-murszowe	MRm	157,98	30,1	524,61	7,9
	Gleby murszaste	MRms	208,22	39,7		
	Gleby murszowate właściwe	MRw	158,41	30,2		
Mady rzeczne	Mady rzeczne właściwe	MDw	1,97	100,0	1,97	0,0
Gleby deluwialne	Gleby deluwialne właściwe	Dw	1,81	100,0	1,81	0,0
Gleby industrio i urbanoziemne	Gleby industrio i urbano- ziemne o niewykształconym profilu	AUi	4,14	100,0	4,14	0,1
Razem			6635,80		6635,80	

2. Wody

2.1. Wody powierzchniowe

Sieć rzeczna na obszarze działania nadleśnictwa jest słabo rozwinięta. Największą rzeką jest Liwiec – lewobrzeżny dopływ Bugu, ciek IV rzędu, Świder – lewy dopływ Wisły. Poza tym przez teren nadleśnictwa przepływają mniejsze rzeki, jak Muchawka – lewobrzeżny dopływ Liwca, ciek V rzędu, Zbuczynka, Kostrzyń. Nadleśnictwo Siedlce leży w obszarze zlewni rzeki Liwiec. Zlewnia ma charakter rolniczy. W rejonie rzeki położone są miasta Siedlce, Węgrów, Kałuszyn i Mordy. Tylko Kałuszyn nie ma oczyszczalni ścieków, a ścieki kierowane są na wylewisko. W rejonie zlewni rzeki Muchawka znajduje się ubojnia drobiu w Ujrzanowie.

W ostatnich latach wykonano szereg inwestycji z zakresu ochrony wód. Do najważniejszych należą rozbudowa i modernizacja miejskiej oczyszczalni ścieków w Siedlcach oraz budowa gminnych oczyszczalni w Mordach, Skórcu i Zbuczynie Poduchownym. Prowadzone są również budowy oczyszczalni ścieków w Kałuszynie i w Kotuniu.

Badania monitoringowe prowadzone w punktach pomiarowych na przestrzeni ostatnich lat wykazały ponadnormatywne zanieczyszczenie wód²¹. Badania przeprowadzone w 1998 r. wykazują na wyraźną poprawę w czystości wód Liwca, choć w ocenie ogólnej i sanitarnej woda nie odpowiada normom²².

Teren nadleśnictwa przecinają ponadto bezimienne cieki i rowy melioracyjne. W granicach nadleśnictwa znajdują się także różne zbiorniki wodne. Są to np. torfianki pod Soćkami, w rezerwacie „Dąbrowy Seroczyńskie”, stawy rybne w miejscowościach Mościbrody, Broszków, Czajków, Czołomyje, Kulak, Ryczycy, Seroczyn, Siedlce, Sucha, Wodynie, Wyczółki oraz niewielkie stawy wiejskie i sztuczne zbiorniki wodne, jak np. zalew w Siedlcach na rzece Muchawka.

Nadleśnictwo posiada w stanie posiadania wody płynące (rzeka Liwiec) w oddz. 84d, 85d na pow. 0,20 ha, zbiorniki wodne w oddz. 152Ai, n, p, 167f, 323f, 324a, 325c, 326f, i, k, 329a, 330b, 331d, 333b na pow. 93,03 ha

2.2. Wody gruntowe

Wody gruntowe na terenie omawianego nadleśnictwa występują na różnych poziomach, co wiąże się z pagórkowatym ukształtowaniem terenu. W nieckowatych zagłębieniach terenu o podkładach gliniastych w podłożu występuje duże uwilgotnienie wierzchnich warstw gleby. W niektórych punktach, szczególnie na zboczach, poziomy wodonośne wypływają na powierzchnię w postaci źródeł i wysięków (np. w oddz. 258f, g, 259 g, h, i).

²¹ PIOŚ Siedlce 1997 r.

²² WIOŚ Warszawa 1999 r

W dolinach rzek poziom wód gruntowych na ogół jest dość płytki (średnio 0,2-0,3 m), jednak występują tu największe wahania, uzależnione od stanu wód w rzekach. Na pozostałym terenie poziom wód gruntowych jest ściśle związany z ukształtowaniem terenu. Na przeważającej części omawianego obszaru poziom wód gruntowych występuje na głębokości 2-5 m, jedynie na wałach wydmych do 10 m i więcej. W lokalnych obniżeniach zwierciadło wód gruntowych występuje na głębokości 0,5-2 m. Pierwszy poziom wodonośny tworzą piaski wodnolodowcowe. Jest on zasilany przez opady atmosferyczne. Miejscami w zagłębieniach bezodpływowych utrzymuje się trwale wysoki poziom wody gruntowej, doprowadzając do zabagnienia i wytworzenia gleb bagiennych.

Tabela nr 24. Stan powierzchniowy wód na gruntach nadleśnictwa.

Typ wód	Powierzchnia w ha	Udział %
Powierzchnia Nadleśnictwa Siedlce	7097,65	100,0
Wody powierzchniowe	129,39	1,9
Grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	0,20	
Grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	93,03	
Urządzenia melioracji wodnych	10,22	
Bagna śródlęgowe	22,49	
Bagna śródlęgowe pod okapem drzewostanu	3,45	
Wody podpowierzchniowe (grunty na siedliskach wilgotnych, bagiennych)	1569,58	23,7

Tabela nr 25. Wykaz bagien na gruntach Nadleśnictwa Siedlce

Położenie		Pow. w ha	Opis	Obręb ew.
Oddz. Poddz.	Gmina Leśnictwo			
1	2	3	4	5
42b	Siedlce, Siedlce	0,46	Bagno zadrz. Brz, Os 35 lat	Golice
74s	Kotuń Kotuń	0,20	Bagno zadrz. Wb 60 lat	Sionna
78b		0,22	Bagno	
80f		0,30	Bagno	
81g		0,40	Bagno	
81s		0,23	Bagno	
83g		1,00	Bagno	
95a		0,28	Bagno	Ryczycza
103b	Zbuczyn Pod. Zuczyn	0,58	Bagno zadrz. Brz 15 lat	Krzesk Stary
119d		0,64	Bagno zadrz. Brz 15 lat	Zbuczyn Poduchowny
120c		0,38	Bagno zadrz. Ol 15 lat	
121b		0,53	Bagno zadrz. Ol 55 lat	
128c		0,48	Bagno	
129f		0,62	Bagno zadrz. Ol 50, 35 lat	
143b	M. Siedlce, Siedlce	0,36	Bagno zadrz. na 50% Brz 25 lat	M. Siedlce
153g	Wiśniew	0,34	Bagno	Stok Wiśn.
160j	Stok	0,38	Bagno	
160k	Wiśniewski	0,56	Bagno	

Położenie		Pow. w ha	Opis	Obręb ew.
Oddz. Poddz.	Gmina Leśnictwo			
1	2	3	4	5
175h		0,55	Bagno zadrz. Brz, Ol 40 lat	
176f		0,71	Bagno zadrz. Brz, Ol 50 lat	
188d		1,11	Bagno zadrz. Brz 20 lat	
192Fb	Kotuń	0,17	Bagno	Marysin
194c	Kotuń	0,03	Bagno	Kępa
197b	Skórzec	0,28	Bagno zadrz. Na 40% Brz, Db, Ol, Os 56 lat	Drupia
199f	Siedlce	2,71	Bagno zadrz. Na 30% So 56 lat	
203c	Wodynie	0,18	Bagno	Młynki
203g		0,10	Bagno	
210Bg		0,02	Bagno	Kamieniec
217Ab		0,21	Bagno zadrz. Brz 25 lat	Wodynie
224b		0,38	Bagno	Jedlina
225g		0,55	Bagno	
225i		0,77	Bagno	
226d		3,56	Bagno	Kołodziej
238j		2,04	Bagno w rezerwacie	
239f		0,34	Bagno w rezerwacie	
248 h		0,18	Bagno	
249f		0,28	Bagno w rezerwacie zadrz. Brz 40 lat	Wólka
271Cb	Wierzbno	0,04	Bagno	
280l	Grębków	0,32	Bagno	
Razem		22,49		

Tabela nr 26. Wykaz bagien na gruntach Nadleśnictwa Siedlce pod okapem drzewostanu

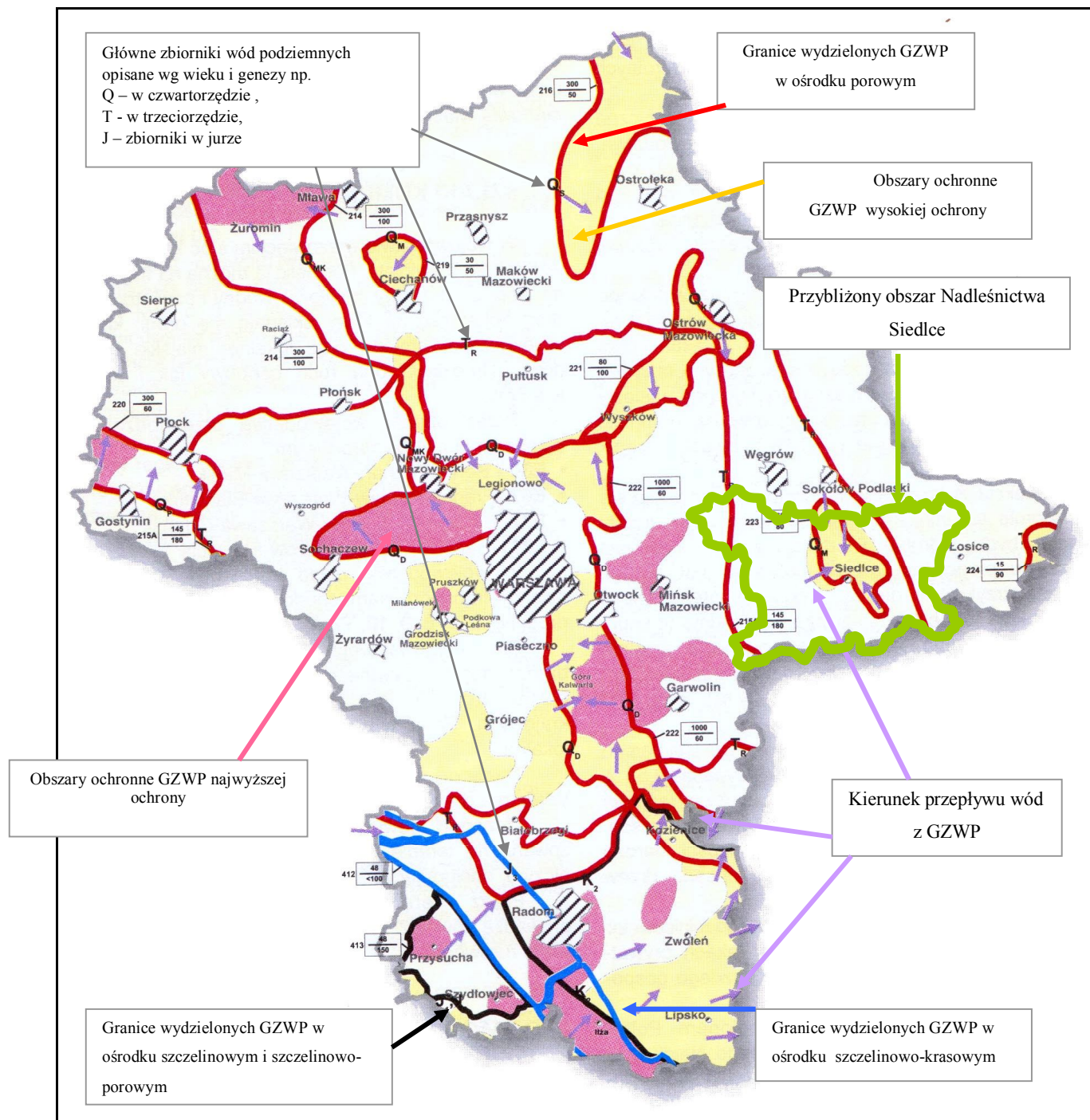
Położenie		Pow. w ha	Opis obiektu	Uwagi
Oddz., Poddz.	Leśnictwo			
1	2	3	4	5
1Ac	Mordy	0,20	Bagno	w cz. C wydzielienia
25c		0,45	Bagno	w cz. N wydzielienia
74d	Kotuń	0,13	Bagno	w cz. NE wydzielienia
78f		0,10	Bagno	w cz. C wydzielienia
79a		0,15	Bagno	w cz. N wydzielienia
81t		0,02	Bagno	w cz. C wydzielienia
82h		0,30	Bagno	w cz. S wydzielienia
84a	Suchożebry	0,08	Bagno	w cz. N wydzielienia
89a	Grębków	0,12	Bagno	w cz. NE wydzielienia
96b	Kotuń	0,20	Bagno	w cz. S wydzielienia
101f	Grębków	0,10	Bagno	w cz. SE wydzielienia
149b	Stok Wiśniewski	0,10	Bagno	w cz. E wydzielienia
192Fa	Kotuń	0,07	Bagno	w cz. S wydzielienia
209k	Wodynie	0,10	Bagno	w cz. W wydzielienia
213i		0,09	Bagno	w cz. NW wydzielienia
218Ac		0,08	Bagno	w cz. S wydzielienia
222d		0,24	Bagno	w cz. W wydzielienia
225b		0,06	Bagno	w cz. N wydzielienia
225k		0,23	Bagno	w cz. S wydzielienia
228f		0,23	Bagno	w cz. N wydzielienia
229Fb		0,20	Bagno	w cz. S wydzielienia
295g	Grębków	0,20	Bagno	w cz. C wydzielienia
Razem		3,45		

Wskazaniem jest zachowanie w/w bagien w stanie naturalnym. W miejscach tych możliwe jest zwiększenie małej retencji wodnej w lasach poprzez wykonanie niewielkich, kilkunastu zbiorników wodnych. Mogłyby one spełniać również rolę ostoi ptaków wodno-błotnych i zwierzyny związanej ze środowiskiem wodnym.

2.3. Wody podziemne

Wody podziemne nie posiadają jednolitego charakteru. Największe znaczenie na obszarze nadleśnictwa (z uwagi na największe zasoby, najłatwiejszą odnawialność oraz najpłytsze występowanie) mają wody z utworów czwartorzędowych. Głębokość tych wód zależy od charakteru podłoża i konfiguracji terenu, a ich poziom ulega wahaniom tak w ciągu roku jak i w poszczególnych latach. W ostatnim okresie obserwuje się obniżenie poziomu wód gruntowych, co w skrajnych przypadkach prowadzi do zaniku pierwszego horyzontu wód podziemnych²³. Usytuowanie głównych zbiorników podziemnych przedstawiono poniżej.

²³ wg WIOŚ 1999 r.

Rycina nr 23. Rozmieszczenie głównych zbiorników wód podziemnych

Jak widać na mapie w zasięgu działania terytorialnego Nadleśnictwa Siedlce położony jest obszar ochronny wysokiej ochrony. Jest to zbiornik w czwartorzędzie, międzymorenowy, nr 223 o zasobach szacunkowych 60 tys. m³ na dobę i głębokości 80 m.

3. Zespoły roślinne

Nadleśnictwo Siedlce nie posiada specjalistycznego opracowania fitosocjologicznego. Jedynie w przypadku dokumentacji dotyczących powoływania rezerwatów, prac zawiązanych z planami ochrony rezerwatów, dokumentacji dotyczącej powoływania obszarów chronionego krajobrazu: Siedlecko-Węgrowskiego, Łukowskiego i Mińskiego prowadzono na tym terenie badania mające na celu m.in. określenie występujących zespołów roślinnych. Dlatego też w niniejszym opracowaniu opis zespołów roślinnych ogranicza się do omówienia roślinności potencjalnej występującej na terenie działania nadleśnictwa.

Do zlokalizowania poszczególnych potencjalnych zespołów roślinnych na omawianym terenie wykorzystano mapę potencjalnej roślinności naturalnej Polski wg opracowania pod kierownictwem i redakcją naukową Władysława Matuszkiewicza w skali 1:300 000, wydaną przez Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN.

Potencjalne zespoły roślinne zamieszczone na w/w mapie nie przedstawiają roślinności pierwotnej ani przyszłej, lecz określają obecny potencjał ekologicznego środowiska fizyczno-geograficznego.

Na rycinie poniżej przedstawiono usytuowanie roślinności potencjalnej dla obszaru działania Nadleśnictwa Siedlce.

Rycina nr 24. Usytuowanie obszaru Nadleśnictwa Siedlce na wycinku mapy potencjalnej roślinności naturalnej Polski wg opracowania pod kierownictwem I redakcją naukową Władysława Matuszkiewicza

(Instytut Geodezji i Przestrzennego Zagospodarowania PAN – Warszawa 1995 r)

Oznaczenia na mapie:

1 – Ols środkowoeuropejski

5 – Nizowe łągi olszowe i jesionowowo-wiązowe siedlisk wodogruntowych, okresowo lekko zabagniony

20 – Grądy subkontynentalne lipowo-dębowo-grabowe, odmiana środkowopolska, seria uboga, .

(*Leucobryo-Pinetum*), boru **wilgotnego (*Molinio-Pinetum*) i boru suchego *Cladonio-Pinetum***)

21 – Grądy subkontynentalne lipowo-dębowo-grabowe, odmiana środkowopolska, seria żyzna

41- Świetlista dąbrowa

47 - Kontynentalne bory mieszane

49 Suboceaniczne śródładowe bory sosnowe w kompleksie boru świeżego

Zespoły roślinne charakterystyczne dla obszaru Nadleśnictwa Siedlce

Ols środkowoeuropejski (*Carici elongatae-Alnetum sensu lato=Ribo nigri-Alnetum i Sphagno squorrosi-Alnetum*) w legendzie ryciny 27-nr 1 – występuje niewielkimi płatami w sąsiedztwie niżowych łągów olszowych (na rycinie 27-nr 5) w południowej i zachodniej części obszaru nadleśnictwa. Podłożem są torfy o szerokim wachlarzu żyzności, od kwaśnych dystroficznych torfów wysokich do obojętnych, bardzo żyznych torfów niskich.

Gatunkiem panującym w drzewostanie jest olsza czarna z towarzyszącą brzozą omszoną. Warstwę krzewów tworzą różne gatunki wierzby, kruszyna, porzeczka czarna oraz jarząb, czeremcha. Runo jest bujnie rozwinięte. Tworzy często strukturę kępkowo-dolinową. Na kępach występuje roślinność lasów suchszych, uboższych, w dolinkach natomiast roślinność wodno-szuwarowa, jak np. kosaciec żółty (*Iris pseudacorus*), trzcina pospolita (*Phragmites communis*), szczaw lancetowaty (*Rumex hydrolapathum*) i turzyce.

Gatunkami charakterystycznymi dla tego zespołu są m.in.: turzyca długokłosa (*Carex elongata*), czermień błotna (*Calla palustris*), porzeczka czarna (*Ribes nigrum*).

Niżowe łągi olszowe i jesionowo olszowe siedlisk wodogruntowych, okresowo lekko zabagnionych (*Circae-Alnetum*) w legendzie ryciny 27-nr 5 – występują na terenach płaskich, w dolinach wolno płynących rzek i strumieni na obszarze całego nadleśnictwa. Podłożem są żyzne gleby mułowo-glejowe. Jest to zespół najczęściej występujący z grupy zbiorowisk łągowych. Płaty tego zespołu występują wyraźnie w miejscach okresowo zalewanych, pozostających pod wpływem wody podsiąkowej. W drzewostanach gatunkami panującymi jest olsza czarna i jesion wyniosły, czasami towarzyszy im grab pospolity. Warstwa podszytu jest bujnie rozwinięta z dominującą czeremchą, trzmieliną i podrostem drzew. Bogate runo tworzy układ warstwowy. W warstwie górującej panuje pokrzywa zwyczajna (*Urtica dioica*), wiązówka błotna (*Filipendula ulmaria*), ostrożeń warzywny (*Cirsium oleraceum*). W warstwie środkowej najczęściej występuje m.in.: świerżabek orzęsiony (*Chaerophyllum hirsutum*), turzyca odległokłosa (*Carex remota*), niecierpek pospolity (*Impatiens noli-tangere*), tojeść pospolita (*Lisimachia vulgaris*), wietlicza samica (*Athyrium filix-femina*), czyściec leśny (*Stachys silvatica*), kuklik pospolity (*Geum urbanum*). W warstwie dolnej panuje m.in.: śledzienica skrętolistna (*Chrysosplenium alternifolium*), jaskier rozłogowy (*Ranunculus repens*), bluszcz kurdybanek (*Glechoma hederacea*), gajowiec żółty (*Galeobdolan luteum*).

Grądy subkontynentalne lipowo-dębowo-grabowe (*Tili-Carpinetum*), odmiana środkowo-polska: seria uboga – w legendzie ryciny 27-nr 20. Są to zespoły często występujące na obszarze nadleśnictwa na dużych powierzchniach w szczególności w jego wschodniej części. Siedliska grądowe, ze względu na swoją żyzność są przede wszystkim użytkowane rolniczo. Powierzchnie leśne najczęściej są w mniejszym bądź większym stopniu zniekształcone działalnością człowieka. W warunkach

naturalnych tworzy głównie drzewostany dębowo-grabowe. Podłożem są najczęściej gleby brunatne różnych podtypów, wytworzone z piasków i glin akumulacji lodowcowej.

Siedliska grądowe należą do najbogatszych florystycznie zbiorowisk leśnych. Drzewostany przeważnie mają strukturę wielopiętrową. W piętrach górnych panuje dąb, często w zmieszaniu z lipą, natomiast w dolnym piętrze dominuje grab, z domieszką młodszych drzew gatunków piętra górnego. Warstwa podszytowa jest raczej słabo rozwinięta, z uwagi na duże ocienienie lasu. Występuje tu głównie leszczyna, trzmielina zwyczajna i brodawkowata, dereń oraz podrosty drzew. W warstwie runa występuje wiele gatunków. Bujność runa jest zależna od wilgotności siedliska. Gatunkami charakterystycznymi dla omawianego zespołu są m.in. marzanka wonna (*Asperula odorata*), gajowiec żółty (*Galeobdolon luteum*), prosownica rozpięchła (*Millium effusum*), czworolist pospolity (*Paris quadrifolia*), czyściec leśny (*Stachys sylvatica*), kuklik pospolity (*Geum urbanum*), kopytnik pospolity (*Asarum europaeum*), tojeść rozesłana (*Lysimachia nummularia*).

Świetlista dąbrowa (*Potentilla albae-Quercetum typicum*) – w legendzie ryciny 27 nr 41 – występuje płatami w okolicach Siedlec i w północno-zachodniej części obszaru nadleśnictwa. Występuje głównie na łagodnych morenowych zboczach o wystawie południowej. Podłożem są gleby suche, zasobne w wapń, głównie na piaskach gliniastych lub lekkich glinach. Płaty świetlistej dąbrowy sąsiadują często z borami sosnowymi, borami mieszanymi oraz z grądami.

W drzewostanie panuje dąb z większą lub mniejszą domieszką sosny. Warstwa podszytu jest dobrze rozwinięta i buduje ją przede wszystkim jarzab, czeremcha, szakłak, głóg, berberys. Runo jest bujnie rozwinięte z dużym udziałem gatunków kserotermicznych. Najczęściej występuje tu: koniczyna dwukłosowa (*Trifolium alpestre*), ciemniżyk białokwiatowy (*Vincetoxicum officinale*), groszek czerniejący (*Lathyrus niger*), gorysz pagórkowy (*Peucedanum oreoselinum*), jaskier wielokwiatowy (*Ranunculus polyanthos*), miodunka wąskolistna (*Pulmonaria angustifolia*), pięciornik biały (*Potentilla alba*). Charakterystyczne dla zespołu jest występowanie gatunków łąkowych, takich jak: sierpik barwierski (*Serratula tinctoria*), olszewnik kminkolistny (*Selinum carvifolia*).

Kontynentalne bory mieszane (*Pino-Quercetum aucy. Polon.=Quercus roboris-Pinetum i SerratulaPinetum*) w legendzie ryciny 27-nr 47 – jeden z często spotykanych zespołów roślinnych w nadleśnictwie. Obejmuje duże obszary na zachód od Siedlec. Zespoły te występują na siedliskach o szerokim wachlarzu żyzności i wilgotności – od prawie suchych poprzez świeże do wilgotnych.

W drzewostanie panuje sosna, czasem z niewielkim udziałem dębu. Gatunkami domieszkowymi są: brzoza brodawkowata, dąb, osika, rzadziej świerk, modrzew. W warstwie podszytowej występuje głównie kruszyna, jarzab oraz podrosty drzew. W runie dominują gatunki

borowe, m.in.: borówka czarna i brusznica, siódmaczek leśny, pszeniec zwyczajny i trawy: trzcinnik leśny, śmiełek pogięty. Z mchów spotyka się: rokieta pospolity, widłoząb mietlisty, gajnik lśniący.

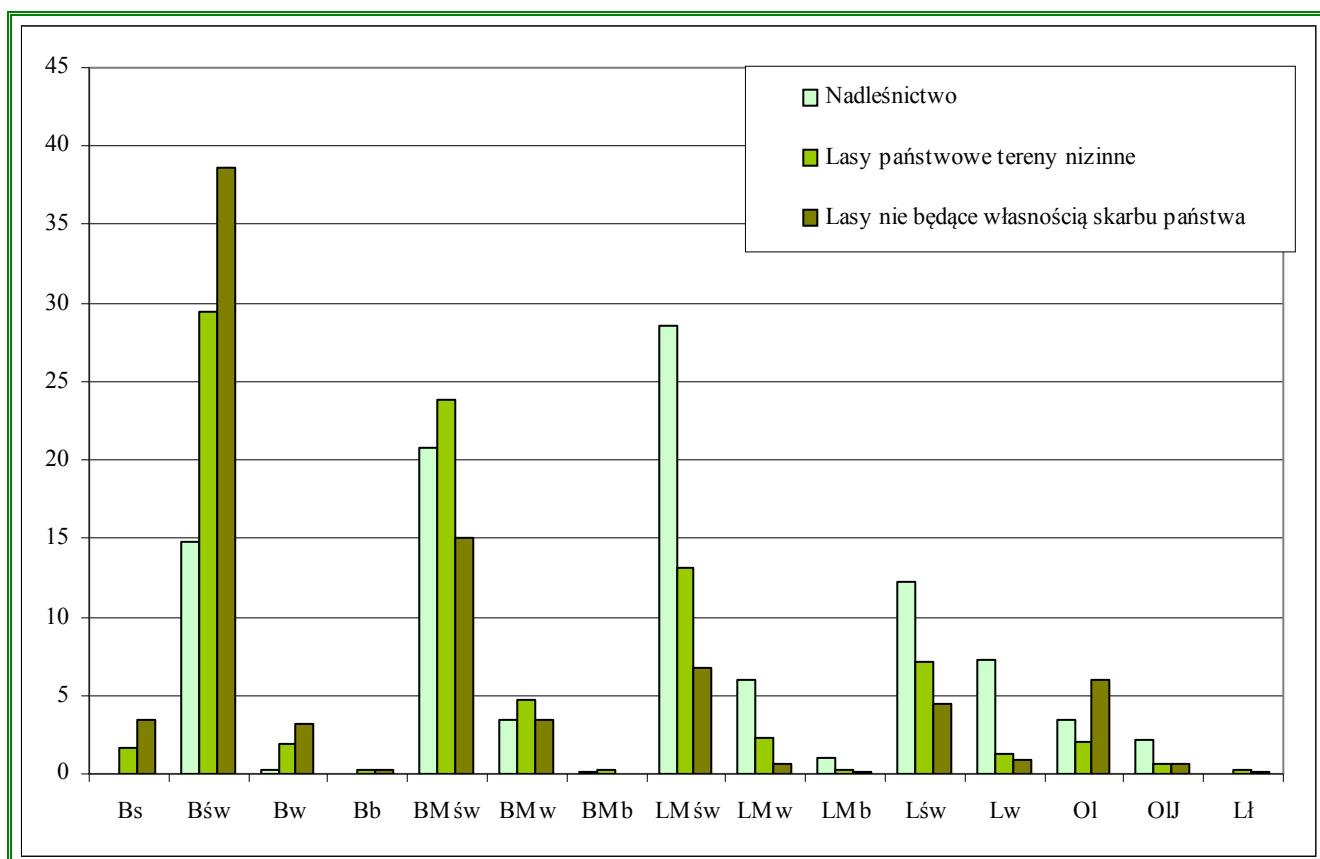
Suboceaniczne śródlądowe bory sosnowe w kompleksie boru świeżego (*Leucobryo-Pinetum*), boru wilgotnego (*Molinio-Pinetum*) i boru suchego (*Cladonio-Pinetum*) w legendzie ryciny 27-nr 49 – jest jednym z tych zespołów roślinnych, które zajmują niewielką powierzchnię na terenie nadleśnictwa. Występuje płatami na obszarze całego nadleśnictwa. Zespoły te występują na skrajnie suchych olitograficznych piaskach wydmy w formie płatów z dużą ilością porostów, głównie chrobotków. Na piaskach wilgotniejszych łąkowo rośnie borówka czarna i brusznica oraz rokieta pospolity. Warstwę drzew tworzy sosna, niekiedy z domieszką brzozy. Warstwa podszytu jest słabo rozwinięta. Poza gatunkami wchodzącymi w skład drzewostanu występuje również jałowiec, jarzębina i kruszyna.

Tabela nr 27. Zestawienie charakterystycznych zespołów roślinnych dla Nadleśnictwa Siedlce

Lp	Zespół roślinny	Związek	Rząd
1	2	3	4
Klasa Vaccinio-Picetea			
1	Leucedano-Pinetum – Kontynentalny bór świeży	Dicrano-Pinion	Vaccinio-Piceetalia
2	Peucedano-Pinetum – Subkontynentalny bór świeży		
3	Molinio-Pinetum – Śródlądowy bór wilgotny		
4	Cladonio-Pinetum – Kontynentalny bór suchy		
5	Querco roboris-Pinetum – Kontynentalny bór mieszany		
6	Vaccinio uliginosi-Pinetum – Kontynentalny bór bagienny		
Klasa Alnetea glutinosae			
7	Sphagno-aquarrosi Alnetum – Ols torfowcowy	Alnion glutinosae	Alnetalia glutinosae
8	Carici elongate-Alnetum		
9	Salicetum pentandro-Cinereae		
10	Ribo nigri-Alnetum – Ols porzeczkowy		
11	Potentillo albae-Quercetum typicum – Świetlista dąbrowa	Quercion pubescentis sessiliflorae	Quercetalia pubescentis
Klasa Querco-Fagatea			
12	Tilio-Carpinetum – Zespół grądu subkontynentalnego	Carpinion betuli	Fragetalia silvaticae
13	Filario-Ulmetum campestris – Łęg wiązowo-jesionowy	Alno-Padion	
14	Salich-Populetum – Niżowy łęg wierzbowo-topolowy		
15	Circae-Alnetum – Łęg jesionowo-olszowy		

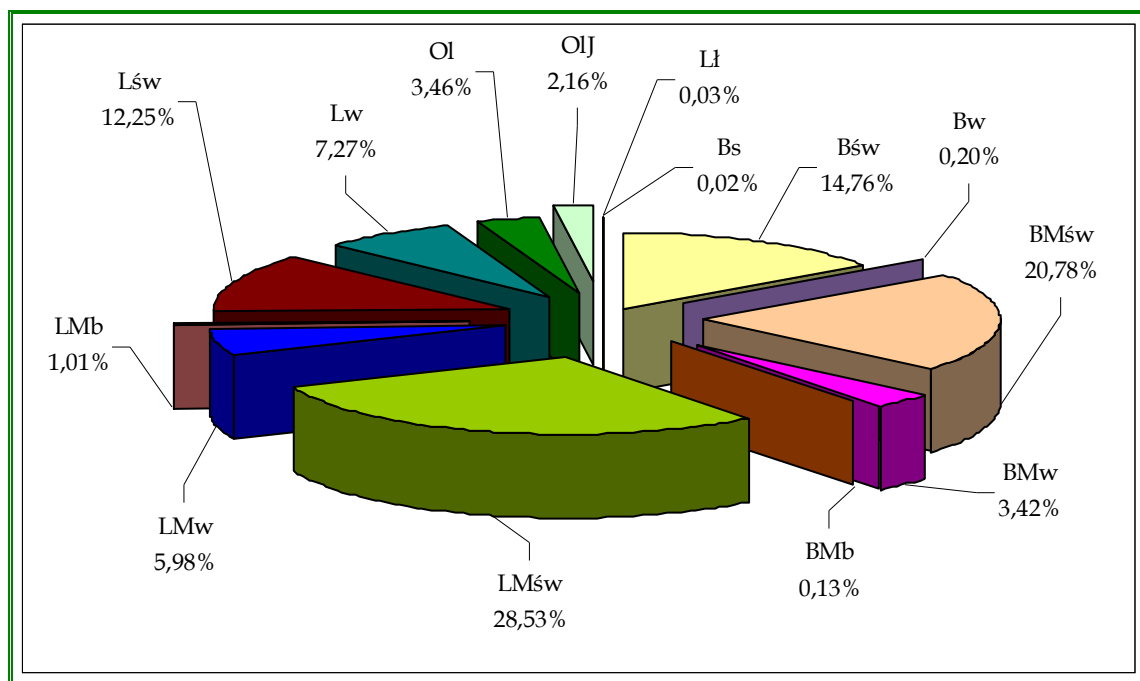
Tabela nr 28. Procentowy udział typów siedliskowych lasu

Typ siedliskowy lasu	Powierzchnia leśna w nadleśnictwie w ha	Udział typów siedliskowych lasu %		
		Nadleśnictwo	Lasy państwowe tereny nizinne *	Lasy nie będące własnością Skarbu Państwa*
1	2	3	5	6
Bs	1,47	0,0	1,6	3,5
Bśw	979,09	14,8	29,4	38,6
Bw	12,91	0,2	1,9	3,2
Bb	0	0	0,2	0,3
BMśw	1379,24	20,8	23,8	15,1
BMw	226,90	3,4	4,7	3,4
BMb	8,73	0,1	0,3	0,0
LMśw	1893,33	28,5	13,1	6,8
LMw	396,62	6,0	2,3	0,6
LMb	67,11	1,0	0,2	0,1
Lśw	813,09	12,2	7,2	4,4
Lw	482,42	7,3	1,3	0,9
Ol	229,79	3,5	2,1	6,0
OlJ	143,13	2,2	0,6	0,7
Lł	1,97	0,0	0,3	0,1
Razem	6635,80	100,0		

Rycina nr 25. Procentowy udział typów siedliskowych

* wg Las w liczbach 1997 r.

Rycina nr 26. Procentowy udział powierzchni siedliskowych typów lasu w nadleśnictwie

W Nadleśnictwie Siedlce występuje duże zróżnicowanie typów siedliskowych lasu. Dominującymi siedliskami są LMśw (28,5%) i BMśw (20,8%).

Siedliska lasowe zajmują łącznie 58,50%, borowe – 39,31% a łęgowe – 2,19% powierzchni leśnej nadleśnictwa.

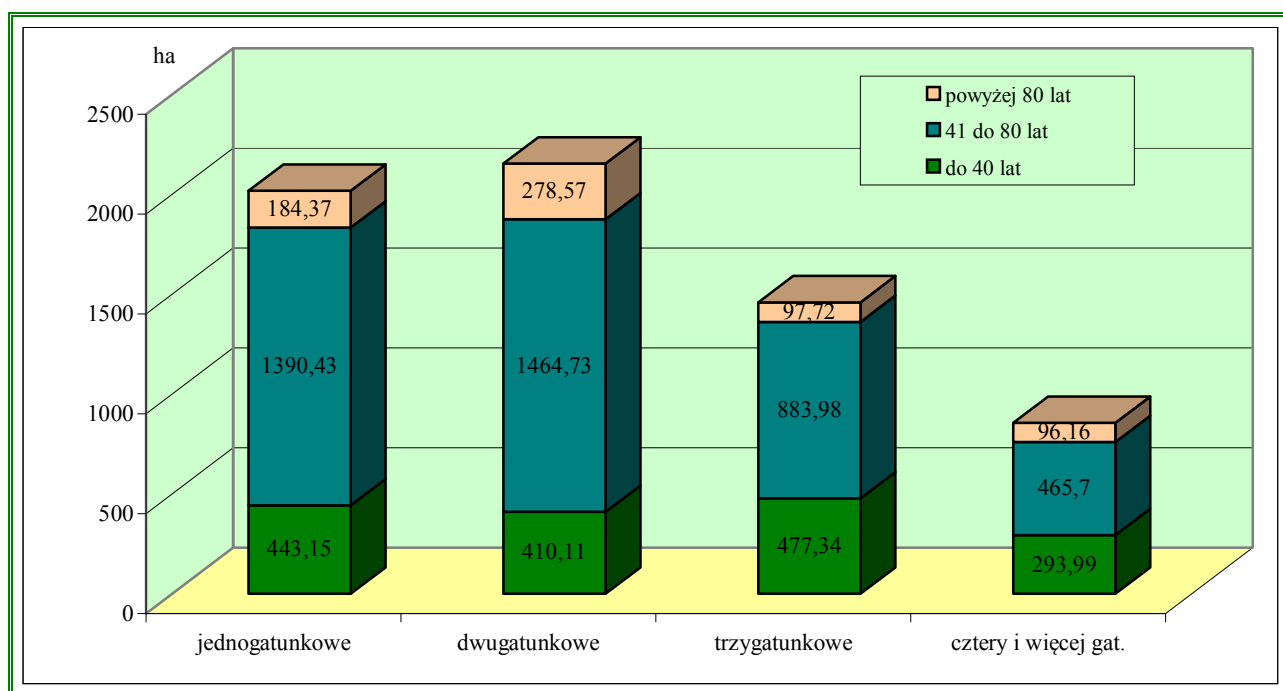
4. Drzewostany

4.1. Bogactwo gatunkowe

W poniższej tabeli uwzględniono gatunki występujące w górnej warstwie drzew i opisane jako skład pierwszego piętra drzewostanu.

Tabela nr 29. (Wzór nr 13) Bogactwo gatunkowe drzewostanów

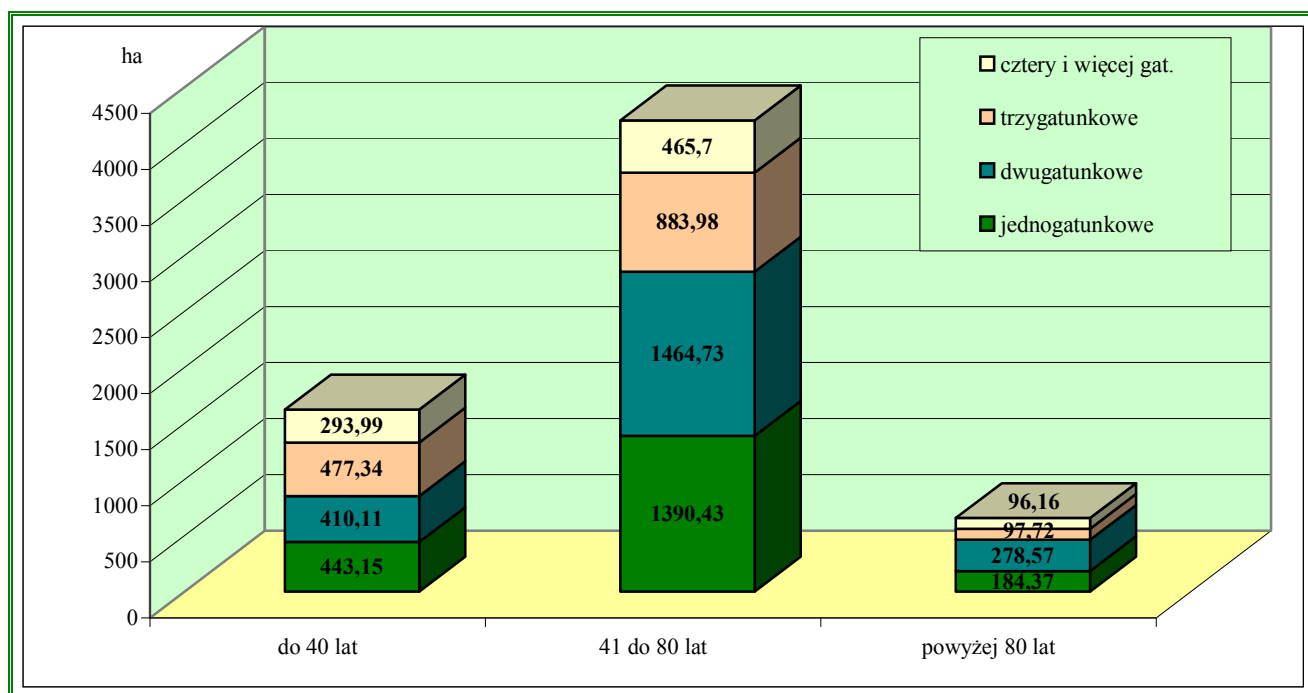
Bogactwo gatunkowe	Jedn.	Wiek			Ogółem
		<=40 lat	41-80 lat	>80 lat	
1	2	3	4	5	6
Jednogatunkowe	ha	443,15	1390,43	184,37	2017,95
	m3	64227	350740	55155	470122
Dwugatunkowe	ha	410,11	1464,73	278,57	2153,41
	m3	37345	369350	83015	489710
Trzygatunkowe	ha	477,34	883,98	97,72	1459,04
	m3	54560	209210	24825	288595
Cztery i więcej gat.	ha	293,99	465,70	96,16	855,85
	m3	18410	122560	25955	166925
Razem	ha	1624,59	4204,84	656,82	6486,25
	m3	174542	1051860	188950	1415352

Rycina nr 27. Bogactwo gatunkowe drzewostanów

Największą powierzchnię zajmują drzewostany dwugatunkowe (33,2%), następnie jednogatunkowe (31,1%), trzygatunkowe (22,5%). Drzewostany cztero i więcej gatunkowe zajmują powierzchnię 855,85 ha (13,2%).

Większość drzewostanów jest w przedziale wiekowym 41-80 lat (64,8%).

Rycina nr 28. Bogactwo gatunkowe drzewostanów

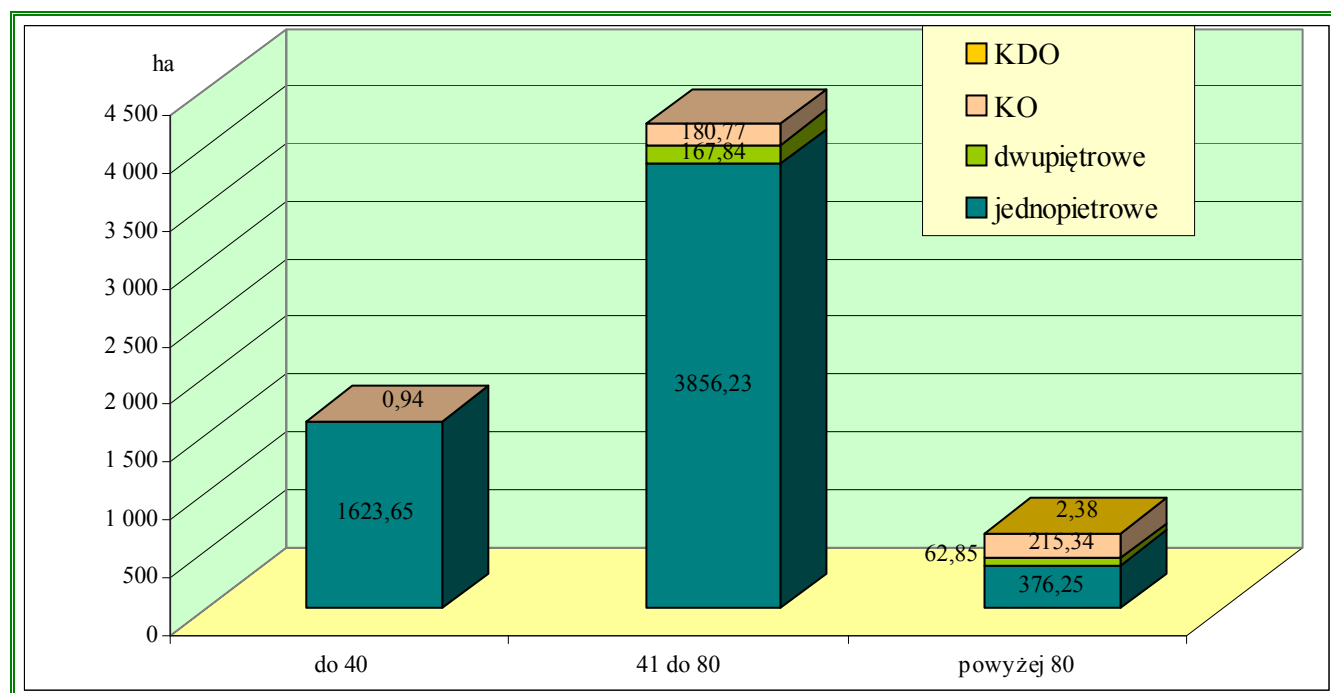
4.2. Budowa pionowa

Tabela nr 30. (Wzór nr 14) Budowa pionowa drzewostanów

Budowa pionowa	Jedn.	Wiek			Ogółem
		<=40 lat	41-80 lat	>80 lat	
1	2	3	4	5	6
Jednopiętrowe	ha	1623,65	3856,23	376,25	5856,13
	m3	1743775	955440	115740	1245557
Dwupiętrowe	ha		167,84	62,85	230,69
	m3		57945	23370	81315
KO	ha	0,94	180,77	215,34	397,05
	m3	165	38475	49290	87930
KDO	ha			2,38	2,38
	m3			550	550
Razem	ha	1624,59	4204,84	656,82	6486,25
	m3	174542	1051860	188950	1415352

Bogactwo struktury drzewostanów Nadleśnictwa Siedlce w zależności od grup wiekowych przedstawiono na poniższym diagramie.

Pod względem budowy pionowej dominują w lasach nadleśnictwa drzewostany jednopiętrowe (90,3%). Drzewostany dwupiętrowe, w KO i KDO zajmują łącznie 9,7% wszystkich drzewostanów.

Rycina nr 29. Budowa pionowa drzewostanów

4.3. Pochodzenie drzewostanów

Większość drzewostanów Nadleśnictwa Siedlce pochodzi z odnowienia i zalesienia sztucznego. Zaewidencjonowano ponadto:

- drzewostany z odnowienia naturalnego na powierzchni – 40,65 ha,
- drzewostany odroślowe – 5,70 ha,
- plantacje drzew szybkorosnących (wierzbowe) – 7,08 ha,
- plantacje topolowe – 3,58 ha.

Tabela nr 31. (Wzór nr 15). Zestawienie powierzchni i miąższości wg rodzajów i pochodzenia drzewostanów oraz grup wiekowych

drzewostanów oraz grup wiekowych						
Obręb	Rodzaj i pochodzenie drzewostanów	Jednostka	Wiek			Ogółem
			<=40 lat	41-80 lat	>80 lat	
1	2	3	4	5	6	7
Siedlce	odroślowe	ha		5,70		5,70
		m³		1185		1185
	z samosiewu	ha	40,65			40,65
		m³	945			945
	z sadzenia	ha	528,12			528,12
		m³	2830			2830
	brak informacji	ha	1055,82	4199,14	656,82	5911,78
		m³	170767	1050675	188950	1410392
Razem		ha	1624,59	4204,84	656,82	6486,25
		m³	174542	1051860	188950	1415352
	w tym na gruntach porolnych	ha	1056,19	608,65	68,42	1733,26
		m³	244100	53345	22925	320370

4.4. Ukierunkowane zmiany ekosystemów leśnych

BOROWACENIE (pinetyzacja) określone jest w drzewostanach na siedliskach borów mieszanych, lasów mieszanych i lasów.

W zależności od udziału sosny (modrzew potraktowano jako gatunek właściwy dla siedlisk żyźnych) w górnej warstwie drzew wyróżniono borowacenie:

a) słabe, jeżeli udział sosny w składzie gatunkowym drzewostanu wynosi:

- ponad 80% na siedliskach borów mieszanych,
- 50-80% na siedliskach lasów mieszanych,
- 10-30% na siedliskach lasowych,

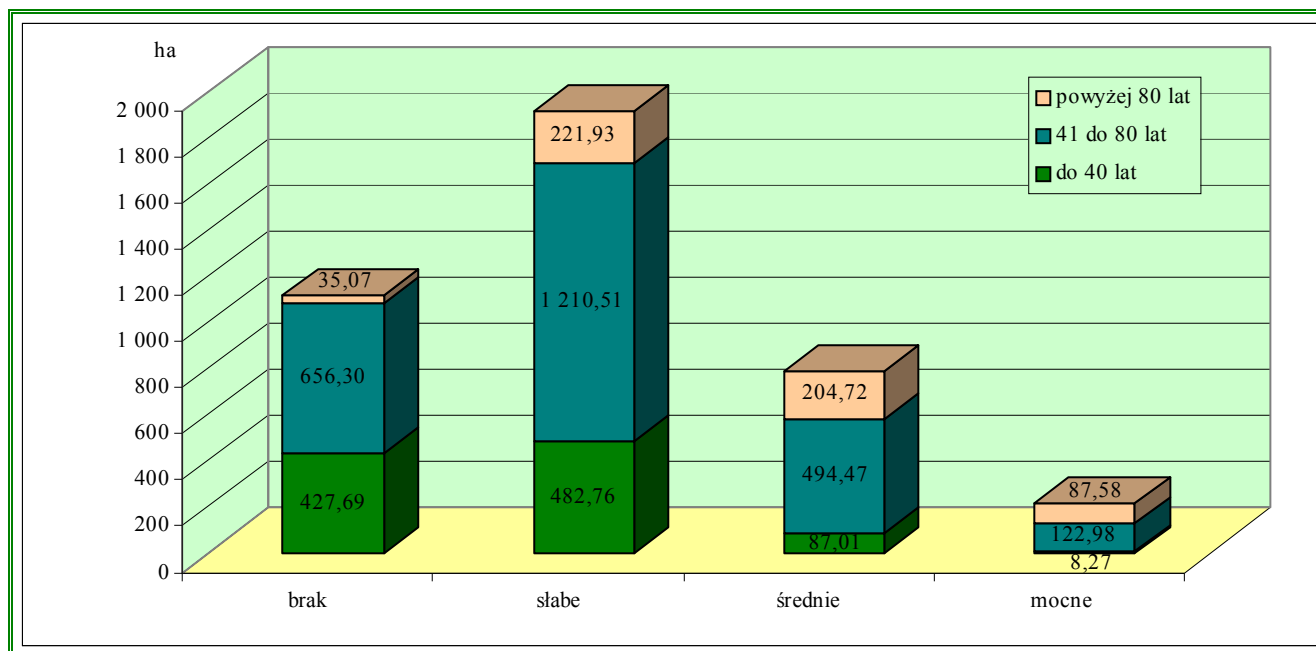
b) średnie, jeżeli udział sosny wynosi:

- ponad 80% na siedliskach lasów mieszanych,
- 30-60% na siedliskach lasowych,

a) mocne, jeżeli udział sosny wynosi ponad 60% na siedliskach lasowych.

Tabela nr 32. (Wzór nr 22) Zestawienie powierzchni wg stopni borowacenia

Stopień borowacenia	Jedn.	Wiek			Ogółem
		<=40 lat	41-80 lat	>80 lat	
1	2	3	4	5	6
Brak	ha	427,69	656,30	35,07	1119,06
Słabe	ha	482,76	1210,51	221,93	1915,20
Średnie	ha	87,01	494,47	204,72	786,20
Mocne	ha	8,27	122,98	87,58	218,83
Ogółem	ha	1005,73	2484,26	549,30	4039,29

Rycina nr 30. Udział powierzchni wg stopni borowacenia

Dla większości drzewostanów Nadleśnictwa Siedlce określono borowacenie słabe lub jego brak.

MONOTYPIZACJA (ujednolicenie składu gatunkowego lub wiekowego) jest jednym z procesów prowadzących do zmian ekosystemów leśnych. Udział drzewostanów jednogatunkowych w Nadleśnictwie Siedlce wynosi 31,1% powierzchni. Struktura gatunkowa lasów w Polsce* ulega korzystnym przemianom, co wyraża się zwiększeniem udziału gatunków liściastych z 13% w 1945 r. do 21,3% w 1996 r. Struktura siedlisk powoduje, że w lasach państwowych dominują gatunki iglaste, a przede wszystkim sosna (71%).

Zbliżona struktura jest również w Nadleśnictwie Siedlce (gatunki iglaste stanowią 63,4%). Struktura wiekowa wskazuje, że największą powierzchnię zajmują drzewostany III klasy wieku

* Raport Lasów Państwowych za 1996 r.

(34,7%). W punktu widzenia ujednolicenia gatunkowego i wiekowego – monotypizacja w Nadleśnictwie Siedlce nie występuje.

NEOFITYZACJA – wnikanie lub wprowadzanie gatunków obcego pochodzenia do składu gatunkowego drzewostanów. Obecnie ta forma zmian ekosystemów leśnych nie ma znaczenia w warunkach nadleśnictwa. Drzewostany z panującym obcym gatunkiem (sosną Banksa, dębem czerwonym, robinią akacjową) zajmują powierzchnię 6,43 ha.

Tabela nr 33. (Wzór nr 15) Zestawienie powierzchni drzewostanów z panującym gatunkiem obcym

Gatunek obcy	Jedn.	Wiek			Ogółem
		<=40 lat	41-80 lat	>80 lat	
1	2	3	4	5	6
Robinia akacjowa	ha	0,38	1,01		1,39
Dąb czerwony	ha	2,57	1,51		4,08
Sosna Banksa	ha	0,96			0,96
Ogółem	ha	3,91	2,52		6,43

Gatunki obce w dolnej warstwie występują miejscami, pojedynczo, w podroście, w podszybie i stanowią tylko niewielki udział w danej warstwie. Głównymi gatunkami obcymi na terenie lasów nadleśnictwa są sosna Banksa, dąb czerwony i robinia akacjowa. Występują przede wszystkim jako domieszka lub jako gatunek towarzyszący oraz w podszybie i nie mają znaczącego wpływu na jakość i stan drzewostanów.

5. Parki wiejskie i miejskie

5.1. Parki w zarządzie Nadleśnictwa Siedlce

W stanie posiadania Nadleśnictwa nie ma parków dworskich.

5.2. Parki w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Siedlce

W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Siedlce znajduje się 26 parków wiejskich i miejskich zarejestrowanych u Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz 7 parków objętych ochroną konserwatorską. Są to głównie pozostałości po dawnych parkach dworskich. Na skutek zniszczeń, spowodowanych brakiem właściwej gospodarki w latach powojennych, obiekty te często zatraciły pierwotny charakter. Jednak z uwagi na swoją architekturę i walory botaniczne, mają znaczenie dydaktyczno-rekreacyjne, są również świadectwem kultury i historii narodu.

Poniżej przedstawiono parki w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Siedlce wpisane do rejestru zabytków i objęte ochroną konserwatorską.

Tabela nr 34. Parki wiejskie wpisane do rejestru zabytków i objęte ochroną konserwatorską

Lp.	Nr rej.	Lokalizacja	Nazwa obiektu objętego ochroną ,okres powstania oraz jego krótka charakterystyka, powierzchnia	Data wpisania do rejestru
1	2	3	4	5
Gmina Grębków				
1	Z-A-310/83	Gałki	Park z 1. połowy XIX w. z drzewostanem wielogatunkowym o zróżnicowanym wieku; dwór mur. z 1876 r.; pow. 2,5 (8,5) ha.	29.10.1983 r.
2	Z-A-143/628 z 1962 r. 392/87	Proszew	Park z XIX w. położony nad rz.Kostrzyń, z drzewostanem wielogatunkowym; dwór mur. z 1. połowy XIX w.; stawy; pow. 10,0 ha.	7.04.1987 r.
3	Z-A-55/269 Z-A-397, Z-A-398. Z-A-399, Z-A- 425	Nowa Sucha	Park z przełomu XVIII/XIX w.; drzewostan wielogatunkowy; zespół dworski: dwór drewniany z 2. połowy XIX w., odbudowany, w dobrym stanie; stawy; skansen; pow. 3,0 ha.	25.09.1960 r.
Gmina Kotuń				
1	Z-A-274/80	Broszków	Park dworski krajobrazowy z połowy XIX w.; pomniki przyrody; stawy; pow. 6,0 ha.	24.07.1980 r.
2	Z-A-279/80 A-462/93	Chlewiska	Park dworski, z 2. połowy XIX w.; aleja dojazdowa; pomniki przyrody; dwór drewniano-murowany z początku XX w. tzw. „Reymontówka”. Pow. 4,55 ha	29.08.1980 r. 12.10.1993 r.
3	Z-A-265/80 280/80	Cisie Zagródzie	Park z 2. połowy XIX w.; drzewostan wielogatunkowy w dobrym stanie; pomniki przyrody; pałac murowany, dwukondygnacyjny z pocz. XX w. Pow. 2,5 ha	17.05.1980 r. 29.08.1980 r.
4	Z-A-274/80	Broszków Stawy	Park z połowy XIX w.; drzewostan wielogatunkowy; aleja dojazdowa do dworu drewnianego (ok. 1921 r.) i budynków, pow. 6,0 ha	24.07.1980 r.
5	Z-A-422/93	Gręzów	Park krajobrazowy; zespół dworski: dwór drewn.1921 r.; stodoła drewn.; dwojak, obora, chlew, pralnia mur. z lat 20.-30. XX w.	17.06.1993 r.
6	Z-A-77/409	Żeliszew Podkościelny	Park z 2 połowy XVIII w.; drzewostan wielogatunkowy; w części starodrzew sosnowy; stawy; pałac mur. w odbudowie. Pow. 12,9 ha	19.03.1962 r.
Gmina Mokobody				
1	Z-A-122/588 z 1962 r.	Niwiski	Pozostałości parku, 1. połowy XIX w.; aleja lipowo-jesionowo-kasztanowa z grabem; dwór i dwie oficyny mur. z 2 połowy XVIII w., w odbudowie. Pow. 2,0 ha.	2.04.1962 r.
Gmina Mordy				
1	Z-A-74/406 z 1962 r.	Mordy	Drzewostan wielogatunkowy; z XVIII w.; pomniki przyrody, w tym odmiany egzotyczne; pałac z oficyną oraz bramą murowane z 1. połowy, XVIII w.; fosy, stawy; stan zły. Pow. 9,4 ha.	19.03.1962 r.
Gmina Skórzec				
1	Dz. U. WS nr 5 z 1991 r. poz. 88	Graża	Park zaniedbany, zał. w XIX w.; drzewostan przerzedzony; pomniki przyrody. Pow. 1,0 ha.	1991 r.
Gmina Siedlce				
1	Z-A-62/340	Siedlce II „Aleksandria”	Park o wielogatunkowym składzie gatunkowym i wiekowym z 1. połowy XVIII w.; liczne pomniki przyrody; staw z wyspą; pałac mur. z 1. połowy XVIII w.; pow. 14,0 ha	2.11.1962 r.

Lp.	Nr rej.	Lokalizacja	Nazwa obiektu objętego ochroną ,okres powstania oraz jego krótka charakterystyka, powierzchnia	Data wpisania do rejestru
1	2	3	4	5
2	Z-A-276/80	Siedlce IV, przy ul. Bema	Park z drzewostanem wielogatunkowym z 1. połowy XVIII w. z pomnikami przyrody. Pow. 5,0 ha.	29.08.1980 r.
3	Z-A-291/81	Ostrówek	Park z pocz. XX w., drzewostan o zróżnicowanym składzie gatunkowym, dwór mur. z 1923 r. Pow. 2,7 ha.	22.12.1981 r.
4	Z-A-343/83	Stok Lacki	Park o zróżnicowanym składzie gatunkowym, 2 połowy XIX w., bardzo zniszczony, aleja wjazdowa. Zespół pałacowy. Pałac mur. z 1875 r., stawik. Pow. 4,0 ha.	30.12.1983 r.
Gmina Suchożebry				
1	Z-A-349/83 447/96	Krynica	Park z końca XIX w., drzewostan wielogatunkowy, dwór mur. z przełomu XIX/XX w., staw. Pow. 2,5 ha,	31.12.1983 r. 14.03.1996 r.
2	Z-A-127/595	Wola Suchożebrska	Park z pocz. XIX w., drzewostan o urozmaiconym składzie, pomniki przyrody, aleja dojazdowa do dworu mur. z ok.1835 r., oficyna mur. z połowy XIX w. Pow. 3,05 ha,	2.04.1962 r.
Gmina Wierzbno				
1	Z-A-390/87	Janówek	Park z ok. połowy XIX w., drzewostan o zróżnicowanym składzie, dwór z mur. z połowy. XIX w., zrujnowany. Pow. 0,98 ha.	25.03.1987 r.
Gmina Wiśniew				
1	Z-A-423	Mościbrody	Park z XIX w., drzewostan wielogatunkowy, pomnik przyrody, dwór mur., oficyna, zabudowania gospodarcze z XIX/XX w. Pow. 5,30 (9,0) ha.	21.06.1993 r.
Gmina Wodynie				
1	Z-A-359/83, 466/97	Wodynie	Park z połowy. XIX w., drzewostan wielogatunkowy, przerzedzony, pomnikowa aleja lipowa, kaplica grobowa mur. z 1854 r., ujęcie wody. Pow. 5,5 ha.	31.12.1983 r. 31.12.1997 r.
2	Z-A-292/81	Kamieniec	Park z 2. połowy XIX w., drzewostan wielogatunkowy, pomniki przyrody, aleja grabowa i modrzewiowa, dwór mur. z 2. połowy XIX w. Pow. 3,8 (9,03) ha.	21.12.1981 r.
3	Z-A-364/84	Seroczyn	Park z pocz. XIX w., drzewostan wielogatunkowy, dwór drewniany z 1. połowy. XIX w., pałac mur. z XIX/XX w., inne zabudowania. Pow. 1,61 ha.	11.05.1984 r.
Gmina Wodynie c.d.				
4	Z-A-421 z	Szostek	Park z pocz. XIX w., drzewostan wielogatunkowy, aleja dojazdowa do dworu mur. z 1905 r. Pow. 4,0 ha.	15.04.1993 r.
5	Z-A-264/80	Wola Wodyńska	Park z 1. połowy. XIX w., drzewostan przerzedzony. Pow. 2,24 ha,	17.05.1980 r.
Gmina Zbuczyn Poduchowny				
1	Z-A-14/56 z 1956 r.	Krzesk Majątek	Park z XIX w., drzewostan wielogatunkowy, aleja lipowa, grabowa przechodząca w grabową, dwór murowany z 1. połowy XIX w., oficyny drewniana, stawy. Pow. 9,0 ha	26.09.1956 r.

Tabela nr 35. Parki i zespoły dworskie oraz ich pozostałości nie wpisane do rejestru zabytków, a objęte ochroną konserwatora

Lp	Okres powstania parku	Lokalizacja, miejscowość	Nazwa obiektu będącego w zainteresowaniu konserwatora oraz jego krótka charakterystyka	Uwagi
1	2	3	4	5
Gmina Grębków				
1	XIX w.	Stawiska	Pozostałości parku dworskiego	
Gmina Kotuń				
1	2. poł. XIX w.	Zagrudzie	Park i pałac mur. z pocz. XX w.	
Gmina Mordy				
1	poł. XIX w.	Krzymosze	Pozostałości zespołu dworskiego i parku krajobrazowego	
Gmina Siedlce				
1	poł. XIX w.	Żelków	Zespół dworski i park mocno zniszczony o powierzchni 1,07 ha. Pomniki przyrody – aleja modrzewiowa, lipy, dęby	
Gmina Skórzec				
1	k. XIX w.	Ozorów	Zespół dworski: dwór drewn. z pocz. XX w. i park	Wł. Popiel
Gmina Wierzbno				
1	2. poł. XIX w.	Wierzbno	Pozostałości parku dworskiego krajobrazowego	
Gmina Wiśniew				
1	poł. XIX w.	Jastrzębie Kąty	Pozostałości parku krajobrazowego, zespół dworski z XIX/XX w.	

6. Zabytki architektury i budownictwa opublikowane przez Ośrodek Dokumentacji Zabytków

Wiele zabytków objętych ochroną konserwatorską i zainteresowaniem osób badających historię nie zostało wpisanych do rejestru zabytków. Ośrodek dokumentacji zabytków dawnego woj. siedleckiego opublikował w 1988 r. wykaz takich obiektów²⁴. W tabeli poniżej zamieszczono ich wykaz, a ciekawsze zaznaczone są na mapie walorów przyrodniczo-kulturowych.

²⁴ Zabytki architektury i budownictwa w Polsce – województwo siedleckie – 36/1, 36/2 – Ośrodek Dokumentacji Zabytków – Warszawa 1988 r.

Tabela nr 36. Pozostałe zabytki architektury i budownictwa opublikowane przez Ośrodek dokumentacji Zabytków

Lp.	Lokalizacja	Nazwa obiektu objętego ochroną oraz jego krótka charakterystyka	Właściciel
1	2	3	4
Gmina Domanice			
1	Przywory Duże	8 domów drewn. nr 23, 26, 33, 47, 48, 58, 59, 77, 112, z XIX/XX w.	Prywatni
2		Wiatrak koźlak , drewn. z lat 40. XX w.	Sukcesorzy S. Siurka
3	Domanice	3 domy drewn. nr 35, 37, 48 z pocz. XX w.	Prywatni
4	Domanice-Kolonia	Wiatrak koźlak , drewn. z 2. poł. XIX w.	W. Niedziółka
Gmina Grębków			
1	Grębków	3 domy drewn. nr 26, 30, 50 z XVIII-XX w.	Prywatni
2		Młyn motorowy , drewn., z pocz. XX w.	Bd.
3	Grodzisk	5 domów drewn. nr 2, 4, 11, 15, 44, z k. XIX w.	Prywatni
4	Kopcie	Kościół mur. 1923-1930 r.	
5		Brama dzwonnica na cmentarzu grzeb., mur. poł. XIX w.	
6		5 domów drewn. nr 12, 13, 15, 33, bn, z XIX w.	Prywatni
7	Kózki	2 domy drewn. nr 17, 29, z XIX/XX w.	Prywatni
8	Nowa Sucha	Szkoła mur. z k. XIX w.	
9		Dom mur. nr 16, 2 domy drewn. nr 23, 25 z XIX/XX w.	Prywatni
10	Podsusze	Dom nr 34, drewn. z k. XIX w.	L. Księżopolski
11	Polków Sagały	5 domów drewn. nr 25, 33, 50, 57, 83, drewn. z XIX-XX w.	Prywatni
12	Proszew	Zagroda nr 49, 5 domów drewn. nr 20, 28, 30, 39, 43 z XIX/XX w.	Prywatni
13		Młyn wodny , drewn. z 2. poł. XIX w.	Z. Piotrowski
14	Słuchocin	4 domy drewn. nr 5, 7, 14, 17 z XIX/XX w.	Prywatni
15	Stoczek	Młyn wodny , mur. z pocz. XX w.	J. Zwoliński
16	Suchodół	Kaplica przy domu nr 8, mur. z 1903 r.	Wąsowscy
17		Dom nr 19, drewn. z k. XIX w.	S. Korczewski
18	Żarnówka	2 domy drewn. nr 48, 51, k. XIX w., dom mur. nr 56, z k. XIX w.	Prywatni
Gmina Kotuń			
1	Chlewiska	Kapliczka mur. z lat 30. XX w.	
2	Gręzów	Dróżniczówka nr 118, mur. z XIX/XX w.	PKP
3		Dom nr 69, mur. z XIX/XX w.	Kołodziejak
4	Kotuń	Zespół dworca kolejowego : dworzec, 2 domy, magazyn, 2 piwnice z XIX/XX w.	
5		Karczma , ob. przedszkole, drewn. z pocz. XX w.	
6		17 domów drewn. z XIX/XX w.: ul. Ogrodowa nr 4, 24, ul. Polna nr 17, 30, 32, ul. Reymonta nr 27, ul. Siedlecka nr 34, 52, 68, 84, 88, 96, 100, 128, ob. UG, ul. Wiejska nr 6, 37	
7	Marysin	2 domy drewn. nr 6, 18 z pocz. XX w.	Prywatni
8	Olesin	Kościół drewn. z 1945 r.	
9	Rososz	5 domów drewn. nr 13, 18, 28, 29, 30 z k. XIX w.	Prywatni
10	Wilczonek	Rządcówka mur. z XIX/XX w.	GS Kotuń
11	Żeliszew Duży	8 domów drewn. nr 4, 9, 19, 45, 47, 70, 104, 111 z XIX/XX w.	Prywatni
Gmina Mokobody			
1	Bale	Zagroda nr 2, 6, 14, 30, 37 z XIX/XX w.	Prywatni
2		5 domów drewn. nr 10, 21, 29, (2 bn) z XX w.	Prywatni
3	Dąbrowa	Zagroda nr 15: dom i stodoła drewn. z XIX/XX w.	B. Szymańczyk
4		2 domy drewn. nr 4, 14 z XX w.	Prywatni
5		Obora w zagrodzie nr 5, mur. z lat 30. XX w.	Bd
6	Jeruzale	Kapliczka mur. z pocz. XX w.	
7		Zagroda nr 4 z lat 20. XX w. drewn.	
8		3 domy drewn. nr 3, 9, 11,	Prywatni
9		Obora w zagrodzie nr 5, drewn. z pocz. XX w.	K. Rozbicki
10	Kisielany Kuce	Kapliczka mur. z 1. poł. XIX w.	

Lp.	Lokalizacja	Nazwa obiektu objętego ochroną oraz jego krótka charakterystyka	Właściciel
1	2	3	4
11	Kisielany Żmichy	Zespół obiektów lotniskowych z 1936-1937 r.	
12		5 domów drewn. nr 6, 11, 19, 23, 33 z XIX/p. XX w.	
13	Męczyn Kolonia	Zagroda nr 3 z XIX/XX w.	
14	Mokobody	Urząd Gminy , ul. Chroptowicza bud. drewn. z 2. poł. XIX w.	
15		Domy drewn. z k. XIX i p. XX w.: ul. Krótka nr 2, ul. Księdza Brzóska nr 12, 15, 17, 18, 31, 36, 42/44, 45, 50, ul. Młynarska nr 1, 5, 6, ul. Ossolińskich nr 3, 5, 9a, ul. Siedlecka nr 6, 9, 20, 34, 54, ul. Szkolna nr 6, 7, 13,	Prywatni
16		Młyn motorowy mur. z lat 30. XX w., ul. Młynarska	
17		Obora drewn. z pocz. XX w., ul. Młynarska 10	K. Mazurek
18		Spichlerz drewn. z pocz. XX w., ul. Ks. Brzóska 48	S. Wołoch
19	Mokobody Kolonia	Dom drewn. z k. XIX w.	Dmowski
20	Niwiski	Zagroda nr 13, 30, 47a, 109 z XIX/p. XX w.	Prywatni
21		14 domów drewn. nr 12, 15, 18, 31, 36, 37, 40, 54, 58, 60, 93, 96, 100, 101, 114 z XIX/XX w.	Prywatni
22	Osiny Dolne	Zagroda nr 17, 19, z XIX/p. XX w.	Prywatni
23		6 domów drewn. nr 6, 15, 16, 20, 21, 23 z XIX/p. XX w., stodoła drewn. w zagrodzie nr 22 z p. XX w.	Prywatni
24	Osiny Górne	5 domów drewn. nr 7, 9, 16, 24, 31, z XIX/p. XX w.,	Prywatni
25	Skupie	3 domy drewn. nr 10, 30, 31 z lat 20.-30. XX w.	Prywatni
26	Świniary	Szkoła drewn z lat 30. XX w.	
27		4 domy drewn. z p. XX w. nr 13, 21, 33, 35, obora w zagrodzie nr 63 mur.(kam). z lat 30. XX w.	Prywatni
28	Tuszetów	Zespół dworski : dwór mur. 2 p. XIX w., budynek gosp. drewn. z lat 20. XX w.	J. Korzeniowski
29	Wólka Proszewska	Zagroda nr 7, 66 drewn. z lat 20-30 XX w., dom drewn. nr 62 z lat 30. XX w.	Prywatni
30	Zaliwie-Piegawki	Zagroda nr 24, drewn. p. XX w., 2 domy drewn. nr 30, bn, z XIX/XX w.	Prywatni
31	Zaliwie-Szpinki	Zagroda nr 9a, 33, z p. XX w., dom nr 15, 26, 28 drewn. z lat 20.-30. XX w.	Prywatni
32	Ziomaki	Zagroda nr 27, 39 z p. XX w. dom drewn. nr 5, 28, 42, 44, 48, 62 z XIX/XX w., stodoła w zagrodzie nr 41 drewn. Lat 30. XX w.	Prywatni
33	Żuków	Zagroda nr 20 drewn. XIX/XX w., dom mur. nr 22 k. XIX w., dom drewn. nr 23, 39, bn z k. XIX i p. XX w.	Prywatni
Miasto Mordy			
1	Ul.3 Maja	Szkoła powszechna mur. 1928 r. - obecnie ZSZ, dom mur. nr 1, 3 z k. XIX w.	
2		Zespół Dworca Kolejowego z 1906 r.	
3		Zespół folwarczny z k. XIX w.	
4	Ul. Dzierżyńskiego	Dom mur. nr 6, 8 z k. XIX i p. XX w.	
5	Ul. Kilińskiego	Dom drewn. nr 4. z p. XX w.	
6	Ul. Kościuszki	Dom mur. nr 13 z p. XX w. Dom drewn. nr 14, 15, 16, 24, 31, 35 z lat 20. XX w.	
7	Ul.11 Listopada	Dom drewn, nr 6, 8, 11, 12, 15, 27, 30, 45 z p. XX w. Dom mur. nr 23, 24, 25, 26 z k. XIX w.	
8	Ul. Pusta	Dom drewn. nr 3, 7, 34 z lat 20. XX w.	
9	Ul. Sienkiewicza	Dom drewn. nr 4, 6, 8, z lat 20. XX w.	
10	Ul. Słowackiego	Dom drewn. nr 2, 4, z lat 30. XX w.	
11	Plac Zwycięstwa	Dom mur. nr 1, 8, 9, 12 z k. XIX w., dom drewn. nr 13, 18, 20 z p. XX w.	
12	Ul. Żwirki i Wigury	Dom drewn. nr 6, 7, 14, 20, 22 z p. XX w.	

Lp.	Lokalizacja	Nazwa obiektu objętego ochroną oraz jego krótka charakterystyka	Właściciel
1	2	3	4
13	Ul. Dzierżyńskiego nr 5	Kuźnia drewn. z lat 20. XX w.	
14	Ul. Kościuszki 67	Młyn spalinowy , mur. z XIX/XX w.	UMiG
Gmina Mordy			
1	Czepielin	Zagroda nr 5,25,56 z p. XX w. Dom drewn. nr 8, 13, 18, 24, 54, z k. XIX i p. XX w.	Prywatni
2	Czepielin Kolonia	Dom drewn. nr 22, 23, 25 z p. XX w.	
3	Czołomyje	Zespół kościoła: kościół mur. 1858-1859r., dzwonnica drewn. z ok. 1850 r.	
4		Zagroda nr 21, 27, 30, 58, z lat 20.-30. XX w.	Prywatni
5		Dom drewn. nr 19, 28, 43, 52, 62, z p. XX w.	Prywatni
6	Doliwo	Zagroda nr 3: dom i stodoła drewn. z lat 20.-30. XX w.	
7	Głuchów	Zagroda nr 51 drewn., dom drewn. nr 40, 47 z l.20 XX w.	
8	Klimonty	2 zagrody drewn. z ok.1922 i z lat 20.-30. XX w., dom drewn. nr 45 z lat 20. XX w.	
9	Krzymosze	Dworzec kolejowy , mur. z ok.1906 r.	
10		Zagroda nr 25 drewn. z lat 30. XX w., dom drewn. nr 19, 29, 32, 35, 38 z k. XIX i p. XX w.	Prywatni
11	Leśniczówka	Pozostałości zespołu folwarcznego , mur. p. XX w., dom drewn. nr 2, 6, z k. XIX w.	
12	Ogrodniki	Zagroda nr 10 drewn. z l.20 XX w., dom drewn. nr 5 z k. XIX w.	Prywatni
13	Pióry Pytki	Zagroda drewn. nr 10 z p. XX w., dom drewn. nr 8 z k. XIX w.	Prywatni
14	Pióry Wielkie	Dom drewn. nr 5, 16 z p. XX w., nr 11 z l. poł. XIX w., nr 23 ok. 1880 r.	Prywatni
15	Radzików Kornica	Zagroda nr 9: dom i obora drewn. z l.20-30 XX w.	J. Izdebski
16	Radzików Oczki	Zagroda nr 24: dom i stodoła drewn. z 2. poł. XIX w.	A. Tarkowski
17	Radzików Stopki	Zagroda drewn. nr 6 z ok.1880-1900r., dom drewn. nr 13, 14, 16 z XIX/XX w.	Prywatni
18	Radzików Wielki	Kaplica mur. z ok. poł. XIX w., prezbiterium z 2 poł. XIX w.	
19		Dom drewn. nr 25, 28, 41, 43, 56, 62a, 73 z XIX/XX w.	Prywatni
20	Sosenki	Dom drewn. nr 12 z 2. poł. XIX w.	J. Soseński
21	Stok Ruski	Zagroda drewn. nr 4, 16, 39, 45, 51, 64, 65 z l.20 XX w., dom drewn. nr 17, 27, 44, 74, 78, z k. XIX i p. XX w.	Prywatni
22	Wielgorz	Dom drewn. nr 27, 28, 31 z 2 poł. XIX w.	Prywatni
23	Wólka Soseńska	Dom drewn. nr 4 z pocz. XX w.	
24	Wyczółki	Dom drewn. nr 14, 15, 20, 24, 34 z p. XX w.	
Gmina Paprotnia			
1	Czaroty	Zagroda drewn. nr 3, 7, 34 z l.20-30 XX w., dom drewn. nr 6, 26 z XIX/XX w.	Prywatni
2	Grabowiec	Dom nr 17a, drewn. z p. XX w.	C. Szkopek
3	Hołubla	Dom drewn. nr 11, 13, 32, 40, 46, 105, 115, 119, 123, 142 z k. XIX i p. XX w.	Prywatni
4	Kaliski	Dom drewn. nr 4, 5, 14, 15, 19 z k. XIX i p. XX w.	Prywatni
5	Koryciany	Dom drewn. nr 17, 25, 31, 33 z k. XIX i p. XX w.	Prywatni
6	Krynki	Dom nr 17, drewn. z lat 30. XX w.	
7	Łęczycki	Dom drewn nr 8, 12, 16, 20,24,25,33,35,56 z k. XIX i p. XX w.	Prywatni
8	Łozy	Zagroda drewn. nr 27 z XIX/XX w., dom drewn. nr 11 z p. XX w.	Prywatni
Gmina Paprotnia			
9	Nasiłów	Zagroda drewn. nr 12, dom drewn. nr 4 z p. XX w.	Prywatni
10	Paprotnia	Wiatrak koźlak , drewn. z l. poł. XIX w. przeniesiony z Sawic	S. Łęczycki
11		Dom drewn. nr 21 z l. poł. XIX w.	Z. Ruciński
12	Pluty	Dom drewn. nr 5,40, 2 bn, z k. XIX w.	Prywatni
13	Podawce	Dom drewn. nr 13,17, z p. XX w.	Prywatni

Lp.	Lokalizacja	Nazwa obiektu objętego ochroną oraz jego krótka charakterystyka	Właściciel
1	2	3	4
4	Rzeszotków	Dom drewn. nr 1, 48 z XIX/XX w. Dom mur. nr 11 z 1900 r.	Prywatni
15	Skwierczyn Lacki	Dom drewn. nr 13 z p. XX w.	J. Skwierczyński
16		Spichlerz drewn. z p. XX w.	W. Nasiłowski
17	Stare Trebice	Dom drewn. nr 7, z p. XX w.	S. Kobyliński
18	Trębice Dolne	Dom drewn. nr 6, 10, 11, 19 z k. XIX i p. XX w.	Prywatni
19	Trębice Górne	Zagroda drewn. nr 15: dom k. XIX w., Stodoła z p. XX w.	R. Strus
20	Uziębły	Dom drewn. nr 4, 22 z p. XX w.	Prywatni
Miasto Siedlce			
1	Pl. Tysiąclecia	Cerkiew prawosławna , mur. 1868-1869 r. – ob. Kościół garnizonowy	
2	Ul. Janowska	Kaplica cmentarna drewn. z p. XX w.	
3	Ul. Cmentarna	Obiekty cmentarza : kaplica mur. 1937 r., kaplica prawosławna mur. z p. XX w., kaplica grobowa Gorgoszów, mur. z 1892 r., budynek zarządu cmentarza drewn. z p. XX w.	
4	Ul. Cmentarna 2	Kaplica grobowa mur. z 2. poł. XIX w.	
5	Ul. Piłsudskiego 48*	Komenda garnizonu , mur. p. XX w.	
6	Ul. Wojska Polskiego 23	Dom oficerski , mur. 1930 r. proj. A. Sygietyński	
7	Ul. Nowotki	Zespół koszar mur., 1848 r., XIX/XX w.	
8	Ul. Piłsudskiego 4*	Starostwo Powiatowe , mur. z 1862 r.	
9	Ul. Piłsudskiego 16*	Trybunał cywilny , mur. z ok. 1830 r.	
10	Ul. Żymierskiego 13	Szpital dobroczynności mur. z ok. 1832 r., łaźnia mur. z 1866 r.	Ob. Szpital miejski i Oddział zakaźny
11	Ul. Kochanowskiego 11	Szpital wojskowy , mur. po 1829 r.	Ob. plebania
12	Ul. Zawadzkiego 9	Szpital żydowski , mur. z 1890-1891 r.	Ob. Przychodnia stomatologiczna
13	Ul. 1 Maja 54	Powiatowa Kasa Chorych , mur. z XIX/XX w.	
14	Ul. Piłsudskiego 96*	Powiatowa Kasa Chorych , mur. z 1924 r.	Ob. dom mieszkalny
15	Ul. Marchlewskiego 3	Ochronka dla dzieci , mur. z 1910 r.	Dom Małego Dziecka
16	Ul. Konarskiego 5	Sierociniec dla chłopców , mur. z XIX/XX w.	Szkoła nr 1
17	Ul. Asłanowicza 2	Dom kalek i starców , mur. z 1882 r.	Internat Techn. Gastr.
18	Ul. Konarskiego 3	Schronisko starców , mur. z 1903-1904 r.	Warsztaty szkolne
19	Ul. Sienkiewicza 51	Żydowski dom starców i sierot , mur. z 4 ćw. XIX w.	WSRP
20	Ul. Floriańska 10	Gimnazjum Podlaskie , mur. z 1920 r.	LO nr 1
21	Ul. Kościuszki 2	Gimnazjum i Liceum Biskupie , mur. z 3 ćw. XIX w.	Dom księży emerytów
22	Ul. Sienkiewicz 20	Gimnazjum Konstancji Zembrzuskiej , mur. z k. XIX w.	Ośrodek Szk.-Wych.
23	Ul. 3 Maja 54	Liceum Pedagogiczne Żeńskie , mur. z lat 30. XX w.	WSRP
24	Ul. Konarskiego 9	Szkoła Rzemieślnicza mur. z 1903 r.	Szkoła muzyczna
25	Ul. Konarskiego 7	Szkoła Elementarna , mur. z 1901 r.	Szkoła nr 1
26	Ul. Szkolna 2	Szkoła Powszechna nr 2, mur. z 1929-1931 r.	Szkoła nr 2
27	Ul. Partyzantów 1	Szkoła Powszechna nr 5, mur. z 1933 r.	Szkoła nr 5
28	Ul. Mireckiego 8	Szkoła Powszechna nr 8, drewn. z lat 20. XX w.	Szkoła społeczna
29	Obiekty kolejowe :		
	Ul. Plantowa 7	Szpital kolejowy , mur. z 1905 r.	Biura PKP

Lp.	Lokalizacja	Nazwa obiektu objętego ochroną oraz jego krótka charakterystyka	Właściciel
1	2	3	4
	Ul. Łukasińskiego 28	Noclegownia , dom nr 24, 26 mur. z 1904 r.	
	Alejką wzdłuż torów	7 domów mur. nr 9, 11a, 12, 12a, 13, 16, 17 z 1904-1905 r.	
		Parawozownia mur. pocz. z XX w.	
	Piaski Zamiejskie	Zespół obiektów ujęcia wody na rz. Muchawce, mur. z p. XX w.	
	Ul. Warszawska	Wiadukt drogowy nad torami z k. XIX w.	
		Most dla pieszych nad torami przy dworcu, mur.-żel. z p. XX w.	
		Wiadukt kolejowy nad ul. Łukowską, mur. z p. XX w.	
		Wiadukt kolejowy nad ul. Partyzantów, mur. z p. XX w.	
30	Ul. Dzierżyńskiego 4	Łącznia miejska , mur. z p. XX w.	
31	Ul. Sienkiewicza 33a	Pracownia fotogr. "Gancwol-Ganiewski" , mur. z k. XIX w.	
32	Ul. Prusa 18	Budynek Dyrekcji Lasów Państwowych , mur. z ok. 1927 r.	Obecnie Policji
33	Ul. Kazimierzowska 7	Budynek administracyjny mleczarni, mur. z lat 30. XX w.	Spółdz. Mlecz.
34	Ul. Kazimierzowska 3	Sejmikowa Lecznica Zwierząt , mur. z 1927 r.	Zakł. Weterynarii
35	Ul. Daszyńskiego 8	Kolonia domów robotniczych im. B. Limanowskiego, mur. z lat 20. XX w.	
	Osiedle robotnicze – z lat 20. XX w.:		
36	Ul. Topolowa	Szkoła powszechna nr 7 – obecnie przedszkole 20 domów : 1/3, 2, 4, 9/11, 17/19, 18/20, 26/28, 29/31, 36, 37/39, 40, 44/46, 45/47, 52/54, 53, 60/62, 61/63, 64/66, 68/70, 71	
	Ul. Wiązowa	4 domy : 4/6, 25/27, 33/35, 41/43	
	Zespół domów zajezdnych mur. z XVIII/XIX w.:		Obecnie mieszkalne
37	Ul. Asza	5 domów nr 1, 3, 5, 7, 9	
	Ul. Esperanto	3 domy nr 4, 6, 8,	
	Ul. Pułaskiego	Dom nr 8	
38	Ul. Asłanowicza	Domy drewn. i mur. z XIX/XX w. Nr 9, 11, 13, 14, 15, 17, 21, 22, 25, 25a, 27, 30, 32, 34, 36, 37, 39,	
39	Ul. Bema	Domy drewn. i mur. z XIX/XX w. Nr 30, 32, 37, 38, 44, 56,	
40	Ul. Bohaterów Getta	Domy mur. z XIX/XX w. Nr 2, 5, 7, 11, 13,	
41	Ul. Browarna	Domy mur. z XIX/XX w. Nr 2, 4, 6, 7,	
42	Ul. ks. Brzóska	Domy drewn. i mur. z XIX/XX w. Nr 7, 12, 19, 37, 48, 69,	
43	Ul. Ceglana	Dom mur. z p. XX w. Nr 3	
44	Ul. Cementarna	Domy drewn. i mur. z XIX/XX w. Nr 10, 16, 20, 24, 45, 53, 69, 79, 101,	
45	Ul. Czerwonego Krzyża	Domy mur. z k. XIX w. Nr 3, 6, 7, 8,	
46	Ul. Domanicka	Domy drewn. i mur. z XIX/XX w. Nr 106, 124,	
47	Ul. Dzierżyńskiego	Domy mur. z k. XIX w. Nr 5	
48	Ul. Floriańska	Domy mur. z XIX/XX w. Nr 11, 12, 26,	
49	Ul. Formińskiego	Domy mur. z XIX/XX w. Nr 19, 21, 23	
50	Ul. Garwolińska	Dom mur. z k. XIX w. Nr 50	
51	Ul. Jagiellońska	Domy drewn. i mur. z lat 30 XX w. Nr 32, 46, 48	
52	Ul. Janowska	Dom drewn. z 2. poł. XIX w. Nr 35	
53	Ul. Joselewicza	Dom mur. z XIX w. nr 4	
54	Ul. Kilińskiego	Domy drewn. i mur. z XIX/XX w. Nr 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 20, 26, 29, 33a, 35, 40, 42	

Lp.	Lokalizacja	Nazwa obiektu objętego ochroną oraz jego krótka charakterystyka	Właściciel
1	2	3	4
55	Ul. Kochanowskiego	Domy mur. z XIX w. Nr 8, 15, 16, 20, 22, 24	
56	Ul. Kolejowa	Dom mur. z k. XIX w. Nr 16, 18, 20, 22	
57	Ul. Kościuszki	Dom mur. z 2. poł. XIX w. Nr 7, 10	
58	Ul. Łukasińskiego	Dom mur. z lat 30. XX w. Nr 29, 37	
59	Ul. Świrskiego (d.1 Maja)	Dom mur. z XIX/XX w. Nr 1, 3, 7, 9, 15, 18, 19, 25, 27, 29, 35, 39/41, 42, 43, 44, 48, 49, 51, 52, 60,	
60		Zespół domu nr 36-38 dom i oficyna mur. z ok.1854 r.	Pogotowie przedszkole
61	Ul. 3 Maja	Domy drewn. i mur. z XIX/XX w. Nr 8, 10, 12, 18, 23, 24, 33, 44, 50	
62	Ul. Sokołowska	Dom mur. z XIX/XX w. Nr 1, 14, 18, 20, 26, 52, 141, 141a,	(dawna ul. Marchlewskiego)
63	Ul. Mickiewicza	Domy drewn. i mur. z lat 30. XX w. Nr 15, 16, 23, 28, 36, 59,	
64	Ul. Narutowicza	Domy drewn. i mur. z lat 30. XX w. Nr 12, 31, 35	
65	Ul. Orzeszkowej	Dom mur. z XIX/XX w. Nr 2, 4, 6,	
66	Ul. Partyzantów	Dom mur. z XIX/XX w. Nr 31, 63,	
67	Ul. Piaskowa	Domy drewn. z p. XX w. Nr 26, 34, 114,	
68	Ul. Poniatowskiego	Domy drewn. i mur. z lat 30. XX w. Nr 3, 9, 13, 31, 49,	
69	Ul. Prusa	Domy drewn. i mur. z lat 30. XX w. Nr 26, 30, 44, 50, 50a,	
70	Ul. Pułaskiego	Dom mur. z XIX/XX w. Nr 98, 11, 13, 15, 21, 23, 25, 27, 29, 31, 33, 35, 37, 37d, 43, 45,	
71	Ul. Rawicza	Domy drewn. i mur. z lat 30. XX w. Nr 3, 55	
72	Ul. Sekulska	Domy drewn. i mur. z XIX/XX w. Nr 3, 53, 17, 26, 30,	
73	Ul. Sienkiewicza	Domy drewn. nr 54,56 z 4 cw. XIX w. i mur. z 4 ćw. XIX w. Nr 1, 5, 6, 9, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 24, 25, 26, 28, 31, 33, 34, 39, 41b, 42, 52, 53,	
74	Ul. Składowa	Domy drewn. z k. XIX w. nr 1, 1a, 3, 5, 5a, 7, i mur. z k. XIX w. Nr 7a	
75	Ul. Szkolna	Domy drewn. i mur. z XIX/XX w. Nr 25, 36, 38, 41, 49,	
76	Ul. Piłsudskiego*	Dom mur. z k. XIX w. Nr 8, 10, 12, 14, 18, 20, 24, 26, 28, 30, 36, 37, 38, 39, 44, 46, 53, 55, 57, 60, 61, 63, 65, 66, 67, 68, 71, 73, 76, 86, drewn. nr 69 z k. XIX w.	
77	Pl. Tysiąclecia	Dom mur. z XIX w. Nr 12, 13,	
78	Ul. Warszawska	Domy drewn. i mur. z XIX/XX w. Nr 2,11,27,31,43,44,47,	
79	Ul. Wojska Polskiego	Domy drewn. i mur. z XIX/XX w. Nr 6, 9, 11, 12, 18, 38, 48, 60, 66,	
80	Ul. Zielona	Domy mur. z p.XX w. Nr 6,8,10,	
81	Ul. Żymierskiego	Domy drewn. i mur. z XIX/XX w. Nr 2, 4, 5, 6, 7, 12, 28, 55, 206, 221,	
82	Ul. Żytia	Dom drewn. z pocz. XX w. nr 1	
83	Ul. Domanicka	Budynek ujęcia wody mur. 1938 r.	
84	Ul. 22 Lipca 45	Zespół rzeźni : hala główna i 3 budynki z ok. 1910 r.	
85	Ul. Piłsudskiego 102	Elektrownia , mur. z 1906 r.	dawna ul. Świerczewskiego
86	Ul. Kolejowa 10	Zespół obiektów Państwowego Zakładu Spirytusowego , mur. z ok. 1897 r.	„Polmos”
87	Ul. Fabryczna 4	Kaflarnia , mur. z lat 20. XX w.	
88	Ul. Łukasińskiego 28	Odlewnia Żeliwa , mur. szach., z lat 20. XX w.	Sukcesorzy K. J. Rysiów
89	Ul. Warszawska 28	Tartak , drewn. z pocz. XX w.	
90	Pl. Tysiąclecia	Wytwórnia wód gazow. „Dziewulska” , w latach 1949-87 masarnia, mur. z p. XX w.	
91	Ul. 3 Maja 51	Magazyn syndykatu rolniczego , mur. z lat 20. XX w.	

Lp.	Lokalizacja	Nazwa obiektu objętego ochroną oraz jego krótka charakterystyka	Właściciel
1	2	3	4
92	Ul. Sokołowska 157	Magazyn zbożowy , mur. lata 30 XX w. Ob. młyn elektryczny	(dawna ul. Marchlewskiego)
Gmina Siedlce			
1	Błogoszcz	Zagroda nr 9, 12, 17, 18, 26 drewn. z lat 20.-30. XX w.	Prywatni
2	Golice	Dom drewn. nr 12, 17, 18, 43, 77, 88 z lat 20. XX w.	Prywatni
3	Grabianów	Dom drewn. nr 12, 14, 18, 20, 24, 126, 132, 134 z XIX/XX w.	Prywatni
4	Grubale	Dworek drewn. k. XIX w. ob. dom nr 12, dom nr 19 z ok. 1920 r.	Prywatni
5	Jagodna	Dom drewn. z lat 20. XX w.	W. Redes
6	Nowe Iganie	Dworek mur. z k. XIX w. w rej. zab. Decyzja nr 386 z 11.07.1986 r. ob. dom nr 146, dom drewn. nr 149 pomnik - decyzja nr 56/274 z 25.11.1960 r.	Prywatni
7	Pruszyń	Kaplica cmentarna mur. z 1. poł. XIX w.	
8		Szkoła drewn. z lat 30. XX w.	
9		Zagroda drewn. nr 10, 39, 45 z lat 20.-30. XX w.	Prywatni
10		Dom drewn. nr 1, 15, 25, 62, 82, 88 z p. XX w.	Prywatni
11	Pruszyń-Pieńki	Dom drewn. nr 27 z lat 20. XX w.	H. Michałak
12	Pruszynek	Zagroda drewn. z p. XX w.	M. Jasiński
13	Purzec	Kaplica mur. 1933-1934 r.	Prywatni
14		Zagroda drewn. Nr 40 z p. XX w., dom drewn. nr 10, 11, 12, 42, 44 z XIX/XX w.	Prywatni
15	Pustki	Dom drewn. nr 1, 9, 41 z ok. 1900-1903 r.	Prywatni
16	Stok Lacki	Kapliczka z figurą św. Floriana, mur. z 1. poł. XIX w.	
17		Dom nr 75, mur. z 2. poł. XIX w.	Bank Spółdzielczy
18		Zagroda drewn. nr 51, 65 z p. XX w., dom drewn. nr 40, 41, 47, 101 z k. XIX/XX w.	Prywatni
19	Strzała	Dom drewn. nr 61, 100, 141, 145 z XIX/XX w.	Prywatni
20	Topórek	Zagroda drewn. nr 38 z p. XX w.	Prywatni
21	Ujrzanów	Dom drewn. nr 147, 149, 151, 171, 231 z p. XX w.	Prywatni
22	Żabokliki	Dom drewn. nr 3, 16, 28, 34, 42, 66, 70 z k. XIX/XX w.	Prywatni
23	Żelków Kolonia	Dwór mur. z ok. 1930 r.	S. Mańkowska
Gmina Skórzec			
24	Czerniejew	Dom drewn. z p. XX w. nr 11, 42,	Prywatni
25	Dąbrówka Ług	Dom drewn. nr 51, 76 z XIX/XX w.	Prywatni
26	Dąbrówka Stany	Kaplica mariawitów , mur. z 1915 r.	
27		Dom drewn. nr 11, 30, 40, 70 z p. XX w.	Prywatni
28	Dąbrówka Wyłazy	Dom nr 20 drewn. z p. XX w, dom drewn. z k. XIX w.	Prywatni
29	Drupia	Dom nr 42, drewn. z p. XX w.	Piskorz
30	Gołąbek	Kapliczka mur. z p. XX w.	
31		Kapliczka drewn. z lat 20. XX w.	
32		Dom drewn. nr 62, 81, 82, 86, 90 z k. XIX/XX w.	Prywatni
33	Osińskie	Młyn wodny , drewn. z 1916 r.	P. Raczko
34	Skórzec	Kaplica mur. z 1. poł. XIX w.	
35		Zajazd drewn. z p. XIX w. – ob. Bank Spółdzielczy	
36		Dom nr 97, 101, 102, bn z XIX/XX w.	Prywatni
37	Stara Dąbrówka	Dom drewn. nr 15, 19, 29, 37 z p. XX w.	Prywatni
38	Trzciniec	Dom drewn. nr 2, 18, 73, 98, 101, 102, 105 z p. XX w.	Prywatni
39	Wólka Kobyła	Dom drewn. nr 27 z k. XIX w.	Stolarczyk
Gmina Suchożebry			
1	Brzozów	Dom nr 34, drewn. z XIX/XX w.	T. Szkop
2	Kownaciska	Kapliczka mur. z 1. poł. XIX w.	
3		Dom drewn. nr 27, 28, 29, 3 z k. XIX w.	Prywatni
4	Krześlin	Wiatrak koźlak , drewn. z p. XX w.	J. Bryńczak

Lp.	Lokalizacja	Nazwa obiektu objętego ochroną oraz jego krótka charakterystyka	Właściciel
1	2	3	4
5		Dom drewn. nr 3, 8, 10, 12, 19, 23, 28, 36, 41 z XIX/XX w.	Prywatni
6	Nakory	Kuźnia drewn. z p. XX w.	J. Pec
7		Dom drewn. nr 8, 51, 58, k. XIX, z p. XX w.	Prywatni
8	Podnieśno	Kapliczka mur. z 1910 r.	
9		Zagroda drewn. nr 13 z p. XX w., dom drewn. nr 4, 6, 14 z XIX/XX w.	
10	Przygody	Dom drewn. nr 3, 6 k. XIX, p. XX w.	Prywatni
11	Sosna Kicki	Dom nr 12, drewn. z p. XX w.	
12	Sosna Korabie	Dom nr 7,10 z XIX/XX w.	Prywatni
13	Stany Duże	Dom drewn. nr 8, 25, 27 z XIX/XX w.	Prywatni
14	Suchożebry	Młyn spalinowy , mur. z p. XX w.	GS
15		Zagroda drewn nr 97: dom z 1876 r., spichlerz z XX w., dom drewn. nr 6, 22, 83, 97, 103 z k. XIX w., z p. XX w.	Prywatni
16	Wola	Kapliczka mur z 1922 r.	
17	Suchożebrska	Dom drewn z p.XX w. nr 30, 65, 71, 80, 87, 104	Prywatni
Gmina Wierzбно			
1	Brzeźnik	Dom drewn. nr 9, 20, 23 z 2. poł. XIX w.	Prywatni
2	Cierpięta	Dom drewn. nr 10, 29, 30 z p. XX w.	Prywatni
3	Czerwotka	Kościół mur.1899-1902 r. zniszcz. i odbud. z 1916 r.	
4		Dom drewn. nr 3, 32, 36 z k. XIX w.	Prywatni
5	Janówek	Dom drewn. nr 15, 18, 19, 20 z k. XIX w.	Prywatni
6	Jaworek	Dom drewn. nr 8, 10a, 19, 23, 25, 26 z k. XIX i p. XX w.	Prywatni
7	Józefy	Dom drewn. nr 3 z p. XX w.	Prywatni
8	Karczewiec	Dom drewn. nr 21, 25 z p. XX w.	Prywatni
9	Krypy	Kapliczka przy domu nr 37, mur. z p. XX w.	
10		Dom drewn. nr 3, 4, 16, 22, 26, 37, 42, 44, 46, 48, 50, 56 z p. XX w.	Prywatni
11	Natolin	Dom drewn. nr 15 z k. XIX w.	Prywatni
12	Ossówno	Dom drewn. nr 31 z 2. poł. XIX w.	S. Czerwińska
13	Soboń	Dom drewn. nr 23, 38 z k. XIX w.	Prywatni
14	Strupiechów	Kapliczka mur. z 2. poł. XIX w.	
15	Sulki	Dom drewn. nr 1, 6 z k. XIX w.	Prywatni
16	Wąsosze	Dom drewn. nr 5, 9, 14, 15, z k. XIX w., p. XX w.	Prywatni
17	Wierzбно	Dom drewn. nr 2, 4, 13, 16, 37, 81 z 2. poł. XIX w.	Prywatni
18	Wyczółki	Dom drewn. nr 13 z k. XIX w.	Prywatni
Gmina Wiśniew			
1	Borki Kosiorki	Zgroda drewn nr 17, 27, dom drewn. Nr 14 z k. XIX w.	
2	Ciosny	Dom drewn. Nr 24, 26, 32, 36 z k. XIX w.	
3	Daćbogi	Wiatrak koźlak drewn. 1760 r. rekonstr. 1930-1931 r.	Z. Męczyński
4		Zagroda drewn. Nr 16,32 z p.XX w. dom drewn. Nr 2, 13, 14 z k. XIX – p. XX w.	
5	Gostchorz	Szkoła powszechna mur.-drewn. z 1929 r.	
6		Wiatrak koźlak drewn. z 1936-1937 r.	S. Wróbel
7		Dom nr 34, drewn. k. XIX w.	
8	Kaczory	Dom drewn. Nr 2, 10, 33, 37 z p. XX w. nr 31 z ok. 1860 r., nr 41 z 1913 r.	Prywatni
9	Łupiny	Dom drewn. Nr 33, 35, 48, 56 z p. XX w.	Prywatni
10	Mrocзки	Zagroda drewn. Nr 8,9,28,42 z XIX/XX w. Dom drewn. Nr 7,10,15,16, 33, 38 z XIX/XX w.	Prywatni
11	Myrcha	Stodoła w zagrodzie nr 2, drewn. z XIX/XX w.	T. Myrcha
12	Pluty	Dom nr 14, drewn., z p. XX w.	
13	Radomyśl	Kościół mur. z 1936 r.	
14		Dom drewn. Nr 11,61 z k. XIX w.	
15	Stare Okniny	Zagroda drewn. nr 22,26, dom drewn. nr 3, 38, 44, 49, 72 z XIX/XX w.	Prywatni

Lp.	Lokalizacja	Nazwa obiektu objętego ochroną oraz jego krótka charakterystyka	Właściciel
1	2	3	4
16	Stok Wiśniewski	Zagroda nr 9, 50, 54, drewn., dom drewn. nr 13, 16, 30, 31, 34, 46, 47, stodoła drewn. w zagrodzie nr 49, z k. XIX/XX w.	Prywatni
17	Śmiary	Kapliczka mur. l.20 XX w.	
18		Remiza strażacka , drewn. l.20 XX w.	
19		Zagroda drewn. nr 35, 36, dom drewn. nr 1, 5, 9, 15, 16, 53 z k. XIX/XX w.	Prywatni
20	Tworki	Zagroda drewn. nr 7, 25, dom nr 13, 15, 20, 22, 27, z pocz. XX w.	
21		Wiatrak koźlak , drewn. z ok. 1910 r.	E. Adamczyk
22	Wiśniew	Dom drewn. nr 20 (obecnie plebania), 29, 38, 44, 52, 60, 62,71, z k. XIX/XX w. ul. Kościuszki dom drewn. nr 2,13,37,57, z pocz. XX w.	Prywatni
23	Wiśniew Kolonia	Łoża masońska , mur. z l. poł. XIX w. obecnie budynek gosp.	M. Jastrzębski
24	Wólka Wiśniewska	Dom drewn. nr 12,39,43,47,53,81 z k. XIX/p. XX w.	Prywatni
25	Zabłocie	Dom drewn. nr 1, 14 z k. XIX w.	
Gmina Wodynie			
25	Borki	Młyn wodny , mur. z k. XIX w.	GS Wodynie
26	Brodki	Zagroda drewn. nr 16, dom drewn. nr 6 z XIX/XX w.	Noceń, Rudka
27	Jedlina	Dwór drewn. z XIX/XX w.	A. Łaszuk
28		Dom drewn. nr 1,6,9,11,12 z k.XIX/pocz.XX w.	Prywatni
29	Kamieniec	Dom drewn. nr 39 z pocz.XX w.	M. Pawlak
30	Łomnica	Dom drewn. nr 4,5 z pocz. XX w.	Pniewski, Trojanek
31	Ruda Wolińska	Zagroda drewn. nr 19, dom drewn. nr 8, 10, 21, stodoła drewn. w zagrodzie nr 6, 25 z XIX/XX w.	Prywatni
32	Rudnik Duży	Dom nr 2, drewn., z pocz. XX w.	L. Tomaszewska
33	Rudnik Mały	Dom drewn. nr 4, 5, 6, 7, 13, 15, 16, 19, 20, 22, 28, 33, 40, 46 z pocz. XX w.	Prywatni
34	Seroczyn	Szkoła mur. z lat 20. XX w.	
35		Dom drewn. nr 5, 21, 56, 92a-b, 99, z 2. poł. XIX/ lat 20. XX w.	Prywatni
36	Wodynie	Dom drewn. nr 12, 133 z XIX/XX w.	Alba, Kubik
37		Gorzelnia , mur. z lat 80.-90. XIX w. obecnie m.in. lecznica zwierząt	
38		Wiatrak koźlak , drewn. z pocz.XX w.	Flisowscy
39	Wola Wodyńska	Dom drewn. nr 16, 18, 20, 21, 23, 25 z XIX/XX w.	Prywatni
40	Żebraczka	Dom drewn. nr 36, stodoła drewn. w zagrodzie nr 23, z pocz. XX w.	Kot, Kluska
Gmina Zbuczyn Poduchowny			
1	Borki Wyrki	Urząd Gminy , drewn. z k. XIX w. obecnie dom mieszk.	
2		Zagroda nr 22,53, drewn. z pocz. XX w.	Prywatni
3		Dom drewn. nr 20,24,36,40,44,45,48,49, z k. XIX/p. XX w.	Prywatni
4	Bzów	Dom nr 10, drewn. z ok. 1910 r.	A. Konopka
5	Chromina	Dom nr 6, drewn, ok.1860r., nr 10 drewn. z pocz. XX w.	Prywatni
6	Cielemęc	Zagroda drewn. nr 4,5,8,26,29, z pocz. XX w.	Prywatni
7	Czuryły	Szkoła mur. 1927 r.	
8		Zagroda drewn. Nr 15, dom drewn. nr 19, 26, 29, 32, 50, 52, z k. XIX/pocz. XX w.	Prywatni
9	Dziewule	Zagroda drewn. nr 19,26,67,74,75,80,104, dom drewn. nr 28, 52, 59, z k. XIX/ pocz. XX w.	Prywatni
10	Grodzisk	Zagroda drewn. nr 3, 27, 50, dom drewn. nr 2, 19 z pocz. XX w.	Prywatni
11	Izdebki-Błazeje	Zagroda drewn. nr 8, dom drewn. nr 14, 15 z k. XIX/pocz. XX w.	Prywatni
12	Izdebki-Kosmy	Dom drewn. nr 30, 31, 32 z pocz. XX w.	Prywatni
13	Izdebki Kośmidry	Dom drewn. nr 9, 31 z k. XIX/pocz. XX w.	Prywatni
14	Jasionka	Zagroda drewn. nr 23, 25, 41 dom drewn. nr 12, 18, 28, 31, 39 z k. XIX/pocz. XX w.	Prywatni
15	Krzesk Majątek	Zespół kościoła parafialnego : kościół, plebania mur. z 1909-1920	
16	Kwasy	Zagroda drewn. nr 11 dom drewn. nr 14,18a,20,23,bn, z k. XIX w.	Prywatni

Lp.	Lokalizacja	Nazwa obiektu objętego ochroną oraz jego krótka charakterystyka	Właściciel
1	2	3	4
17	Lipiny	Zagroda drewn. nr 8, dom drewn. nr 2, 22 z k. XIX/pocz. XX w.	Prywatni
18	Łęcznowola	Dom drewn. nr 34, 42, 47, 49, z pocz. XX w.	Prywatni
19	Ługi-Rętki	Dom drewn. nr 11, z pocz. XX w.	Prywatni
20	Ługi Wielkie	Zagroda drewn. nr 14,17,28,29,43,51, dom drewn. nr 5, 6, 10, 20, 34, z k. XIX/pocz. XX w.	Prywatni
21	Maciejowice	Dom drewn. nr 13,14,15,20,21,24,26,27,30, z k. XIX/pocz. XX w.	Prywatni
22	Modrzew	Dom z częścią gospod. drewn. nr 27, z k. XIX w. obecnie przebudowany	Prywatni
23	Olędy	Dom drewn. nr 4, z pocz. XX w.	S.Chamiluk
24	Rówce	Zagroda drewn. nr 12, 29, dom drewn. nr 11, 23, 30, 46, k.XIX/pocz.XX w.	Prywatni
25	Rzążew	Dom drewn. nr 22, 43, 44, 46, k.XIX/pocz.XX w.	Prywatni
26	Smolanka	Dom drewn. nr 16, 26, pocz.XX w.	Prywatni
27	Tarcze	Zagroda drewn. nr 8, dom drewn. nr 12, 16, k.XIX/pocz.XX w.	Prywatni
28	Tchórzew	Szkoła mur. 1915 r.	
29		Zagroda drewn. nr 59, dom drewn. nr 1, 50, k.XIX/pocz.XX w.	Prywatni
30	Tęczki	Kapliczka mur. XIX w.	
31		Dom drewn. k. XIX w.	Płudowski
32	Zbuczyn Poduchowny	Szkoła powszechna , drewn. pocz. XX w.	
33		Dróżniczówka drewn. ok.1820 r.	Rejon Dróg Publ.
34		Karczma drewn. 1poł.XIX w.	
35		Dom drewn. nr 7, 13, 17, 52, 71, 127, 172, 173, k. XIX/pocz. XX w	Prywatni

7. Stanowiska dokumentacyjne na obszarze działania Nadleśnictwa Siedlce

W dokumentacji Konserwatora Zabytków istnieją dokumenty wskazujące na fakt istnienia na tym terenie śladów osadnictwa, cmentarzysk, osad, grodów i grodzisk z różnych epok. Poniżej przedstawia się lokalizację stanowisk niektórych pozostałości archeologicznych na terenie lasów w zasięgu działania nadleśnictwa. Są one zaznaczone na mapie walorów przyrodniczo-kulturowych.

Tabela nr 37. Wykaz stanowisk archeologicznych na terenie działania Nadleśnictwa Siedlce

Lp.	Gmina	Miejscowość	Nr obszaru	Nr stanowiska na obszarze	Krótka charakterystyka	
1	2	3	4	5	6	
1	Grębków	Grodzisk	54-75	42	Ślady osadnictwa mezolit/neolit	
2				43	Cmentarzysko z XIII w.*	
3		Żarnówka	55-74	1	Cmentarzysko z XI-XIII w.	
4	Wierzbno	Karczewiec	54-75	44	Cmentarzysko z okresu rzymskiego faza A3-B2	
					Osada z epoki brązu*	
5		Koszewnica	55-74	6	Ślady osadnictwa z XII-XIII w.	
6		Świdno		22	Ślady osadnictwa*	
7		Sulki		28	Osada z epoki neolitu	
8		Adamów		29	Ślad osadnictwa*	
9		Jaworek	56-74	5	Cmentarzysko z okresu neolitu/ epoki żelaza	
10	Suchożebry	Stany Małe	55-78	14	Ślad osadnictwa	
					Osada z epoki brązu	
11				15	Osada	z XIV-XV w.
						z XVII-XVIII w.
					Ślad osadnictwa*	
12		Krynica		16	Osada z wczesnej epoki żelaza	
13		Pieńki		17	Osada z epoki brązu	
14	Kotuń	Niechnabrz	58-76	5	Ślady osadnictwa z XVII-XVIII w.	
15		Pieróg- Kolonia		17	Osada z okresu schyłkowego neolitu/ wczesnej epoki brązu	
16		Trzemuszk		31	Ślady osadnictwa z okresu starożytności	
17		Broszków	58-77	7	Ślady osadnictwa z okresu starożytności	
18	Sabinka	1		Osada z okresu neolitu		
19	Stare Opole	16		Piec garncarski z okresu XVIII/XIX w.		
20	Skórzec	Dąbrówka-Wyłązy Kolonia		15	Osada z XVI-XVII w.	
21	Mordy	Krzymosze	58-80	9	Grodzisko z XIII/ poł.XIV w.	
22	Wiśniew	Mościbrody	59-79	4	Ślad osadnictwa	
23	Zbuczyn Poduchowny	Izdebki Kosmy	59-81	13	Cmentarzysko z V/pocz.VI w.	
24		Izdebki Wąsy		14	Kurhan z VI / poł. VII w.	
					Kurhan z VI / poł.VII w.	
25		Dziewule-Piaski	60-79	8	Ślady osadnictwa z okresu paleolitu schyłkowego	
26				9	Osada z XVI-XVII w.	
27		Kolonia Plewki	60-80	9	Ślady osadnictwa	
28		Zbuczynka		16	Ślady osadnictwa z okresu epoki kamienia	
					Osada o nie określonej chronologii	
					Osada o nie określonej chronologii	
					Osada o nie określonej chronologii	
29		Krzesk	60-81	1	Grodzisko z okresu wczesnego średniowiecza	
30		Maciejowice		9	Osada z okresu wczesnego średniowiecza	
31		Kol. Podzemby		32	Osada z okresu wpływów rzymskich	
						Osada z okresu wczesnego średniowiecza

* Chronologia nie do końca zbadana.

8. Fauna

Nadleśnictwo Siedlce nie posiada specjalistycznych opracowań faunistycznych dla swojego terenu. Poza gatunkami przedstawionymi w dziale „Gatunki chronione” na terenie nadleśnictwa występuje wiele innych gatunków ptaków i zwierząt. Trudno byłoby wymienić je wszystkie, czy podać ich liczebność, bowiem dotychczas nie prowadzono badań z tego zakresu na obszarze.

Na obszarze nadleśnictwa prowadzone jest okresowe liczenie zwierzyny: łosia, jelenia, sarny, dzika, zająca i kuropatwy. Dokładne dane zostały zawarte w Analizie gospodarki przeszłej zamieszczonej w elaboracie.

9. Zadrzewienia

W nadleśnictwie zadrzewienie, jako kategoria gruntu, występuje tylko w oddz. 328b na pow. 18,53 ha. Zadrzewienia na gruntach ekonomicznych spełniające m.in. rolę remiz występują:

- na roli: w oddz. 8b, c, 139b, 152Bg, 203d, 212d, 253a, 322h, i, k,
- na pastwisku: w oddz. 83j, 152Ab, j, 203f,
- na łące w oddz.: 42g, 94b, 152Cc,
- na nieużytkach pokopalnianych w oddz.: 271Ag, 322j.

Szczegółowe dane w tym zakresie znajdują się w opisie taksacyjnym lasu.

10. Miejsca martyrologii, historyczne i inne

Tabela nr 38. Miejsca pamięci, historyczne i inne na gruntach zarządzanych przez Nadleśnictwo Siedlce

Lp.	Rodzaj	Lokalizacja Oddz. poddz. <i>Leśnictwo</i>	Nazwa obiektu oraz jego krótka charakterystyka	Uwagi
1	2	3	4	5
1	Krzyż	163c Stok Wiśniewski	Krzyż upamiętniający miejsce śmierci członka AK	
2	Miejsce historyczne	3-21 Mordy	Teren formowania się 8 Dywizji Wojska Polskiego w roku 1944	
3		138 Siedlce	Miejsce rozstrzelania żołnierzy AK	
4		111a, b, 112a, b, 131b, Zbuczyn	Fragmenty nasypu po przebiegającym dawnym trakcie brzeskim	
5	Miejsce obozu jenieckiego	47-48 Suchożebry	Miejsce obozu jeńców wojennych z okresu II wojny światowej	

Tabela nr 39. Miejsca pamięci, historyczne i inne na gruntach nadzorowanych przez Nadleśnictwo Siedlce

Lp	Rodzaj	Lokalizacja - Wieś	Nazwa obiektu oraz jego krótka charakterystyka	Uwagi
1	2	3	4	5
1	Miejsca historyczne	Dz.482- lasy wsi Suchożebry gm. Suchożebry	Cmentarz radzieckich jeńców wojennych z okresu II wojny światowej	
2		Lasy wsi Sosna Kozółki gm. Suchożebry	Cmentarz radzieckich jeńców wojennych z okresu II wojny światowej	
3		Las wsi Łączka gm. Kotuń	Cmentarz poniemiecki z okresu II wojny światowej	
4		Teren wsi Grodzisk gm. Grębków	Wały ziemne grodziska	
5	Pomnik	Lasy wsi Helenów gm. Wiśniew	Pomnik poświęcony śmierci żołnierzom AK	
6	Pomnik	Wieś Wola Wodyńska gm. Wodynie	Pomnik upamiętniający pole zrzutowe oraz miejsce śmierci żołnierzy AK z napisem na tablicy: „Pamięci żołnierzy AK – ppor. E. Chyliński ps. Frez ppor. Zbigniew Twardy ps.Trzask kapr. Aleksander Olędzki ps. Rąb, którzy w operacji „Cellar” 24-25.03.1943 r. skakali tu by walczyć z wrogiem na wschodnich Krańcach Rzeczypospolitej Polskiej. Przyjmował zrzuty i „cichociemnych” komendant por. „Smukły” – Błażej Szostek z żołnierzami AK Rejonu Wodynie – Obwód Jesion – 1992 rok”	
7	Cmentarz		Ok. 600 m od drogi w kierunku z Wodyń na Kamieniec, w polu – cmentarz ludzi zmarłych na cholere	
8	Pomnik	Wieś Domanice	Pomnik z napisem: „W 10 rocznicę Niepodległości Polski Bohaterom poległym za wiarę i ojczyznę”.	

IV. ZAGROŻENIA

Bliskie sąsiedztwo aglomeracji warszawskiej, centralne położenie miasta Siedlce, ciągi zabudowy miejskiej i wiejskiej wzdłuż dróg będących przedłużeniem autostrady A2: Warszawa-Siedlce-Terespol (nr E-30) oraz wiele dróg lokalnych (nr 698, 802, 803, 804), rozbudowana infrastruktura, rozwijająca się turystyka i duże zagęszczenie ludności mają olbrzymi wpływ na zdrowotność i stan sanitarny środowiska. Bliskość atrakcyjnych rzek Liwiec, Świder, Muchawka, położonych nad ich brzegami lasów, bogactwo fauny, flory przyciągają coraz większe grupy turystów, grzybiarzy i wędkarzy.

Turystyka jest formą aktywności człowieka, która nie musi wpływać negatywnie na biocenozy i siedliska leśne, jeśli jest kontrolowana i organizowana z uwzględnieniem zasad ochrony przyrody. Źle zorganizowana, masowa turystyka jest dla lasu zagrożeniem stwarzającym takie niebezpieczeństwa jak pożary, niszczenie roślinności, nieracjonalny zbiór runa leśnego, niepokojenie i chwytanie zwierząt, wydeptywanie, przenoszenie do biocenoz obcych organizmów, niszczenie mrowisk i innych schronień zwierząt, zaśmiecanie lasu, w tym trwale zanieczyszczenie gleby.

Zagrożeniem jest emisja różnych gazów i pyłów do atmosfery, wpływ nieoczyszczonych ścieków komunalnych i przemysłowych do wód i gleby, przesiąkanie intensywnie stosowanych środków ochrony roślin i nawozów w rolnictwie czy też duże ilości odpadów stałych przemysłowych i komunalnych, często wyrzucanych poza miejscami do tego celu przeznaczonymi.

Ilość, stan czystości i obieg wody w przyrodzie oraz skład powietrza atmosferycznego mają zasadnicze znaczenie dla procesów krążenia składników pokarmowych i przemian energetycznych w ekosystemach. Procesy te wiążą organizmy żywe z ich środowiskiem abiotycznym. Zaistniałe dotychczas w wyniku działalności ludzkiej skażenie środowiska i jego przemiany miały wpływ na wiele populacji gatunków organizmów żywych.

Wg „Raportu o stanie lasów w Polsce” z 1995 r. główne zagrożenia środowiska leśnego to: deficyt wody, zanieczyszczenie wód, zanieczyszczenie atmosfery, nadmierna eksploatacja zasobów, zagrożenie zasobów genowych organizmów żywych, urbanizacja i komunikacja, turystyka i rekreacja.

1. Zagrożenia antropogeniczne

1.1. Poziom uszkodzenia drzewostanów w oparciu o monitoring biologiczny.

Z uwagi na brak odpowiednich wytycznych, strefy uszkodzenia wynikające z oddziaływania przemysłu nie były określane – przyjęto zerową strefę uszkodzeń dla wszystkich drzewostanów.

1.2. Zakłady uciążliwe dla środowiska.

Obszar Nadleśnictwa Siedlce jest narażony głównie na zanieczyszczenia przemysłowe emitowane do atmosfery. Na stan czystości powietrza mają wpływ przede wszystkim zanieczyszczenia związane z energetyką zawodową i działalnością zakładów przemysłowych. Zanieczyszczenia te to przede wszystkim pyły, tlenki węgla, siarki i azotu, które w sprzyjających warunkach meteorologicznych przenoszone są poprzez atmosferę na znaczne odległości. Centralne położenie Siedlec, zakłady energetyczne i przemysłowe oraz rozbudowany transport towarów i ludzi jest głównym dostarczycielem zanieczyszczeń na teren omawianego nadleśnictwa. Do najbardziej uciążliwych zakładów należą tu Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej w Siedlcach. Zanieczyszczenia pochodzące z procesów technologicznych to głównie pyły oraz często toksyczne gazy. Do zakładów emitujących takie zanieczyszczenia należą: Odlewnia Staliwa „Stalchemak” w Siedlcach, „Mostostal-Siedlce” S.A. w Siedlcach, kurniki (w Mordach, Wiśniewie, Skórcu, Bojmiu, Siedlcach), wytwórnia substratów do produkcji grzybów w Gołębku (emituje azot), Zakłady Mięsne w Mościbrodach.

Ważnym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest również transport i komunikacja. Z roku na rok wzrasta liczba pojazdów samochodowych. Z uwagi na położenie (przez ten teren przebiegają trasy Warszawa–Białystok, Warszawa-Terespol), obszar Nadleśnictwa Siedlce narażony jest na wzmożony

ruch ciężkich pojazdów transportu międzynarodowego. Trudno jest określić wielkość zanieczyszczeń komunikacyjnych emitowanych do środowiska. Według bardzo przybliżonych danych (z programu „opłaty za korzystanie ze środowiska” w woj. siedleckim) emisja ta w 1995 r. wynosiła ponad 4000 Mg.²⁵

Analizując coroczne raporty o stanie środowiska można stwierdzić spadek emisji zanieczyszczeń powietrza, zwłaszcza w ostatnim okresie. Wynika to z wprowadzenia nowych technologii produkcji, inwestycji w instalacje ograniczające szkodliwe emisje oraz wypierania przestarzałych źródeł energii na rzecz gazu ziemnego i lekkich olejów opałowych.

Poniżej podaje się średnią emisję zanieczyszczeń omawianego terenu z porównaniem z emisją w wybranych częściach kraju wg danych GUS za rok 1997 przedstawionych w raporcie Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Warszawie:

Tabela nr 40. Średnia emisja zanieczyszczeń

Jednostka administracyjna	Emisja		Procent zanieczyszczenia	
	Pyły	Gazy		
	Mg/ rok /km ²		zatrzyma- nego	zneutralizo- wanego
1	2	3	4	5
Nadleśnictwo Siedlce	0,004	0,045	76,9	0
Powiaty:				
siedlecki	0,004	0,045	76,9	0
miński	0,119	0,458	80,9	0
węgrowski	0,158	0,364	80,9	0
otwocki	0,034	0,130	75,4	0
wołomiński	0,187	0,584	98,2	10,7
warszawski zachodni	0,133	0,433	84,9	0,0
Miasto Warszawa	16,028	128,225	98,6	1,7
Woj. łódzkie	0,995	19,162	99,6	27,5
Woj. wielkopolskie	0,954	7,476	97,7	4,3
Woj. warmińsko-mazurskie	0,198	0,726	92,1	5,6
Woj. śląskie	6,024	43,415	98,3	26,5
Woj. świętokrzyskie	1,319	9,344	99,1	1,0
Łącznie Polska	1,033	7,866	98,4	34,9

Biorąc pod uwagę fakt, że obszar Nadleśnictwa w około 90% leży w powiecie siedleckim. Do tabeli jako dane dla Nadleśnictwa Siedlce przyjęto średnią emisję zanieczyszczeń w wielkościach jak dla tego powiatu.

²⁵ Wg „Raportu o stanie środowiska w latach 1995-1996” (dawne woj. siedleckie)

Na terenie działania Nadleśnictwa Siedlce w oddz. 176c jest stała powierzchnia obserwacyjna monitoringu biologicznego. Ponadto wyznaczone są powierzchnie metody ogniskowo-kompleksowej w oddz. 65a, 70h, 73b, 196f, 208a, 210b.

Najbliższe punkty monitoringu powietrza* zlokalizowane są w Siedlcach, Mińsku Maz., w Warszawie i Otwocku. Są to w większości stacje pomiarowe wchodzące w skład sieci monitoringu jakości powietrza, należące do Wojewódzkich Stacji Sanitarно-Epidemiologicznych.

Tabela nr 41. Lokalizacja punktów pomiaru zanieczyszczeń powietrza z pobliskich stacji

Lokalizacja	Rodzaj badanych zanieczyszczeń	Rodzaj pomiarów	Wykonawca pomiarów
Mińsk Maz. ul. Kościuszki 9	SO ₂ , NO ₂ , pył zaw. ref.	24 h, co 5 dni	WSSE w Warszawie Oddział zamiejscowy
Otwock, ul. Brzozowa 2	H ₂ S, SO ₂ , pył zaw. ref.	24 h, codziennie, manualne	
Wołomin, ul. Prądzyńskiego	H ₂ S, SO ₂ , pył zaw. ref.	Co 5 dni, manualne	
Siedlce, ul. Podlaska 8	SO ₂ , NO ₂ , pył zaw. ref.	24-h, codziennie	
Siedlce, ul. Chrobrego 17	SO ₂ , NO ₂ , pył zaw. ref.	24-h, codziennie	
Siedlce, ul. Sienkiewicza 32	SO ₂ , NO ₂ , pył zaw. ref.	24-h, codziennie	

Według „Oceny zanieczyszczenia powietrza w Polsce w 1997 roku na podstawie pomiarów w sieci podstawowej” (*IOŚ Warszawa 1998 r.*) średnie roczne stężenia dwutlenku siarki, dwutlenku azotu i pyłu z pomiarów reflektometrycznych na większości stanowisk pomiarowych w województwie mazowieckim są mniejsze od 75% wartości dopuszczalnych. Stan higieny atmosfery na obszarze Nadleśnictwa Siedlce nie budzi zastrzeżeń. Rejestrowany na terenie woj. mazowieckiego ogólny poziom stężeń średniorocznych podstawowych zanieczyszczeń energetycznych klasyfikuje je w grupie średniego zanieczyszczenia, a lokalnie nawet niskiego (ok. 18% NDS dla SO₂, ok. 58% NDS dla NO₂, ok. 23% NDS dla pyłu zawieszonego). Dopuszczalne normy zanieczyszczeń powietrza nie są przekroczone.

Wg informacji uzyskanych w urzędach gmin na terenie działania Nadleśnictwa Siedlce w najbliższym okresie nie projektuje się inwestycji, które oddziaływałyby negatywnie na środowisko.

* wg Raportu WIOŚ 1999 r. woj. mazowieckie

1.3. Skażenie środowiska odpadami.

Z uwagi na dość duże skupisko ludności w Siedlcach i okolicy Mordów, Mrozów, Kałuszyna bardzo istotnym elementem w ochronie środowiska jest gospodarka odpadami zarówno przemysłowymi jak i komunalnymi. Z dniem 1.01.1998 r. weszła w życie ustawa o odpadach z 27.06.1997 r. (Dz. U. Nr 96, poz.592), wnosząca zasadnicze zmiany w zakresie gospodarowania odpadami. Ustawa ta określa zasady postępowania z odpadami, stawiając na pierwszym miejscu zapobieganie powstawaniu odpadów lub minimalizację ich ilości, usuwania z miejsc ich powstania.

W zasięgu działania Nadleśnictwa Siedlce zlokalizowane są składowiska odpadów komunalnych: w Kotuniu, gm. Kotuń (*zabezpieczenie środowiska: ekranizacja podłoża, drenaż, piezometry*), w Balach, gm. Mokobody (*uszczelnienie gemembraną, drenaż, piezometry*), w Kol. Mordy, gm. Mordy (*zabezpieczenie środowiska: ekranizacja podłoża, drenaż, piezometry*), w Dąbrówce Ług., gm. Skórzec (*uszczelnienie gemembraną, drenaż, piezometry*), w Woli Suchożebrskiej, gm. Suchożebry (*zabezpieczenie środowiska: uszczelnienie podłoża, drenaż, piezometry*), w Starych Iganiach, gm. Siedlce (*brak zabezpieczenia podłoża*), w Oleśnicy, gm. Wodynie (*uszczelnienie gemembraną, drenaż, piezometry*), w Seroczynie, gm. Wodynie (*brak zabezpieczenia podłoża*).

W sąsiedztwie obszaru nadleśnictwa są składowiska w Makówcu Dużym, gm. Dobry (zabezpieczenie środowiska: *ekranizacja podłoża, drenaż, piezometry*), w Roztankach, gm. Latowicz (*ekranizacja podłoża, drenaż*), w Woźbinie gm. Ceglów, w Kałuszynie gm. Kałuszyn (*brak zabezpieczenia*).

Zagrożeniem dla lasów nadleśnictwa i lasów innych własności są „dzikie” wysypiska śmieci. Są one źródłem skażeń gleb i wód powierzchniowych, obniżają walory krajobrazowo-rekreacyjne. Do lasu śmieci są wywożone najczęściej przez lokalną ludność. Niekiedy jednak przywożone są także z dalszych miejscowości.

Najbardziej zaśmiecanie na terenie nadleśnictwa są: w leśnictwie Kotuń – ur. Ryczycy (oddz. 95), lasy nadzorowane przy oddz. 83 (ur. Sędziowizna), w leśnictwie Mordy – lasy nadzorowane w ur. Popowizna, w leśnictwie Siedlce – ur. Golice, ur. Sekuła, w leśnictwie Siedlce – oddz. 315f, w leśnictwie Wodynie – za cmentarzem oddz. 261, w leśnictwie Siedlce – ur. Mościbrody, lasy nadzorowane przy obwodnicy miasta Siedlce.

2. Zagrożenia zanieczyszczenia wód i zmian stosunków wodnych

Głównymi źródłami antropogenicznego zanieczyszczenia wód powierzchniowych są zakłady przemysłowe i większe skupiska ludności, odprowadzające ścieki do odbiorników systemami

kanalizacyjnymi. Równie istotnym źródłem zanieczyszczeń są spływy powierzchniowe, które zawierają związki biogenne pochodzenia rolniczego, środki ochrony roślin i wypłukiwane frakcje gleby oraz nie oczyszczone wody opadowe odprowadzane do rzek z terenów zakładów, ciągów komunikacyjnych i przede wszystkim terenów miejskich.

Obszar Nadleśnictwa Siedlce nie należy do bogatych w rzeki. Należy on do zlewni głównego cieków IV rzędu - rzeki Liwiec z jej dopływem, ciekami V rzędu - Muchawką. Ponadto przez teren ten przepływa w części rzeka Świder (gm. Wodynie) oraz w całości lub tylko w części bezimienne rzeczki i ciek wodne. W raporcie WIOŚ Warszawa „Stan środowiska w województwie mazowieckim”, wydanego w 2003 r. przedstawiana jest informacja, że wody w rzekach przebiegających przez tereny Nadleśnictwa Siedlce są pozaklasowe.

Tabela nr 42. Stan czystości rzek w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Siedlce

Nazwa rzeki	Ostatni rok badań	Badana długość rzeki	Klasyfikacja rzek w km								
			Fizyko- chemiczna			Bakteriologiczna			Ogólna		
			II	III	non	II	III	non	II	III	non
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Liwiec	2002	126,2	0	34,7	91,5	0	23,9	102,3	0	0	126,2
Muchawka	2001	5,1	0	5,01	0	0	0	5,1	0	0	5,1
Zbuczynka	2000	20,3	0	0	20,3	0	0	20,3	0	0	20,3
Świder	2002	9,6	0	0	9,6	0	0	9,6	0	0	9,6
Mienia	2002	43,8	0	0	43,8	0	6,6	37,2	0	0	43,8
Rządza	2002	4	0	0	26,5	0	0	26,5	0	0	26,5
Osownica	1998	40,0	0	36,7	3,3	0	0	40,0	0	0	40,0

Stan sanitarny rzek przepływających przez omawiane tereny jest zły. Jest to spowodowane głównie brakiem wystarczającej ilości oczyszczalni ścieków i słabym dostosowaniem do nich sieci kanalizacyjnych. Stan ten nie ma jednak większego wpływu na drzewostany Nadleśnictwa Siedlce.

Innym zagrożeniem związanym ze środowiskiem wodnym jest okresowe zalewanie obszarów leśnych. Na zalewanie narażone są między innymi oddziały: w leśnictwie Mordy – oddz.: 4d, f, 5a, h, 6c, d, 9b, 10a, 15c, 16g, 18f, 19c, 20d, 21b, 22a, c, l, 23a, i, j, h, 24a, b, 25a, 26c, d, k, l, 27a, d, f, h, 29d, 30a, c, f, w leśnictwie Kotuń –ur. Ryczyca, oddz.: 82, 90b,d, 91b, c, 93a, d, 95, w leśnictwie Siedlce – ur. Mościbrody, oddz. 51f, 199, ur. Żebraczka i ur. Jedlina, w leśnictwie Zbuczyn – oddz. 111, w leśnictwie Suchożebry – oddz. 45, 46, 46E.

Na osobną uwagę zasługuje zagrożenie – na ogół niedoceniane-wód podziemnych, będących ostatnim elementem rezerwy wody pitnej dobrej jakości. Wody te są w znacznie mniejszym stopniu zdegradowane niż wody powierzchniowe. Wynika to z faktu, że lepiej są chronione przed bezpośrednimi wpływami z powierzchni przez glebę ponad poziomem zwierciadła wody.

W rejonie mazowieckim dominują wody czwartorzędowe (ok. 74%), pozostałe to wody trzeciorzędowe (9%), kredowe (11%) oraz starsze (6%). Badania przeprowadzone przez Państwowy

Instytut Geologiczny w 1997 r. wykazują, że najbardziej skażone są wody najmłodsze czwartorzędowe oraz w mniejszym stopniu trzeciorzędowe. Wody pochodzące z utworów starszych są bardzo dobrej jakości.

Poniżej podano krótką charakterystykę otworu obserwacyjno-pomiarowego sieci krajowej monitoringu zwykłych wód podziemnych na terenie Nadleśnictwa Siedlce.

Tabela nr 43. Charakterystyka otworów obserwacyjno-pomiarowych sieci krajowej monitoringu zwykłych wód podziemnych na terenie Nadleśnictwa Siedlce.

Miejscowość	Nazwa otworu	Stratygrafia	Głębokość stropu warstwy wodonośnej m p.p.t.	Rodzaj wód	Użytkowanie terenu	GZWP	Klasa wód w roku 1992
Wodynie	PIG	Q	18,3	W	7	bd.	III
Siedlce, ul. Sekuła!c	KOM-1	X	64,0	W	7	223	Ib

Oznaczenia zastosowane w tabeli :

PIG - punkt obserwacyjny (otworu, źródła) Sieci Stacjonarnych Obserwacji Wód Podziemnych Państwowego Instytutu Geologicznego,

KOM – otwory studienne ujęć komunalnych i/lub przemysłowych

X – trzeciorzęd,

Q- czwartorzęd

W – wgłębne – wody poziomów artezyjskich i subartezyjskich,

7 – obszary zabudowane,

GZWP - 222 ... – Numery Głównych zbiorników Wód Podziemnych, na obszarze, których znajduje się punkt badawczy,

Klasy wód : I a – wody o najwyższej jakości,

I b – wody o wysokiej jakości,

II – wody o średniej jakości,

III – wody o niskiej jakości

Zmiany stosunków wodnych, m.in. obniżanie się wód gruntowych, zmniejszanie opadów atmosferycznych nie wpływa znacząco na drzewostany Nadleśnictwa Siedlce.

3. Zagrożenia biotyczne

Problem zagrożenia biotycznego lasów nadleśnictwa został szeroko omówiony w opisie ogólnym planu u.l. w części dotyczącej ochrony lasu. Dane z tego zakresu naniesione są na mapie ochrony lasu; za pomocą umownych znaków i kolorów naniesiono: grunty porolne, stałe partie kontrolne do jesiennych poszukiwań szkodników sosny, powierzchnie metody ogniskowo-kompleksowej, obszary uszkodzone przez zwierzynę, owady, itp.

Wśród czynników biotycznych najgroźniejsze jest masowe pojawianie się szkodliwych owadów. Nadleśnictwo należy do grupy o średnim zagrożeniu.

Według informacji służb leśnych w ostatnich latach w nadleśnictwie wzrasta występowanie szkodników dębowych (opietków, zwójek). Obserwuje się coraz częstsze występowanie mszyc (w ur. Sucha), na uboższych siedliskach lasów zarządzanych i nadzorowanych korowca sosnowca (ur. Ossówno). Na stałym, dość wysokim poziomie liczebności utrzymują się ryjkowce (jak,

np. szeliniak, sieciech. Ostatnie jesienne poszukiwania owadów nie wykazują wzrostu zagrożenia szkodnikami pierotnymi.

Na stan zdrowotny lasów wpływają również infekcje grzybowe, które atakują głównie system korzeniowy drzew. Nadleśnictwo Siedlce należy do grupy niskich zagrożeń, niemniej znaczna część powierzchni nadleśnictwa stanowią drzewostany na gruntach porolnych i istnieje zagrożenie od huby korzeniowej.

4. Zagrożenia od zwierzyny

Według stanu na 1.01.1996 r. problem zagrożenia od zwierzyny nie należał do istotnych, a szkody wyrządzane były niewielkie. W związku ze wzrostem liczebności zwierzyny na terenie działania nadleśnictwa może pojawić się istotne zagrożenie dla upraw i młodników.

W aktualnej inwentaryzacji, szkody od zwierzyny wykazano na łącznej powierzchni 325,52 ha, z tym że blisko 70% (222,50 ha) to uszkodzenia małe – gospodarczo znośne.

5. Zagrożenia abiotyczne

Wśród wielu czynników abiotycznych oddziałujących na drzewostany można wymienić: niewłaściwe siedlisko, skrajne (niskie lub wysokie) temperatury, nadmiar lub niedobór wilgoci, niekorzystne właściwości gleb, pożary.

W poprzednich okresach gospodarczych szkody powodowane przez wiatr, okiść, czy śnieg występowały sporadycznie i nie miały większego znaczenia w gospodarce Nadleśnictwa Siedlce. Jednakże różne anomalie klimatyczne mogą pojawić się w każdym roku, powodując znaczne szkody (np. lata 1999-2000 oraz 2005).

W ostatnich kilkunastu latach zauważalne było znaczne obniżenie się średniorocznych opadów, co przy jednoczesnym wzroście temperatury, powodowało w wielu przypadkach osłabienie drzewostanów.

Niekorzystnym jest również zjawisko obserwowane w okresie wiosennym, polegające na szybkim wzroście temperatury wczesną wiosną, co przyspiesza rozwój roślin, a następnie dość gwałtownym ochłodzeniu w maju. Powoduje to szkody w uprawach i młodnikach. Szczególnie dotkliwie odczuwa to dąb i jesion – porażeniu ulegają młode pączki i liście. Zjawisko to nie wpływa jednak znacząco na drzewostany nadleśnictwa. Klasycznym przykładem mogą być systematycznie przemarzające dęby i sosna w uprawach na gruntach porolnych (w szczególności ostatnie 3 lata).

Innym istotnym zagrożeniem są pożary lasów państwowych i nadzorowanych. Zagrożenie to wynika przede wszystkim z dużej penetracji lasów przez ludzi, nieostrożnego obchodzenia się z ogniem w lesie, wiosennego wypalania traw, a czasami wręcz bezmyślności, czy też umyślnego

podpalenia. **Najbardziej narażonymi** na podpalenia są obszary :

- w leśnictwie Mordy – oddz. 21c,
- w leśnictwie Siedlce – lasy nadzorowane wsi Opole Nowe i Opole Stare,
- w leśnictwie Kotuń lasy nadzorowane wsi Żeliszew Duży,
- w leśnictwie Wodynie – lasy nadzorowane wsi Helenów.

Na obszarze całego nadleśnictwa w lasach w pobliżu terenów zamieszkałych istnieje zagrożenie od nielegalnie, na dziko rozpalanych ognisk, w szczególności na niewielkich śródleśnych polanach.

Obszary o największym potencjalnym zagrożeniu pożarowym:

- Lasy położone na obrzeżach miasta Siedlce (znaczna penetracja ludności w okresie letnim); oddział 138 graniczący z Zakładami Mechanicznymi „Nowotki” przy ulicy Domanickiej, a także oddziały 139-141 graniczące z budynkami miejscowej jednostki wojskowej.
- Główne jednostki osadnicze: Siedlce, Mordy, Krzesk, Zbuczyn, Golice, Wiśniew, Domanice, Wodynie, Seroczyn, Skórzec, Kotuń, Iganie, Bojmie, Mokobody, Suchożebry, Hołubla i Paprotnia.
- Gazociąg biegnący przez miejscowości: Wólka Proszewska, Zaliwie Szpinali, Kol. Bale, Wesoła, Emilianówka, Wola Suchożebrska, Krześlin, Czepielin, Czołomyje, Mordy. Przez te miejscowości gazociąg przebiega on w odległości 500-1000 m od powierzchni leśnych. Jedynie w rejonie wsi Wesoła znacznie bliżej, bo w odległości 100-150 m w oddz. 17a. Powierzchnia oddziału wynosi 1.13 ha.
- Gazociąg biegnący wzdłuż drogi Siedlce-Luków przebiegający przez tereny leśne; oddziały 146, 147, 149 (uroczysko Mościbrody), na długości 3 km.
- Miejsca masowego wypoczynku; oddziały: 35-44, 49c-h, 50, 51, 55-63, 142-144, 145b-r, 146-149, 155-165, 166c-h, 172, 183, 190 (łącznie 16.7 % powierzchni Nadleśnictwa).

Nadleśnictwo zostało zaliczone do I kategorii zagrożenia pożarowego.

Szczegółowe dane dotyczące zagrożenia pożarowego omówione są w „Planie ochrony przeciwpożarowej” zamieszczonej w elaboracie. Szczegóły z zakresu ochrony ppoż. problematyka zostały ponadto przedstawione na „Mapie sytuacyjno-przeglądowej ochrony przeciwpożarowej”. Lasy nadleśnictwa są dobrze zabezpieczone, a nadleśnictwo spełniło wymogi w zakresie odpowiedniej ilości sprzętu, zaopatrzenia w wodę, punktów obserwacyjnych, itd.

Obszar nadleśnictwa zabezpieczany jest przez jednostki straży pożarnej z powiatu siedleckiego i węgrowskiego. Nadleśnictwo na bieżąco współpracuje w tym zakresie z Komendami Państwowej Straży Pożarnej.

6. Bezpośrednie negatywne oddziaływanie człowieka.

Do bezpośrednich form negatywnego oddziaływania ludzi na lasy Nadleśnictwa Siedlce i w terytorialnym jego zasięgu zaliczyć należy:

- a) nagminne wwożenie do lasu śmieci przez okolicznych mieszkańców oraz zaśmiecanie lasu przez wczasowiczów, turystów, grzybiarzy,
- b) nadmierną penetrację lasów w okresie zbioru jagód i grzybów; następstwem penetracji lasów jest wydeptywanie i niszczenie runa leśnego, płoszenie zwierzyny, zaśmiecanie lasu (papiery, butelki plastikowe i szklane) oraz niejednokrotnie przyczynienie się do powstania pożaru poprzez zaproszenie ognia (niedopałki papierosa, niedogaszane zapalki lub nieodpowiedzialne rozpalanie ognisk),
- c) wycinka i kradzież drewna,
- d) kłusownictwo,
- e) kradzieże sadzonek z upraw i niszczenie drzewek,
- f) wyrzucanie śmieci z samochodów w trakcie przejazdu przez lasy,
- g) celowe podpalenia lasu,
- h) niszczenie urządzeń turystycznych, tablic informacyjnych i ostrzegawczych,
- i) niszczenie i kaleczenie drzew,
- j) niszczenie stanowisk roślin chronionych, w szczególności konwalii i żubrówki
- k) płoszenie zwierzyny, niszczenie gniazd, mrowisk.

Szlaki turystyczne przebiegające przez teren nadleśnictwa nie kolidują z prowadzoną przez nadleśnictwo gospodarką i nie wpływają negatywnie na drzewostany.

Szczególnie uciążliwym problemem jest zaśmiecanie lasu. Powstanie setek mniejszych i większych dzikich wysypisk śmieci jest faktem. Problem ten w nadleśnictwie rozwiązywany jest na bieżąco, poprzez systematyczne uprzątnięcie śmieci.

V. PLAN DZIAŁAŃ Z ZAKRESU OCHRONY PRZYRODY

Gospodarka leśna w Nadleśnictwie Siedlce prowadzona jest w oparciu o „Zasady Hodowli Lasu” z uwzględnieniem aktualnych wytycznych i rozporządzeń w sprawie doskonalenia gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych.

1. Kształtowanie stosunków wodnych

Zagadnienia gospodarki wodnej nabrały szczególnego znaczenia zwłaszcza w ostatnim okresie w sytuacji niedoboru wody. W wyniku mniejszej ilości opadów, licznych prac ziemnych, poboru wody do celów przemysłowych i komunalnych, poziom wód gruntowych w kraju i na omawianym terenie ulega obniżaniu. Jednocześnie obserwuje się fakty okresowego nadmiaru wody w okresie pełnej wegetacji. W wyniku ulewnych deszczów, burz i nawałnic dochodzi niejednokrotnie do podtopień.

W celu zahamowania negatywnych procesów zwiększania się deficytu wody i poprawienia retencji wodnej w lasach wskazane jest dążenie do „zatrzymania wody” w lesie, poprzez lokalne zbieranie wód w rowach, zagradzanie odpływów rowów, utrzymanie w stanie naturalnym śródleśnych zbiorników i cieków wodnych, pozostawianie naturalnej osłony z drzew i krzewów w pasie 20-30 m od ich brzegu. Równocześnie w celu zahamowania negatywnych procesów okresowego nadmiaru wody wskazane jest udrożnienie istniejącej sieci rowów być może wykonanie nowej oraz wyposażenie rowów w zastawki regulujące.

Wykonanie ww. zadań pozwoli na kontrolowanie stosunków wodnych z korzyścią dla drzewostanów.

Ponadto należałoby kontynuować dotychczasowe działania i:

- chronić przed zanikaniem istniejące śródleśne oczka wodne, bagienka, torfowiska,
- współdziałać z władzami lokalnymi w zakresie budowy sieci wodociągowych i kanalizacyjnych, itp.
- uczestniczyć w uzgodnieniach w zakresie właściwej lokalizacji i budowy wysypisk śmieci,

Służba Leśna powinna kontynuować współpracę w zakresie ochrony przyrody, kształtowania stosunków wodnych z władzami samorządowymi, regionalnymi, wojewódzkimi i innymi organizacjami i stowarzyszeniami mającymi na celu dobro lasu.

2. Kształtowanie granicy polno-leśnej

Racjonalna gospodarka leśna i ochrona przyrody jest ściśle związana z kształtem i wielkością kompleksu leśnego. Istniejące w wielu przypadkach enklawy i półenklawy obcych gruntów rolnych,

czy też niewielkich pasów lasu wcinających się w grunty rolne oraz dochodzące do tego duże rozdrobnienie i niewielkie powierzchnie kompleksów, stwarzają wiele problemów z zakresu gospodarki leśnej i ochrony przyrody. Nadleśnictwo Siedlce jest jednym z tych w kraju, gdzie rozdrobnienie kompleksów jest największe. Większość lasów nadleśnictwa sąsiaduje z gruntami rolnymi. Granice polno-leśne kompleksów widoczne są na mapie walorów przyrodniczo-kulturowych nadleśnictwa sporządzonej na podkładzie mapy topograficznej w skali 1:50000.

3. Kształtowanie strefy ekotonowej

W celu kształtowania strefy ekotonowej należy kontynuować dotychczasowe działania, a mianowicie:

- pozostawiać w czasie cięć rębnych pas drzewostanu o szerokości 20-30 m wzdłuż użytków rolnych, wód, dróg publicznych i linii kolejowych,
- stosować na obrzeżach lasu silniejsze cięcia pielęgnacyjne, umożliwiające wprowadzanie gatunków biocenotycznych, tam gdzie ich brak,
- przy sztucznym kształtowaniu tej strefy wprowadzać możliwie dużą gamę gatunków.

Powyższe zadania realizowane są etapami przy okazji wykonywania prac gospodarczych w poszczególnych drzewostanach.

4. Ochrona różnorodności biologicznej

Ochrona różnorodności biologicznej w lasach jest realizowana w oparciu o obowiązujące w Lasach Państwowych zarządzenia i instrukcje.

Dla ochrony różnorodności biologicznej w lasach nadleśnictwa należy preferować odnowienie naturalne wszystkich gatunków oraz kontynuować dotychczasowe działania w zakresie:

- zachowania różnorodności genowej zgodnie z regionalizacją,
- zachowania różnorodności gatunkowej poprzez stwarzanie warunków rozwoju dla wszystkich warstw ekosystemu leśnego,
- zachowania różnorodności ekosystemowej oraz dążenie do maksymalnego wykorzystania zmienności w ramach mikrosiedlisk,
- pozostawiania śródleśnych łąk, bagien, nieużytków dla zachowania bogactwa i różnorodności krajobrazowej.

5. Zadania dotyczące szczególnych form ochrony przyrody

Zgodnie z Ustawą o ochronie przyrody z dnia 16 października 1991 roku poddanie pod ochronę następuje poprzez powołanie rezerwatu przyrody, obszaru chronionego krajobrazu oraz w drodze rozporządzenia przez uznanie danego gatunku za gatunek chroniony.

W ramach realizacji niniejszego „Programu ochrony przyrody” wskazania jest kontynuacja działań dotyczących:

- współpracy z Wojewódzkim Konserwatorem Przyrody w zakresie:
 - opracowania planów ochrony dla rezerwatów, które ich nie posiadają; brak planów utrudnia realizację zadań w zakresie ochrony celu dla którego zostały powołane;
 - wymiany lub uzupełnienia tablic informacyjnych w rezerwatach;
 - aktualizacji aktów prawnych dotyczących powołania rezerwatów przyrody;
 - oznakowania pomników przyrody, użytków ekologicznych;
 - oznakowania granic obszarów chronionego krajobrazu;
- szczególnej opieki istniejących na gruntach nadleśnictwa pomników przyrody;
- otaczania opieką drzew i innych cennych tworów przyrody, które w przyszłości mogą zostać uznane za pomniki przyrody, wpisywać je do Kroniki niniejszego opracowania;

W celu pełniejszego poznania walorów nadleśnictwa prowadzić katalog (listę) gatunków cennych, rzadkich i chronionych z uwzględnieniem miejsca i sposobu występowania,

W przypadku stwierdzenia stanowisk gatunków chronionych na gruntach zarządzanych przez nadleśnictwo, a kolidujących z prowadzeniem gospodarki leśnej należy stosować się do procedur przewidzianych Ustawą o ochronie przyrody.

6. Rekreacja i turystyka

Ochrona przyrody jest ściśle powiązana z problemami rekreacji i turystyki.

Zagospodarowanie rekreacyjne nadleśnictwa omówione jest w elaboracie. Wszystkie elementy dotyczące tej problematyki umieszczone są na mapach zasięgu działania nadleśnictwa, a więc m.in. kempingi, pola biwakowe, ośrodki wypoczynkowe, kąpieliska, parkingi, miejsca postoju, itp.

Przez teren działania Nadleśnictwa Siedlce przebiegają szlaki turystyczne oznaczone w terenie i przedstawione na mapie walorów przyrodniczo-kulturowych.

W dniu 22.09.2004 r. zostały oddane do użytku 2 ścieżki przyrodniczo-leśne „Sekuła” i „Lipniak”. Ścieżki są częścią realizowanego w Nadleśnictwie Siedlce Programu edukacji przyrodniczo-leśnej; są uzupełnieniem i poszerzeniem oferty edukacyjnej nadleśnictwa.

Ścieżka „Sekuła” zlokalizowana jest w kompleksie leśnym w granicach miasta Siedlce. Przeznaczona jest przede wszystkim dla dzieci i młodzieży szkolnej, ale również dla wszystkich, którzy chcą odpocząć na łonie natury. Na ścieżce wyróżniono i opisano 8 przystanków tematycznych. Oprócz tablic informacyjnych na terenie ścieżki została wybudowana infrastruktura edukacyjno-turystyczna: wiata z ławostołami, stoły z ławkami, urządzenia gimnastyczne. Do ścieżki można dojechać autobusami PKS lub linii miejskich i podmiejskich.

Ścieżka „Lipniak” usytuowana jest w miejscowości Lipniak w okolicach szkółki leśnej. Na tej ścieżce wyróżniono i opisano 4 przystanki tematyczne. Przeznaczona jest dla grup zorganizowanych czyli szkół. Podobnie jak na pierwszej ścieżce wybudowano plac zabaw, stoły z ławkami, a przy szkółce leśnej znajduje się wiata z ławostołami i miejscem na ognisko. Ponadto ścieżka ta została przystosowana do korzystania przez osoby niepełnosprawne.

Źródłami finansowania ścieżek były środki finansowe: Nadleśnictwa Siedlce, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie, Urzędu Miasta Siedlce, Starostwa Powiatowego Siedlce. Więcej na temat ścieżek można dowiedzieć się z folderów informacyjnych.

Od kilku lat Nadleśnictwo Siedlce prowadzi edukację przyrodniczo-leśną. Edukacja ta przybiera różne formy. Najczęściej są to pogadanki prowadzone przez pracowników nadleśnictwa w szkołach i przedszkolach. Czasami spotkania odbywają się na terenie szkółki leśnej w Leśnictwie Stok Wiśniewski. Znajduje się tam zadaszenie z paleniskiem o przeznaczeniu wypoczynkowym. Podczas wycieczek do lasu młodzież zapoznaje się z gospodarką leśną prowadzoną przez nadleśnictwo.

Nadleśnictwo rozszerzyło swoją działalność edukacyjną i jednocześnie dostosować ją do współczesnych metod i technik nauczania a mianowicie:

- utworzenie w nowowybudowanym budynku administracyjnym sali edukacyjnej, wyposażenie jej w niezbędny sprzęt komputerowy i audiowizualny, eksponaty, gabloty, albumy, atlasy i inne pomoce naukowe,
- przystosowanie otoczenia budynku Nadleśnictwa do potrzeb edukacji poprzez wykonanie stałej ekspozycji sadzonek produkowanych przez szkółkę zadrzewieniową, oraz tablic edukacyjnych,

Do chwili obecnej Nadleśnictwo wyposażyło Izbę Edukacji Leśnej w stoły, krzesła, gabloty na eksponaty, aparat fotograficzny, kamery video ze statywem, komputer multimedialny, kolekcję ptaków, m.in. 80 szt. batalionów, trofea myśliwskie. W wyposażeniu sali znajdują się również gabloty z owadami, próbki drewna oraz inne ciekawostki i pomoce naukowe. Doposażanie sali jest procesem

ciągłym, mającym na celu zgromadzenie możliwie bogatego zbioru pomocy naukowych i eksponatów przede wszystkim z terenu pod nadzorem jednostki.

Na terenie Nadleśnictwa funkcjonują następujące obiekty turystyczne:

1. Parkingi leśne usytuowane w:
 - uroczysku Golice przy trasie Siedlce-Korczew,
 - uroczysku Niwiski przy trasie Siedlce-Niwiski,
 - uroczysku Mościbrody przy trasie Siedlce-Łuków,
 - uroczysku Myrcha przy trasie Siedlce-Domanice.
2. Wiata turystyczna zlokalizowana na szkółce leśnej w Leśnictwie Stok Wiśniewski oddz. 166d. Odbywają się tam przede wszystkim spotkania z młodzieżą w ramach akcji sprzątania lasów i zajęć z zakresu edukacji przyrodniczo-leśnej.

Wymienione wyżej obiekty wyposażone są standardowo w zadaszania, stoły i siedziska wykonane z bali, kosze na śmieci, itp. Wiata turystyczna posiada również wyznaczone miejsce na ognisko.

Przy siedzibie Nadleśnictwa Siedlce jest również zadaszona wiata, która może służyć do celów edukacyjnych.

7. Promocja

Duże znaczenie w realizacji Programu ochrony przyrody ma jego szerokie przybliżenie społeczeństwu. Powinno to odbywać się poprzez różne formy edukacji i prezentacji. Działania z tego zakresu powinny zmierzać do rozszerzenia wiedzy na temat ochrony przyrody na tym terenie.

Należy więc kontynuować dotychczasowe działania, a mianowicie:

- Dbać o ustawione tablice objaśniające poszczególne zagadnienia z ochrony przyrody i w razie potrzeby, z zakresu gospodarki leśnej;
- unikać ustawiania tablic z zakazami wstępu lecz informować o pobliskich miejscach postoju;
- wyraźnie oznaczać obiekty szczególnie cenne, np. rezerваты przyrody, pomniki przyrody;
- współpracować z lokalnym radiem i telewizją oraz prasą,
- prezentować walory nadleśnictwa i zagadnienia związane z ochroną przyrody poprzez Internet;
- współuczestniczyć w organizacji konkursów wiedzy o lesie, pogadanek i wykładów dla dzieci, młodzieży i dorosłych przy wykorzystaniu sali edukacji przyrodniczo-leśnej nadleśnictwa,
- kontynuować współpracę z placówkami oświatowo-wychowawczymi.

Ważne jest, aby podejmowane przez nadleśnictwo działania promocyjne nie ograniczały się wyłącznie do środowiska leśnego, ale by w jak najszerszym zakresie miały miejsce w szkołach, urzędach, ośrodkach wypoczynkowych itp.

8. Inne zadania z zakresu programu ochrony przyrody

W ramach realizacji niniejszego „Programu ochrony przyrody” wskazana jest:

- współpraca z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków,
- aktywna współpraca w realizacji Planów Zagospodarowania Przestrzennego zwłaszcza w rejonach, w których występuje potrzeba zapewnienia niezbędnych korytarzy przemieszczeń zwierząt.
- ograniczanie do minimum stosowania środków chemicznych przy wykonywaniu zadań gospodarczych z zakresu zagospodarowania lasu.

9. Plan działań z zakresu ochrony przyrody

Tabela nr 44. Plan działań z zakresu ochrony przyrody na okres 2006-2015

Lp.	Planowane działanie
1	Współpraca z Konserwatorem przyrody w zakresie ochrony obiektów wpisanych do rejestrów – rezerwatów przyrody, pomników przyrody
2	Kontynuowanie opieki nad pomnikami przyrody
3	Wyszukiwanie nowych drzew spełniające warunki pomników przyrody i wnioskowanie do konserwatora przyrody o ich uznanie
4	Rejestrowanie w kronice lokalizacji drzew okazałych i ciekawych w formie
5	Otaczanie opieką stref gniazdowania ptaków
6	Zgłaszanie do wojewody nowych miejsc gniazdowania ptaków objętych ochroną strefową
7	Aktualizowanie listy gatunków chronionych i rzadkich
8	Rejestrowanie w kronice stwierdzonych nowych lokalizacji gatunków obcego pochodzenia
9	Kontynuowanie współpracy ze szkołami w zakresie otaczania opieką miejsc pamięci i miejsc kulturowych na gruntach nadleśnictwa
10	Dbłość o miejsca pamięci na gruntach nadleśnictwa
11	Kontynuowanie współpracy z samorządami w zakresie problematyki zaśmiecania gruntów leśnych, rejestracja miejsc najbardziej zaśmiecanych
12	Kontynuowanie współpracy ze szkołami w zakresie zajęć edukacyjnych
13	Realizacja postanowień „Programu edukacji leśnej społeczeństwa”
14	Rejestrowanie negatywnych zdarzeń występujących na gruntach nadleśnictwa – wiatrolomy, pożary, powodzie, inne klęski żywiołowe mające negatywny wpływ na drzewostany

VI. EDUKACYJNA ROLA PROGRAMU OCHRONY PRZYRODY

Jednym z założeń programu ochrony przyrody dla nadleśnictwa jest jego rola edukacyjna. Ma on za zadanie:

- realizować i promować proekologiczną gospodarkę leśną,
- uściślać współpracę nadleśnictwa z instytucjami i organizacjami ochrony przyrody, stowarzyszeniami ekologicznymi, jak Mazowieckie Towarzystwo Ochrony Fauny, Liga Ochrony Przyrody, Wojewódzki Konserwator Przyrody, Wojewódzki Konserwator Zabytków,
- wpływać na kształtowanie świadomości ekologicznej miejscowej społeczności.

W związku z powyższym personel inżynieryjno-techniczny nadleśnictwa powinien znać problemy ochrony przyrody i kształtowania środowiska wynikające z Programu ochrony przyrody i planów zagospodarowania przestrzennego gmin.

W ramach edukacji ekologicznej społeczeństwa oraz zapoznawania społeczności lokalnej z walorami przyrodniczymi regionu, nadleśnictwo w miarę możliwości powinno prezentować się w jak najszerszym zakresie

Pracownicy inżynieryjno-techniczni nadleśnictwa powinni zbierać informacje dotyczące problematyki Programu ochrony przyrody, gromadzić je i w miarę możliwości aktualizować i zapisywać w rozdziale „Kronika”.

Wskazany jest opracowanie szczegółowej inwentaryzacji roślin i zwierząt chronionych na gruntach lasów państwowych.

VII. MAPY.

Częścią składową programu ochrony przyrody jest mapa przeglądowa walorów przyrodniczo-kulturowych w skali 1: 50000.

Program ochrony przyrody sporządzono w trzech egzemplarzach z przeznaczeniem dla:

- Nadleśnictwa Siedlce,
- RDLP w Warszawie,
- Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody w Warszawie.

Warszawa, grudzień 2006 r.

Program zaktualizowała:
Specjalista taksator

inż. Stanisława Cholewińska

VIII. LITERATURA

1. Atlas Rzeczypospolitej Polskiej (Piąta seria)- Przewodniczący Rady Naukowej – Jerzy Kondracki – Główny Geodeta Kraju – Warszawa 1993-1997.
2. Dombrowski i in. – Korytarz ekologiczny doliny Bugu – Praca zbiorowa- Warszawa IUCN Program Europy, 2002
3. Czarkowski R. – Cieniom Trebłinki – Wyd. MON, 1989
4. Galon R. (red.) „Geomorfologia Polski, t.II: Niż Polski”, PWN, Warszawa 1972
5. Głowaciński Z. „Polska Czerwona Księga Zwierząt”, Warszawa 1992
6. „Instrukcja ochrony lasu”, PWRiL, Warszawa 1988
7. „Instrukcja sporządzania programu ochrony przyrody w nadleśnictwie”, MOŚZNiL, DGLP, Warszawa 1996
8. Juszczak W. „Płazy i gady krajowe”, PWN, Warszawa 1987
9. Kondracki J. „Geografia regionalna Polski”, PWN, Warszawa 2002
10. Kondracki J. „Geografia Polski. Mezoneiony fizycznogeograficzne”, PWN, Warszawa 1994
11. Kot H. (red.) „Przyroda województwa siedleckiego”, Zakład badań ekologicznych „Ekos”, Siedlce 1995
12. Kowalczyk A., „Percepcja walorów turystycznych Podlasia Nadbużańskiego”, [W:] „Jakość krajobrazu – jakość życia”, WGiSR UW, Warszawa 1995
13. Krogulec J. (red.) „Ptaki łąk i mokradeł Polski (stan populacji, zagrożenia, perspektywy ochrony)”, Fundacja IUCN Poland, Warszawa 1998
14. Mapa Potencjalnej Roślinności Naturalnej Polski w skali 1:300000, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, Warszawa 1995
15. Matuszkiewicz W. „Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski”, PWN, Warszawa 1982
16. Okołowicz W., Martyn D. „Rejony Klimatyczne Polski”, Warszawa 1979
17. „Plan Urządzania Gospodarstwa Leśnego Nadleśnictwa Siedlce”, Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej Oddział w Warszawie, 1996
18. „Podział hydrograficzny Polski”, IMGW, Warszawa 1983
19. Program Ochrony Środowiska dla powiatu sokołowskiego na lata 2004-2011, Zarząd powiatu sokołowskiego, Listopad 2003 r.

20. Pucek Z., Raczyński J. „Atlas rozmieszczenia ssaków w Polsce”, PWN, Warszawa 1983
21. Program Ochrony Środowiska dla powiatu siedleckiego na lata 2004-2015 – Uchwała nr XXV/148?05 Rady Powiatu z dn. 23.09.2005 r.
22. „Raport o stanie środowiska województwa siedleckiego w latach 1995 – 1996”, Państwowa Inspekcja Ochrony Środowiska, Siedlce 1997
23. „Stan środowiska w województwie mazowieckim”, Państwowa Inspekcja Ochrony Środowiska, Warszawa 2003,
24. Szafer W., Kluczyński S., Pawłowski B. „Rośliny Polskie”, PWN, Warszawa 1986
25. Tomiałojć L. (red.) „Ochrona przyrody i środowiska w dolinach nizinnych rzek Polski”, Komitet Ochrony Przyrody PAN, Kraków 1993
26. Tomiałojć L. „Ptaki Polski – Rozmieszczenie, liczebność i zmiany”, PWN, Warszawa 2003
27. Trampler T. i inni „Regionalizacja przyrodniczo-leśna”, Państwowe Wydawnictwo Rolnicze i Leśne, Warszawa 1990
28. Turnau-Morawska M. „Utwory rzeczne Bugu między Terespołem a Wyszkiem” [W:] „Z badań czwartorzędu w Polsce” t.4, Wydawnictwa Państwowego Instytutu Geologicznego, Warszawa 1952
29. Walczak M. i inni-Obszary chronione w Polsce, wydanie III, Instytut Ochrony Środowiska, Warszawa 2001,
30. „Waloryzacja przyrodnicza lasów i gruntów leśnych znajdujących się w stanie posiadania Nadleśnictwa Siedlce”;
31. „Wytyczne wykonywania zabiegów ochronnych w różnych typach rezerwatów przyrody” ,MOŚZNiL, Warszawa 1997
32. „Zasady hodowli lasu”, PWRiL, Warszawa 1988
33. 1998, zeszyt 4 (54) Michał Falkowski, Krystyna Nowicka, Janusz Krechowski: Chronione i rzadkie rośliny naczyniowe projektowanego rezerwatu ornitologicznego "Stawy Siedleckie", s. 72-74
34. Akty prawne
 - Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.
 - Ustawa z dnia 16 października 1991 r. o ochronie przyrody.
 - Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt.
 - Ustawa z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie.
 - Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne.
 - Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach.
 - Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

- Ustawa z dnia 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju.
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska.
- Ustawa z dnia 8 czerwca 2001 r. o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia.
- Ustawa z dnia 16 marca 2001 r. o rolnictwie ekologicznym.
- Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach.
- Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym.
- Ustawa z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 28 września 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących zwierząt objętych ochroną
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących grzybów objętych ochroną
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 6 lutego 2002 r. w sprawie zasad współdziałania Lasów Państwowych ze starostami w zakresie sporządzania planów zalesienia i uproszczonych planów urządzania lasu, szkoleń, nadzoru nad wykonywaniem prac zalesieniowych oraz dostarczania sadzonek.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 15 stycznia 2002 r. w sprawie wzoru tablic obwieszczających o obowiązujących ograniczeniach i zakazach z zakresu ochrony przyrody.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26 września 2001 r. w sprawie określenia listy gatunków zwierząt rodzimych dziko występujących objętych ochroną gatunkową ścisłą i częściową oraz zakazów dla danych gatunków i odstępstw od tych zakazów.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 września 2001 r. w sprawie określenia listy gatunków roślin rodzimych dziko występujących objętych ochroną gatunkową ścisłą i częściową oraz zakazów właściwych dla tych gatunków i odstępstw od tych zakazów.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 sierpnia 2001 r. w sprawie określenia rodzajów siedlisk przyrodniczych podlegających ochronie.
- Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa w sprawie szczegółowych zasad i trybu uznawania lasów za ochronne oraz szczegółowych zasad prowadzenia w nich gospodarki leśnej.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 20 lutego 2001 r. w sprawie określenia wzoru publicznie dostępnego wykazu danych o dokumentach zawierających informacje o środowisku i jego ochronie.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 lutego 2001 r. w sprawie stawek opłat za udostępnianie informacji o środowisku i jego ochronie.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 10 września 2001 r. w sprawie określenia stanowisk i wymagań kwalifikacyjnych dla pracowników Służby Parków Krajobrazowych.
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 10 września 2001 r. w sprawie określenia stanowisk i wymagań kwalifikacyjnych dla pracowników Służby Parków Narodowych.
- Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 14 lipca 1998 r. w sprawie określenia rodzajów inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi albo mogących pogorszyć stan środowiska oraz wymagań, jakim powinny odpowiadać oceny oddziaływania na środowisko tych inwestycji.

- Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 28 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad sporządzania planu urządzenia lasu, uproszczonego planu urządzenia lasu oraz inwentaryzacji stanu lasu.
- Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 9 marca 1995 r. w sprawie określenia wymagań, jakim powinna odpowiadać prognoza skutków wpływu ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego na środowisko przyrodnicze.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 grudnia 2002 r. w sprawie gatunków zwierząt chronionych wyrządzających szkody, za które odpowiada Skarb Państwa.
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 października 2001 r. w sprawie opłat za korzystanie ze środowiska.
- Rozporządzenie Ministra Skarbu Państwa z dnia 11 sierpnia 1997 r. w sprawie trybu przekazywania mienia wchodzącego w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa, w razie ustanowienia lub wygaśnięcia zarządu, oraz trybu ustalania i wnoszenia opłat.
- Konwencja o różnorodności biologicznej, sporządzona w Rio de Janeiro dnia 5 czerwca 1992 r.
- Oświadczenie Rządowe w sprawie mocy obowiązującej Konwencji o różnorodności biologicznej, sporządzonej w Rio de Janeiro dnia 5 czerwca 1992 r.

IX. KRONIKA

X. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

